

ΟΙ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1973 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ
ΜΑΡΙΑ-ΖΩΗ ΒΑΡΒΑΡΙΓΟΥ

υπεύθυνη καθηγήτρια: ΑΛΙΝΑ ΧΥΖ

Cuba, Vega de Tabaco en Vuelta Abájo.

ΑΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ 2014

Φωτογραφίες εξωφύλλου:

1. http://afroculinaria.files.wordpress.com/2012/07/williamsburg_4.jpg
2. <http://www.galaxyelectroniccigarette.co.uk/images/categories/BENSON.jpg>
3. <http://2.bp.blogspot.com/-vqUS4WOG2Ow/T-RYvYD4MJI/AAAAAAAAAEtE/ehcvYxluOv4/s1600/xfhv.jpg>

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ	4
1.1. Η Προέλευση του Καπνού	4
1.2. Ο Κάπνος στην Ελλάδα	4
1.3. Η Σημασία του Καπνού και Έρευνες για τις Επιπτώσεις του στην Υγεία	7
1.4. Τα Χαρακτηριστικά του Καπνού	9
1.5. Τύποι Καπνού	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ	12
2.1. Χαρακτηριστικά Ελληνικού Κλάδου Καπνοβιομηχανίας	12
2.2. Σπορείο	12
2.2.1. Η Εκλογή του Σπορείου	13
2.2.2. Διαμόρφωση των Σπορείων	13
2.2.3. Η Λίπανση των Σπορείων	14
2.2.4. Η Απολύμανση των Σπορείων	14
2.2.5. Η Σπορά των Σπορείων	15
2.3. Αγρός	15
2.3.1. Όργωμα Καπναγρών	15
2.3.2. Λίπανση Καπναγρών	16
2.4. Ξηραντήριο	16
2.4.1. Τα Στάδια της Αποξήρανσης	17
2.5. Χωρική Αποθήκη	18
2.5.1. Η Τεχνική των Δεμάτων	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	21
3.1. Ποικιλίες Καπνών Καλλιεργούμενων στην Ελλάδα	21
3.2. Τύποι Καπνών Βάσει των Κοινοτικών Κανονισμών	22
3.3. Εξέλιξη Εκτάσεων Καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	28
4.1. Αρχές 20ου αιώνα – 1935	28
4.2. 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος	31
4.3. Από το 1945 μέχρι το 1960	32
4.4. Από το 1960 μέχρι το 1981	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Η ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 1981 ΚΑΙ ΎΣΤΕΡΑ	41
5.1. Η παραγωγή του τσιγάρου	41
5.2. Το εμπόριο των τσιγάρων	44
5.3. Οι καπνιστές στην Ελλάδα	46
5.4. Η διαφήμιση των τσιγάρων	47
5.5. Η απαγόρευση του καπνίσματος	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ	51
6.1. Η φορολόγηση των προϊόντων καπνού	51
6.2. Τα οφέλη της χώρας από τη φορολόγηση	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε. (ΣΕΚΑΠ)	57
7.1. Παρουσίαση εταιρείας	57
7.1.1. Εγκαταστάσεις εταιρείας	57
7.1.2. Οι σημαντικότεροι σταθμοί στην ιστορία της	57
7.2. Η ΣΕΚΑΠ σήμερα	58
7.2.1. Εταιρική κπινωνική ευθύνη	58
7.2.2. Επιχειρηματική κουλτούρα	58
7.2.3. Ανθρώπινο δυναμικό	58
7.2.4. Υποδομές	59
7.2.5. Μηχανολογικός εξοπλισμός	59
7.2.6. Υψηλή παραγωγική ικανότητα	59
7.2.7. Προμήθεια και έλεγχος πρώτων υλών	59
7.2.8. Διασφάλιση ποιότητας	60
7.2.9. Marketing	60
7.2.10. Προϊόντα	61
7.2.11. Διεθνής παρουσία	61
7.3. Ανάλυση της κερδοφορίας και ρευστότητας της καπνοβιομηχανίας ΣΕΚΑΠ Α.Ε για τα έτη 2009, 2010, 2011 και 2012.	62
7.3.1. Ερμηνεία και τρόπος υπολογισμού αριθμοδεικτών	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
Ευρετήριο Πινάκων	77
Ευρετήριο Εικόνων	78
Ευρετήριο Διαγραμμάτων	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	80

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ερευνητική εργασία εστιάζει σε έναν από τους πλέον προσοδοφόρους παραδοσιακούς παραγωγικούς κλάδους της χώρας μας- την καλλιέργεια του καπνού και τις καπνοβιομηχανίες. Ο καπνός υπήρξε σημαντική πηγή πλούτου για τη χώρα μας επί πολλά χρόνια και η αξιοποίησή του επηρέασε σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο πολλούς τομείς. Το κάπνισμα συνετέλεσε στην αύξηση των εθνικών εξαγωγών αλλά συγχρόνως και στην υποβάθμιση της υγείας των Ελλήνων καπνιστών.

Στο πλαίσιο της εργασίας αυτής, θελήσαμε να αναλύσουμε το ρόλο του καπνού στην ελληνική οικονομία και να αξιολογήσουμε αν θα μπορούσε να αποτελέσει διέξοδο στην οικονομική κρίση που διανύουμε. Το πρώτο μέρος ασχολείται με τον καπνό ως πρώτη ύλη, μέσα από μια ιστορική αναδρομή που καταλήγει ως τις μέρες μας ενώ το δεύτερο πραγματεύεται τη μεταποίησή του. Σκοπός της έρευνάς μας είναι να απαντήσουμε στο ερώτημα αν ο κλάδος συνεχίζει να αποφέρει αυξημένα κέρδη στις βιομηχανίες ή αν οι κρατικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν επέφεραν ζημιές σε αυτές αλλά και στα κρατικά έσοδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

1.1. Η Προέλευση του Καπνού

Στην Αμερική, πριν αυτή ανακαλυφθεί από τον Κολόμβο, οι Ινδιάνοι χρησιμοποιούσαν τον καπνό γιατί πίστευαν ότι έχει σπουδαίες φαρμακευτικές ιδιότητες. Τον κάπνιζαν, τον μασούσαν και έπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο στις διάφορες τελετουργίες τους. Ο καπνός ήρθε στην Ευρώπη, από το Περού της Αμερικής στη Γαλλία, αρχικά με τη μορφή φύλλων και έπειτα οι σπόροι του. Καλλιεργήθηκε για πρώτη φορά στην Πορτογαλία και στην Ισπανία ως φαρμακευτικό και διακοσμητικό φυτό. Οι ιδιότητες του έγιναν γνωστές χάρη στον πρεσβευτή Ζαν Νικό (Jean Nicot) όπου και σ' αυτόν οφείλεται η ονομασία, Νικοτιανή ο ταμπάκος (Nicotiana Tabacum). Αρχικά πίστευαν ότι η χρήση του ήταν θεραπευτική, όμως με το χρόνο η θεραπευτική του αξία αμφισβητήθηκε. Παρ'όλα αυτά η χρήση του παρέμεινε και με τον καιρό έγινε κατάχρηση. Υπήρξαν πολλές αντιδράσεις και ξεσπούσαν πόλεμοι εξαιτίας του καπνού. Ακόμα υπήρχαν και βασανιστήρια σ'αυτούς που καπνίζαν.¹

Εικόνα 1: Καπνοκαλλιέργεια

Στην Ιταλία τους εξόριζαν, στην Ρωσία τους έκοβαν τη μύτη, στην Περσία τους έκοβαν τα χείλη και στην Οθωμανική Αυτοκρατορία τους σκότωναν. Τίποτα όμως δεν εμπόδισε τη χρήση του, ίσα ίσα που με το πέρασμα των χρόνων ανακαλύφθηκαν διάφοροι τρόποι καπνίσματος όπως: πίπες, ναργιλέδες, πρέζες καπνού και τσιγάρα.²

1.2. Ο Κάπνος στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ήρθε στα τέλη του 16ου αιώνα ή στις αρχές του 17ου αιώνα από δύο Γάλλους έμπορους, από την κοιλάδα του Αξιού και την Ξάνθη και αργότερα στις αρχές του 19ου αιώνα άρχισε η συστηματική καλλιέργεια του καπνού στην υπόλοιπη Μακεδονία και στη Θράκη. Αργότερα καλλιεργήθηκε στη Μικρά Ασία και την υπόλοιπη Βαλκανική χερσόνησο. Σήμερα καλλιεργείται και στις 5 ηπείρους και καταναλώνεται σχεδόν παντού. Η πρώτη ποικιλία καπνού καλλιεργήθηκε στη Χρυσούπολη, στη Γενησέα και στην

1 Πηγή: <http://el.wikipedia.org/>: «Καπνός-φυτό», 26/01/2013 http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BD%CF%8C%CF%82_%28%CF%86%CF%85%CF%84%CF%8C%29

2 Πηγή: <http://el.wikipedia.org/>: «Καπνός-φυτό», 26/01/2013 http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BD%CF%8C%CF%82_%28%CF%86%CF%85%CF%84%CF%8C%29

Ξάνθη. Οι περιοχές αυτές είχαν εξαιρετικά καπνά γνωστά σε όλη την Τουρκία με το όνομα «χρυσόφυλλα».³

Η επεξεργασία των καπνόφυλλων γινόταν στα σπίτια των παραγωγών και χρειαζόταν πολυμελείς οικογένειες και ειδικούς χώρους, οι οποίοι έπρεπε να είναι ευάεροi. Η αποθήκευση έπρεπε να γίνεται σε αποθήκες, οι οποίες βρισκόνταν στο ισόγειο. Οι καπνοπαραγωγοί παρέδιδαν τα καπνά στους καπνέμπορους που τα επεξεργάζονταν στις πόλεις: Καβάλα, Ξάνθη, Δράμα, Ελευθερούπολη και Δοξάτο μέσα σε αποθήκες.

Εικόνα 2: Επεξεργασία καπνού

καπναποθήκες δίνοντας τεράστια ποσά για εκείνες τις εποχές. Τα περισσότερα καπνά από τη Θράκη και τη Ξάνθη μεταφερόντουσαν από το λιμάνι της Κεραμωτής στην Τουρκία. Η ραγδαία ανάπτυξη του καπνεμπορίου ανέδειξε την Καβάλα το 1909 -1912 σε πρώτο εξαγωγικό λιμάνι με εξαγωγές πολλαπλάσιες και από αυτές που γίνονταν από τη Θεσσαλονίκη. Στην Καβάλα, οι πρώτες καπναποθήκες χτίζονται στην παραλία μετά το 1860, οι οποίες ήταν κτίρια διώροφα, ορθογώνιας κάτοψης, κτισμένα με πέτρα και ξύλο.⁵

Εικόνα 3: Καπναποθήκη Ξάνθης⁴

Η επεξεργασία του καπνού ήθελε εργατικά χέρια και στις αρχές του 20ου αιώνα αναπτύχθηκε το εργατικό δυναμικό κίνημα που ήταν οι καπνεργάτες. Το 1921 στην Καβάλα υπήρχαν 4654 καπνεργάτες, το 1922 με τον ερχομό των Ελλήνων της Μικράς Ασίας του Πόντου και της Θράκης ο αριθμός των καπνεργατών φτάνει τους 9.400. Τα επόμενα χρόνια ο αριθμός αυξάνεται και το 1925 έχουμε την αύξηση των καπνεργατών όπου φτά-

3 Πηγή: <http://kavala.pkteam.gr>: Παπακοσμάς, Κ: «Ο Καπνός και η ιστορία του», 24/01/2014 <http://kavala.pkteam.gr/index.php?page=history>

4 Πηγή: Η Αντίληψη και η Κατανόηση του Χώρου στην Ελλάδα. Σύγχρονη φωτογραφία του Γιάννη Ρουκούνη (2005) <http://diocles.civil.duth.gr/links/home/periodiko/issue1/main01.html>

5 Πηγή: Καρκάση, Π-Τσιχλάκη, Β, «Εφαρμογή γραφικών προειδοποιήσεων στα πακέτα των τσιγάρων στην Ελλάδα: η επίδραση τους σε ελληνικό εφηβικό πληθυσμό», 2008

νει τους 12.543 και είναι αριθμός ρεκόρ. Οι καπνεργάτες, επομένως, αποτελούσαν τον πολυπληθέστερο κλάδο της εργατικής τάξης και υπήρχε ισχυρή παρουσία στις εξής πόλεις : Καβάλα, Θεσσαλονίκη και Βόλο. Ο καπνός ήταν το βασικό εξαγωγικό προϊόν της Μακεδονίας και της Θράκης και έδινε ζωή στην Καβάλα και τη Θεσσαλονίκη. Επίσης, μετά το 1922 έλυσε το πρόβλημα της ανεργίας σε χιλιάδες πρόσφυγες Έλληνες.

Εικόνα 4: Καπναποθήκη Αγρινίου⁶

Το υψηλό κόστος της επεξεργασίας οδήγησε τους Αμερικάνους έμπορους στην εξαγωγή ακατέργαστων καπνών από το λιμάνι της Καβάλας, το 1909, το οποίο δεν έγινε γιατί υπήρξε μεγάλη αντίδραση των καπνεργατών και τότε έχουμε και τις πρώτες συγκρούσεις και τις πρώτες απεργίες.⁷

Ένας άλλος τρόπος για να μειώσουν το κόστος προς την εξαγωγή καπνών ήταν στη θέση ειδικευμένων καπνεργατών να βάλουν γυναίκες, οι οποίες θα δούλευαν με πολύ χαμηλότερο ημερομίσθιο και εκεί πάλι είχαμε συγκρούσεις και απεργίες.

Εικόνα 5: Απεργία καπνεργατών

6 Πηγή: Στο Αγρίνιο η κεντρική καπναποθήκη της Philip Morris για την Ευρώπη <http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/217650>

7 Πηγή: Καρκάση, Π-Τσιχλάκη, Β, «Εφαρμογή γραφικών προειδοποιήσεων στα πακέτα των τσιγάρων στην Ελλάδα: η επίδραση τους σε ελληνικό εφηβικό πληθυσμό», 2008.

Έτσι, λοιπόν, το 1913 στη Θεσσαλονίκη, έγινε το πρώτο καπνεργατικό συνέδριο στο οποίο αποφασίστηκε να ιδρυσουν στη Καβάλα μια επιτροπή η οποία θα αποφασίζει για τους καπνέμπορους.⁸

Εικόνα 6: Οι γυναίκες στην παραγωγή

προϊόντων του καπνού είναι βασική πηγή εσόδων, αφού αποτελεί το 10% των έμμεσων φόρων και το 5.7% των κρατικών εσόδων.

Μετά από πολλές συγκρούσεις και αντιδράσεις οι καπνέμποροι αποφάσισαν για τη μείωση του κόστους επεξεργασίας. Το 1920 οι γυναίκες ήταν διπλάσιες από τους άντρες και το 1930 τους ξεπέρασαν κατά 7 φορές.⁹

Το 1995 έχουμε να απασχολούνται 70.000 αγρότες, δηλαδή το 10% του συνόλου του πληθυσμού και 10.000 εργαζόμενοι στην καπνεργασία και στη βιομηχανία του καπνού. Η φορολόγηση των

1.3. Η Σημασία του Καπνού και Έρευνες για τις Επιπτώσεις του στην Υγεία

Τέλος, όσον αφορά στη σημασία του καπνού, το προϊόν αυτό δεν παίζει ρόλο στη διατροφή του ανθρώπου, αλλά καταναλώνεται για απόλαυση και προσωπική ευχαρίστηση, και παρά τις αντικαπνιστικές εκστρατείες κατά καιρούς, η σημασία του καπνού παραμένει μεγάλη σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα, οκτώμισι εκατομμύρια χρόνια ζωής χάνονται κάθε χρόνο παγκοσμίως εξαιτίας των επιπτώσεων του καπνού, τα οποία αντιστοιχούν σε 700.000 ανθρώπους που χάνουν την ζωή τους από τον καπνό.

Η χρήση του είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα στη δημόσια υγεία, καθώς ο καπνός είναι ο βασικός ένοχος και υπεύθυνος για τους ως επί το πλείστον μη ιάσιμους καρκίνους στο στόμα στο φάρυγγα και στο λάρυγγα διότι περιέχει μέχρι 60 χημικές καρκινογόνες ουσίες. Οι επιστήμονες κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου και τονίζουν ότι μέχρι το 2030, εκτός εάν υπάρξουν δραματικές μειώσεις στη χρήση του καπνού, ο αριθμός θανάτων σε παγκόσμιο επίπεδο θα αυξηθεί σε 10 εκατομμύρια θανάτους ετησίως. Επίσης, το άμεσο και το έμμεσο κόστος της θεραπείας των νοσημάτων που σχετίζονται με το κάπνισμα αποτελεί τεράστια επιβάρυνση για τον προϋπολογισμό της υγείας, παγκοσμίως (WHO 2007). Η βλαπτική επίδραση του καπνίσματος οφείλεται σε ένα μεγάλο αριθμό τοξικών ουσιών που βρίσκονται στον καπνό. Ορισμένες από αυτές υπάρχουν ήδη από τη φυτική κατάσταση του καπνού, αλλά οι περισσότερες παράγονται κατά την καύση του τσιγάρου, στη ζώνη πυρόλυσης, όπου επι-

8 Πηγή: <http://kavala.pkteam.gr>: Παπακοσμάς, Κ: «Ο Καπνός και η ιστορία του», 24/01/2014 <http://kavala.pkteam.gr/index.php?page=history>

9 Πηγή: Ιωαννίδης, Ι, «Το καπνικό στην Καβάλα», (έκδοση του Δημοτικού Μουσείου).

κρατεί θερμοκρασία 950 βαθμών Κελσίου. Στον καπνό του τσιγάρου έχουν ανιχνευθεί, είτε ως αέρια είτε ως μικροσκοπικά σωματίδια, περισσότερες από 4.000 διαφορετικές ουσίες, μεταξύ των οποίων και η νικοτίνη, καθώς και περισσότερες από 250 γνωστές καρκινογόνες ουσίες. Η νικοτίνη είναι εθιστική, αλλά όχι καρκινογόνος, ενώ το κάπνισμα τσιγάρων με χαμηλότερα επίπεδα πίσσας και νικοτίνης δεν παρέχει κανένα όφελος για την υγεία.¹⁰ Οι κύριες βλαπτικές επιπτώσεις του καπνίσματος εντοπίζονται στην αύξηση της συχνότητας εμφάνισης και στην αύξηση της θνησιμότητας των παρακάτω νοσημάτων:

Οι πιο σημαντικές συνέπειες του καπνίσματος είναι:

- ☛ Καρκίνος του πνεύμονα (Ευθύνεται για το 90% των θανάτων λόγω καρκίνου του πνεύμονα).
- ☛ Καρκίνος της στοματικής κοιλότητας (τοπική εμφάνιση καρκίνου – μια από τις πιο καταστρεπτικές συνέπειες του καπνίσματος).
- ☛ Καρκίνος του λάρυγγα (τοπική εμφάνιση καρκίνου – μια από τις πιο καταστρεπτικές συνέπειες του καπνίσματος).
- ☛ Καρκίνος του οισοφάγου (τοπική εμφάνιση καρκίνου – μια από τις πιο καταστρεπτικές συνέπειες του καπνίσματος).
- ☛ Καρκίνος ουροδόχου κύστης (50% των ασθενών με καρκίνο της ουροδόχου κύστης, είναι ή ήταν καπνιστές).
- ☛ Καρδιακές παθήσεις (άλλη μια από τις πιο επικίνδυνες συνέπειες του καπνίσματος).
- ☛ Μείωση της καλής χοληστερίνης με συνέπεια να αυξάνεται ο κίνδυνος αρτηριοσκλήρυνσης.
- ☛ Εμφύσημα.¹¹

Λιγότερο επικίνδυνες (αλλά πιο συχνά εμφανιζόμενες) συνέπειες του καπνίσματος είναι:

- ☛ Διατάραξη της όρασης (νικοτινική αμβλυωπία – μια από τις πιο επικίνδυνες επιπτώσεις του καπνίσματος στην όρασή).
- ☛ Φαρυγγίτιδα (Μια από τις πιο συχνές επιπτώσεις του καπνίσματος – εμφανίζεται συχνά και σε νέα άτομα)
- ☛ Αλλοίωση της γεύσης, της ακοής και της όσφρησης.
- ☛ Μείωση της αντοχής (Μια από τις πιο γνωστές επιπτώσεις του καπνίσματος).
- ☛ Τρεμούλιασμα των άκρων.
- ☛ Ίλιγγος.
- ☛ Νευραλγίες.
- ☛ Εγκεφαλική υπεραιμία με βάρος και ζάλη.
- ☛ Παλμούς.

10 Πηγή: www.hcs.gr/admin : «Δελτίο Τύπου κατά το κάπνισμα», 24/01/2014

11 Πηγή: www.christianity-science.gr: «Ψυχολογική εξάρτηση», 23/01/2014

- Πόνους στομάχου και εντέρων – δυσκοιλιότητα (Πρόκειται για μια από τις επιπτώσεις του καπνίσματος που εμφανίζεται περισσότερο σε νέους καπνιστές).
- Τοπικός ερεθισμός στα χείλη, στο στόμα και στη γλώσσα.

Εικόνα 7: Αριστερά, φαίνεται ο πνεύμονας ενός μη καπνιστή και δεξιά ο πνεύμονας ενός καπνιστή

1.4. Τα Χαρακτηριστικά του Καπνού

Εικόνα 8: Άνθος καπνού¹³

Ο βλαστός του καπνού φτάνει το ύψος των 2 μέτρων. Τα άνθη του είναι σωληνόμορφα και έχουν λευκό, ροζ ή κόκκινο χρώμα. Ο καρπός του περιέχει χιλιάδες σπόρια και γονιμοποιείται εύκολα με τα έντομα και τον άνεμο¹²

Ο κοινός καπνός είναι το είδος ταμπάκο, φυτό της Νοτίου Αμερικής. Τα φύλλα του είναι είτε με μίσχους είτε χωρίς και έχουν μήκος 80 εκατοστά. Ο βλαστός τους είναι τριχοειδής με μικρές ίνες που εκκρίνουν ένα ιξώδες υγρό. Το κύριο χαρακτηριστικό του καπνού είναι η

12 Πηγή: <http://www.mdedidaktiki.biol.uoa.gr>: «Αγωγή Υγείας», Βασιλιά .Κ :24/01/2014 http://mde-didaktiki.biol.uoa.gr/mde5/Vassilia/_private/%CE%91%CE%93%CE%A9%CE%93%CE%97%20%CE%A5%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%CE%A3%20-%20%CE%9A%CE%91%CE%A0%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91.pdf

13 Πηγή: <http://www.mde-didaktiki.biol.uoa.gr> : «Αγωγή Υγείας», Βασιλιά.Κ, 24/01/2014 http://mde-didaktiki.biol.uoa.gr/mde5/Vassilia/_private/%CE%91%CE%93%CE%A9%CE%93%CE%97%20%CE%A5%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%CE%A3%20-%20%CE%9A%CE%91%CE%A0%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91.pdf

νικοτίνη που βρίσκεται κυρίως στα φύλλα και χαρακτηρίζεται ως ναρκωτικό γιατί είναι πολύ εθιστικό. Η ποσότητα της νικοτίνης εξαρτάται από το είδος, την ποικιλία και τις κλιματολογικές συνθήκες. Στον καπνό των πούρων επειδή γίνεται ειδική επεξεργασία, χάνεται αρκετή ποσότητα νικοτίνης. Η ποιότητα του καπνού προσδιορίζεται από το πάχος και το μήκος του φύλλου, την ελαστικότητα, την υφή, τον χρωματισμό και διάφορα χημικά χαρακτηριστικά¹⁴.

Εικόνα 9: Nicotiana Tabacum

14 Πηγή: <http://www.mde-didaktiki.biol.uoa.gr> : «Αγωγή Υγείας», Βασιλιά.Κ, 24/01/2014 http://mde-didaktiki.biol.uoa.gr/mde5/Vassilia/_private/%CE%91%CE%93%CE%A9%CE%93%CE%97%20%CE%A5%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%CE%A3%20-%20%CE%9A%CE%91%CE%A0%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91.pdf

1.5. Τύποι Καπνού

Οι βασικοί τύποι καπνού είναι δύο, όπως παρουσιάζονται στο επόμενο πίνακα.

Πίνακας 1: Τύποι καπνού.

<p>Αμερικάνικα Καπνά (Τα οποία έχουν 3 βασικούς τύπους καπνού)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Βιρτζίνια, όπου κάθε φυτό έχει 25 περίπου φύλλα μεγάλου μεγέθους και το χρώμα είναι κίτρινο το οποίο οφείλεται στη σύσταση του χωραφιού που καλλιεργείται. 2) Μπέρλεν, όπου το φυτό αυτό έχει μικρότερα φύλλα από τα Βιρτζίνια και το χρώμα των φύλλων είναι ανοιχτό πράσινο και ο βλαστός τους λευκοκίτρινος. Αυτό το φυτό καλλιεργείται στην Ελλάδα. 3) Fire-cured, όπου τα φύλλα του φυτού αυτού είναι μαύρα, έχουν σκληρή υφή και βαριά γεύση.
<p>Ανατολικά Καπνά</p>	<p>Τα φυτά αυτά καλλιεργούνται σε εδάφη ξηρά και φτωχά και έχουν μικρά και κοντά φύλλα. Έχουν πολύ ωραία γεύση και αντίστοιχα είναι πολύ καλής ποιότητας. Καλλιεργούνται στην Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, Τουρκία, Συρία και σε άλλες πολλές χώρες. Τα ανατολικά καπνά που έχουν την καλύτερη ποιότητα καλλιεργούνται κυρίως στις Μεσογειακές χώρες και ωριμάζουν τις ξηρές περιόδους χωρίς πολλές βροχές.¹⁵</p>

Πηγή: Παπλιακάς. Α- Φυτανίδης.Θ: «Η συμβολαιακή γεωργία του καπνού στον Νομό Σερρών και της ελαιοκραμβής στον Νομό Κικλίας», 2011.

¹⁵ Πηγή: Παπλιακάς. Α- Φυτανίδης.Θ: «Η συμβολαιακή γεωργία του καπνού στον Νομό Σερρών και της ελαιοκραμβής στον Νομό Κικλίας», 2011.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ

2.1. Χαρακτηριστικά Ελληνικού Κλάδου Καπνοβιομηχανίας

Στην Ελλάδα η καλλιέργεια του καπνού που αποτελεί μία από τις πιο δυναμικές γεωργικές απασχολήσεις, αποκτά εθνική σημασία γιατί:

- 1) Αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο το κατάλληλο για καπνοκαλλιέργεια εδαφοκλιματικό περιβάλλον των καπνικών περιοχών.
- 2) Αξιοποιεί τα ειδικευμένα γεωργικά και εργατικά χέρια που υπάρχουν σήμερα.
- 3) Ο καπνός που παράγεται μετέχει σημαντικά στο μέγεθος της εθνικής οικονομίας.¹⁶

Όσον αφορά στα στάδια της καλλιέργειας του καπνού να επισημάνουμε ότι ο αγρός δηλαδή το χωράφι μαζί με το ξηραντήριο είναι τα πιο σημαντικά γιατί στο χωράφι παράγεται το προϊόν και στο ξηραντήριο διαμορφώνεται η ποιότητά του. Τα στάδια της καλλιέργειας του καπνού είναι τα εξής:

Εικόνα 10: Η μεταφύτευση στο χωράφι

2.2. Σπορείο

Είναι ο τόπος (φυτώρια) που σπέρνεται ο καπνόσπορος για να βλαστήσει και να δώσει τα καπνοφυτάρια που αργότερα τα φυτεύουν στα χωράφια. Μετά από 2 μήνες στα φυτώρια οι σπόροι έχουν αναπτυχθεί σε φυτά ύψους 10-15 εκατοστά, τα οποία είναι έτοιμα για μεταφύτευση στο χωράφι. Τα σπορεία διακρίνονται σε μόνιμα ή πρόχειρα, σε ζεστά ή κρύα, καλυμμένα ή ακάλυπτα. Τα σπορεία της Ελλάδας είναι πρόχειρα, κρύα, καλυμμένα ή ακάλυπτα¹⁷.

16 Πηγή: www.paragogi.net/: «Αναδρομή στην ιστορία του καπνού στην Ελλάδα», Αυγουλάς,Χ, 23/01/2014 www.paragogi.net/1430/anadromh-sthn-istoria-toy-kapnoy-sthn-ellad

17 Πηγή: www.1epal-amfil.ait.sch.gr : «Στάδια καλλιέργειας του καπνού», 23/01/2014

2.2.1. Η Εκλογή του Σπορείου

Η εκλογή ενός σπορείου πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να έχει:

- ☛ Νότια θέση, για να προστατεύεται από τους δυνατούς, κρύους ανέμους.
- ☛ Εύκολη πρόσβαση, για να μπορούν να το επισκέπτονται εύκολα για την συνεχή παρακολούθηση.
- ☛ Πρόσβαση σε νερό.
- ☛ Μικρή κλίση, για να μπορεί να στραγγίζεται από τα νερά σε ενδεχόμενο βροχής.
- ☛ Περιφράξη, για την προστασία του από τα ζώα¹⁸.

2.2.2. Διαμόρφωση των Σπορείων

Η διαμόρφωση των χωρικών σπορείων πρέπει να γίνεται ως εξής ¹⁹:

Χωρίζουμε το σπορειότοπο, βάζοντας πασσάλους σε δύο απέναντι πλευρές του ανά ένα και μισό μέτρο εναλλάξ. Το ένα μέτρο προορίζεται για την επιφάνεια του σπορείου και το μισό για τους διαδρόμους που υπάρχουν μεταξύ των σπορείων. Τεντώνουμε σχοινιά στους απέναντι πασσάλους και με ένα φτυάρι παίρνουμε το χώμα των διαδρόμων, δηλαδή των μισών μέτρων, και το ρίχνουμε δεξιά και αριστερά στα χωρίσματα των επιφανειών, δηλαδή του ενός μέτρου, φτιάχνοντας επιχώματα.

Σε περίπτωση συνεχών βροχοπτώσεων, σκεπάζουμε τα επιχώματα με πρόχειρα πλαστικά καλύμματα. Έτσι, αποφεύγεται το νερό στις επιφάνειες το οποίο κιόλας δεν αφήνει τους σπόρους να φυτρώσουν ομοιόμορφα. Τέλος, η έκταση του σπορείου, δηλαδή τα τετραγωνικά μέτρα, εξαρτάται από τον τύπο και την ποικιλία καπνού που θα καλλιεργήσουμε.

Εικόνα 11: Ο χωρισμός του σπορειότοπου

Η έκταση σπορείου που αναλογεί για κάθε στρέμμα φυτείας είναι η εξής :

- ☛ 8-10 τ.μ. για τα ξενικά (Βιοτζίνια, Μπέρλει).
- ☛ 10-15 τ.μ. για τα ουδέτερα και γεύσης (Κ.Κουλάκ, Σαμψούς κλπ.).
- ☛ 15-20 τ.μ. Για τα αρωματικά (Μπασμάς).

18 Πηγή: www.1epal-amfil.ait.sch.gr : «Στάδια καλλιέργειας του καπνού», 23/01/2014

19 ό.π.

2.2.3. Η Λίπανση των Σπορείων

Τα θρεπτικά στοιχεία που χρησιμοποιούμε είναι τρία : το άζωτο, ο φώσφορος και το κάλιο.²⁰

Το άζωτο (N) επιδρά ευνοϊκά στο φύτρωμα του σπόρου και βοηθά στην ανάπτυξη των καπνοφυταρίων, δίνοντας στα φύλλα το πράσινο χρώμα.

Ο φώσφορος (P) επηρεάζει την ανάπτυξη των καπνοφυταρίων.

Το κάλιο (K) βοηθά στην παραγωγή γερών και πρώιμων καπνοφυταρίων.

2.2.4. Η Απολύμανση των Σπορείων

Με την απολύμανση του εδάφους των σπορείων επιδιώκουμε να καταπολεμήσουμε τις αρρώστιες και τα ζιζάνια που υπάρχουν στο έδαφος. Τα κατάλληλα απολυμαντικά εδάφους είναι τα εξής:

Βρωμιούχο Μεθύλιο	5 μέρες πριν τη σπορά, διοχετεύεται με ειδική συσκευή κάτω από το πλαστικό κάλυμμα που σκεπάζει αεροστεγώς το σπορείο για 48 ώρες. Τρεις μέρες μετά το άνοιγμα του πλαστικού μπορούμε να σπείρουμε.
VAPAM και το BUNEMA	Πριν την εφαρμογή τους διαλύονται σε συγκεκριμένη ποσότητα νερού και με το ποτιστήρι ψεκάζουμε ομοιόμορφα την επιφάνεια του σπορείου. Μια βδομάδα μετά, σπάμε με την τσουγκράνα την κρούστα και αφήνουμε το σπορείο να αεριστεί και τρεις μέρες μετά μπορούμε να σπείρουμε.
DI-TRAPEX STANDARD και το DI-TRAPEX E.C.,	Εφαρμόζεται στο σπορείο χαράζοντας 5 γραμμές που απέχουν μεταξύ τους 20 εκατοστά και έχουν βάθος 12-15 εκατοστά, εκεί ρίχνουμε το φάρμακο και έπειτα ακολουθείται το σκέπασμα των γραμμών αυτών με χώμα και το σκέπασμα του σπορείου με πλαστικά καλύμματα. Μια βδομάδα αργότερα αφαιρούμε το κάλυμμα, ανακατεύουμε ελαφρά το έδαφος με τσουγκράνα για να αεριστεί και τρεις μέρες αργότερα μπορούμε να σπείρουμε ²¹ .

20 Πηγή: Σωμαράκης.Μ – Κοζαΐτης. Χ: «Παραγωγή σποροφυτών καλλωπιστικών φυτών σε δίσκους πολλαπλών θέσεων», 2010 – ΗΡΑΚΛΕΙΟ

21 Πηγή: Σωμαράκης.Μ – Κοζαΐτης. Χ: «Παραγωγή σποροφυτών καλλωπιστικών φυτών σε δίσκους πολλαπλών θέσεων», 2010 – ΗΡΑΚΛΕΙΟ.

2.2.5. Η Σπορά των Σπορείων

Αρχικά γίνεται ισχυρό «πάτημα» της επιφάνειας με ειδικό σανίδι-πατητήρι και εννοείται ότι το χώμα κατά το πάτημα δεν πρέπει να είναι υγρό.

Εικόνα 12: Μετά το σπορείο

Ο σπόρος του καπνού που θα σπαρεί θα πρέπει να είναι καθαρός και ώριμος. Η ποσότητα του σπόρου που σπέρνεται σε ένα τετραγωνικό μέτρο της επιφάνειας του σπορείου εξαρτάται από την ποικιλία, από την βλαστική ικανότητα και από την προσοχή που έδωσαν κατά τη διάρκεια όλων των εργασιών του σπορείου.

Με βλαστική ικανότητα πάνω από 80% και σε καλά προετοιμασμένα σπορεία, η ποσότητα είναι η εξής:

Ποικιλίες μικρόφυλλες (Μπασμάς)	0.7 γρ. ανά τ.μ.
Ποικιλίες μετριόφυλλες (Σαμψούς)	0.6 γρ. ανά τ.μ.
Ποικιλίες μεγαλόφυλλες (Τσεμπέλια)	0.5 γρ. ανά τ.μ.
Ποικιλίες ξενικές (Μπέρλεϊ, Βιρτζίνια)	0,15-0,20 γρ. ανά τ.μ.

2.3. Αγρός

Είναι το χωράφι που επιλέγεται για την παραγωγή του καπνού. Η επιλογή του χωραφιού είναι δύσκολο μέρος.

2.3.1. Οργωμα Καπναγρών

Πρέπει το έδαφος να υποστεί καλή κατεργασία η οποία αποτελεί και βασικό παράγοντα επιτυχίας της μεταφύτευσης αλλά και όλων των άλλων εργασιών που χρειάζεται. Μια καλή κατεργασία οφείλεται στο όργωμα του εδάφους 3-4 φορές. Το πρώτο όργωμα, βάθους 12-15 εκατοστών, γίνεται συνήθως το Φθινόπωρο και τα άλλα 2-3, βάθους 10-12 εκατοστών, γίνονται την Άνοιξη.²²

22 Πηγή«Ο Καπνός», 25/01/2014 http://texnologia2011agasa.blogspot.gr/2010_12_01_archive.html

2.3.2. Λίπανση Καπναγρών

Ακόμα μια καλή κατεργασία οφείλεται και στη λίπανση η οποία γίνεται με τη χρήση ζωτικών κοπράνων καθώς χρησιμοποιούνται κατά το πρώτο όργωμα και ανά τετραετία. Κατά την έλλειψη όμως ζωτικών κοπράνων χρησιμοποιούν χημικά λιπάσματα που είναι πλούσια σε άζωτο, φώσφορο και κάλιο. Το άζωτο (N) αποτελεί συστατικό της νικοτίνης, της χλωροφύλλης και άλλων σπουδαίων ουσιών του φύλλου. Το φώσφορο (P) χρησιμεύει για τη σύνθεση των πρωτεϊνών, λεκιθινών, υδατανθρακών κλπ. Το κάλιο (K) ενισχύει την υγεία των κυττάρων, τη ζωηρότητα των φυτών και την αντοχή τους στη ξηρασία. Τέλος, τα φυτά αναπτύσσονται στο χωράφι για 2-3 μήνες ακόμα.²³

2.4. Ξηραντήριο

Στο Ξηραντήριο διαμορφώνεται, όπως είπαμε και πιο πάνω, η ποιότητα του προϊόντος, την οποία με ειδική μεθοδολογία και διάφορες τεχνικές μπορούμε να τη βελτιώσουμε αλλά και να την υποβαθμίσουμε απεριορίστα.²⁴

Εικόνα 13: Ξηραντήριο καπνού

23 ό.π.

24 Πηγή: Πασχαλίδης. Μ: «Ο καπνός και η καλλιέργεια του (Ανατολικά καπνά)», 1933

Το Ξηραντήριο αποτελείται από 3 στάδια:

1) Από τη συλλογή.

Η συλλογή γίνεται με τα χέρια. Με ελαφρά πίεση στο πάνω μέρος της βάσης του φύλλου, τα φύλλα αποσπώνται από το καπνοστέλεχος και τα συγκεντρώνουν προσεκτικά σε σειρές, τα λεγόμενα «μασούρια». Η συλλογή των φύλλων γίνεται τις πρωινές ώρες γιατί είναι πιο εύκολη η απόσπασή τους από το καπνοστέλεχος.

2) Από το αρμάθιασμα.

Εικόνα 14: Το αρμάθιασμα

Το αρμάθιασμα είναι η ποιοτική διαλογή των χλωρών καπνόφυλλων, η οποία γίνεται με είτε με το χέρι είτε με ειδικές μηχανές.

Η διαδικασία αυτή είναι πολύ σημαντική, γιατί θέλει ιδιαίτερη προσοχή στη διαλογή και στην απόρριψη των καπνόφυλλων καθώς και στο τρύπημα των φύλλων, το οποίο πρέπει να γίνεται στο κεντρικό νεύρο και σε σταθερή απόσταση από τη βάση του μίσχου και να τρυπιούνται από τη μία όψη.

3) Από την αποξήρανση.

Η αποξήρανση γίνεται κάτω από ορισμένες συνθήκες θερμοκρασίας, υγρασίας και αερισμού. Είναι τόσο σημαντική για την ποιότητα του καπνού αφού σε όλο τον κόσμο η διάκριση των καπνών γίνεται ανάλογα με τον τρόπο αποξήρανσής τους. Έτσι τα καπνά διακρίνονται σε μεγάλες κατηγορίες:

- ☛ Καπνά που αποξηραίνονται στον ήλιο (sun-cured), όπως είναι τα καπνά του ανατολικού τύπου.
- ☛ Καπνά που αποξηραίνονται στον αέρα και κάτω από τη σκιά (air-cured), όπως είναι τα Μπέρλει και τα καπνά πούρων.
- ☛ Καπνά που αποξηραίνονται σε ειδικούς κλίβανους (flue-cured), όπως είναι τα Βιρτζίνια.

2.4.1. Τα Στάδια της Αποξήρανσης

Η αποξήρανση γίνεται σε τρία στάδια :²⁵

1) Κιτρίνισμα φύλλων.

25 Πηγή: Πασχαλίδης. Μ: «Ο καπνός και η καλλιέργεια του (Ανατολικά καπνά)», 1933

Όπου επιδιώκεται η απώλεια νερού από τα φύλλα. Οι πρώτες μεταβολές που αρατρώνονται είναι το μαράζωμα των φύλλων και η εμφάνιση του κιτρινίσματος, εξαιτίας της καταστροφής της χλωροφύλλης. Στη συνέχεια πρέπει να επικρατήσουν οι κατάλληλες συνθήκες, δηλαδή υψηλή υγρασία αέρα, χαμηλότερες θερμοκρασίες και καθόλου η περιορισμένος αέρας.

2) Σταθεροποίηση χρώματος.

Κυριαρχεί πλέον το κίτρινο χρώμα στα φύλλα, το οποίο οφείλεται στις χρωστικές καροτίνη, ξανθοφύλλη και στις φλαβόνες του καπνού. Οι κατάλληλες συνθήκες για το στάδιο αυτό είναι χαμηλή υγρασία αέρα και υψηλότερες θερμοκρασίες.

3) Αποξήρανση νεύρων.

Ολοκληρώνεται η αποξήρανση με την τελική αφυδάτωση και των παχύτερων τμημάτων του φύλλου. Η αποξήρανση των νεύρων μπορεί να γίνει με γρήγορο ρυθμό σε υψηλότερες θερμοκρασίες και σε χαμηλή υγρασία αέρα.

2.5. Χωρική Αποθήκη

Η χωρική αποθήκη γίνεται τον Οκτώβριο με Νοέμβριο και έχει ως σκοπό:²⁶

1) Τη διαφύλαξη των καπνών που αποξηράθηκαν, δηλαδή τα καπνόφυλλα φυλάγονται μέχρι το χρόνο της χωρικής συσκευασίας γι' αυτό το λόγο ακολουθούνται δύο συστήματα:

Εικόνα 15: Χωρική Αποθήκη

Σε ορμαθούς, όπου οι αρμάθες μετά την αποξήρανση αφαιρούνται από το ξηραντήριο το πρωί, διπλώνονται ανά 3-4 και σχηματίζουν τους ορμαθούς, οι οποίοι παραμένουν για λίγο στον ήλιο μέχρι να συμπληρωθεί η αποξήρασή τους και αργότερα δένονται στην οροφή της αποθήκης ή ενός άλλου σκεπασμένου χώρου, όπου παραμένουν εκεί μέχρι την χωρική επεξεργασία.

Σε σωρούς, όπου εφαρμόζεται σε συγκεκριμένες ποικιλίες. Όταν τα φύλλα είναι ακόμα μαλακά και δεν τρίβονται, οι αρμάθες αφαιρούνται από το ξηραντήριο και

απλώνονται στο έδαφος για 5-6 μέρες. Με τον τρόπο αυτόν και με τη θερμότητα του εδάφους επιταχύνεται ομοιόμορφα η αποξήρανση.

26 Πηγή: Ανάση. Ε: « Καπνός ή ο οδηγός του καπνοκαλιεργίτου» 1959

2) Το διαχωρισμό τους σε διάφορες ποιότητες, η διαδικασία αυτή ξεκινά με μια πρώτη ποιοτική διαλογή των χωρικών καπνών και γίνεται στο τέλος του Φθινοπώρου ή στην αρχή του χειμώνα. Κύριος σκοπός είναι να απορριφθούν τα άχρηστα καπνόφυλλα και να απομακρυνθούν το χώμα και άλλες ξένες ουσίες που δυσκολεύουν την καλή συντήρηση του προϊόντος. Ο χώρος που γίνεται η χωρική διαλογή πρέπει να φωτίζεται κατάλληλα ενώ η υγρασία πρέπει να είναι αρκετά υψηλή και τέτοια υγρασία επιτυγχάνεται με τις πρώτες φθινοπωρινές βροχές.

Επομένως, τα καπνόφυλλα που μένουν μετά την απόρριψη των άχρηστων, είναι τα εμπορεύσιμα. Ο διαχωρισμός και η διάκριση γίνεται φύλλο προς φύλλο και της ίδιας ποιότητας καπνόφυλλα στρώνονται το ένα πάνω στο άλλο και σχηματίζουν δεσμίδες 30-40 φύλλων, τα λεγόμενα “παστάλια”.

3) Τη συσκευασία τους και τη συντήρηση των παραγωγικών δεμάτων που είναι έτοιμα για πώληση, για τη δεματοποίηση των χωρικών καπνών ακολουθούνται κυρίως δύο τρόποι:

- Σε δεσμίδες, όπου συσκευάζονται οι αρωματικές ποικιλίες καπνού.
- Σε αρμάθες, όπου συσκευάζονται οι ουδέτερες ποικιλίες καπνού και εκείνες της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

2.5.1. Η Τεχνική των Δεμάτων

Η τεχνική των δεμάτων είναι η εξής :

Στο κάτω μέρος του ειδικού κιβωτίου στρώνεται ένα κομμάτι ισχυρού υφάσματος το οποίο λέγεται «καναβάτσα» ή «τσούλι» και του οποίου τα δύο άκρα προεξέχουν έξω από το κουτί. Έπειτα τοποθετούνται εναλλάξ στρώσεις με δύο σειρές, με τέτοιο τρόπο ώστε

Εικόνα 16: Στιγμιότυπο κατά την διαδικασία δεματοδέτησης

η βάση των φύλλων να βρίσκεται προς τα έξω και η κορυφή προς τα μέσα. Οι δύο σειρές οριζόντιας στρώσης σκεπάζουν η μία την άλλη κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, ενώ μπροστά και πίσω, εκεί που τελειώνουν οι σειρές, ενισχύονται με πρόσθετα καπνά. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η σταθερότητα του δέματος και διατηρείται το σχήμα του. Μετά την τοποθέτηση της τελευταίας στρώσης καπνού σφίγγουμε και δένουμε τα δύο άκρα του ισχυρού πανιού «καναβάτσα» ή «τσούλι» που προεξέχουν, όπως αναφέραμε και πιο πριν, το οποίο έτσι σκεπάζει τις σειρές των φύλλων και τα κρατάει πιο σταθερά²⁷.

Το περιτύλιγμα του δέματος είναι και αυτό από το ίδιο ύφασμα με διαστάσεις ανάλογες με αυτές του δέματος. Έτσι έχουμε τα παραγωγικά δέματα τα οποία αγοράζονται από έμπορους, μεταφέρονται στις καπναποθήκες στις οποίες γίνεται βιομηχανική επεξεργασία.²⁸

---

27 Πηγή: Πασχαλίδης. Μ: «Ο καπνός και η καλλιέργεια του (Ανατολικά καπνά)», 1933

28 Πηγή: Σπυρόπουλος. Ι: «Ο ελληνικός καπνός», 1929

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. Ποικιλίες Καπνών Καλλιεργούμενων στην Ελλάδα

Μέχρι πρόσφατα καλλιεργούνταν στην Ελλάδα 80 ποικιλίες καπνών, εκ των οποίων οι κυριότερες είναι :

ΜΠΑΣΜΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ: Αρωματικός καπνός που καλλιεργείται στην Ανατολική Μακεδονία και τα φύλλα του είναι κοντά με λεπτές νευρώσεις και αρκετά ελαστικά.

ΜΠΑΣΜΑΣ ΞΑΝΘΗΣ: Ο πιο αρωματικός του κόσμου, είναι εξαιρετικής ποιότητας και καλλιεργείται στη Χρυσούπολη Καβάλας, στο Σιδηρόνερο Δράμας και στις περιοχές της Δυτικής Θράκης. Τα φύλλα του έχουν μέτριο πάχος και ερυθροκίτρινο χρώμα όταν ξεραίνονται.

ΖΙΧΝΑ: Μοιάζει με τους μπασμάδες, το άρωμά του είναι αρκετά έντονο και καλλιεργείται στην επαρχία της Φυλλίδας.

ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ: Ψηλό φυτό με μεγάλα φύλλα ανοιχτού πράσινου χρώματος και καλλιεργούνται σε μικρή κλίμακα σε διάφορες περιοχές της Μακεδονίας. Είναι καπνά φτωχά σε νικοτίνη και το άρωμά τους είναι ελάχιστο έως και ανύπαρκτο.

ΤΣΕΜΠΕΛΙΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ : Χαμηλά φυτά με παχιά μεγάλα φύλλα χωρίς μίσχο και το χρώμα τους είναι ανοιχτό. Καλλιεργούνται κυρίως στην Αιτωλοακαρνανία, στα Ιωάννινα και στη Θεσπρωτία. Θεωρούνται τα καλύτερα για την παρασκευή τσιγάρων και καταναλώνονται αποκλειστικά εγχώρια.

ΜΠΑΣΗ-ΜΠΑΓΛΗ: Ψηλά καπνά, φύλλα με μίσχους μετρίου μεγέθους. Καλλιεργούνται στην περιοχή της Προσοτσάνης και θεωρούνται μέτριας ποιότητας.

ΜΥΡΩΔΑΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ: Παρόλο την ονομασία τους «Μυρωδάτα» το άρωμα των καπνών αυτών είναι φτωχό καθώς είναι φτωχά σε περιεκτικότητα νικοτίνης. Είναι ποτιστική ποικιλία και απαιτεί υγρό έδαφος για να αναπτυχθεί. Όταν ξεραίνονται τα φύλλα αποκτούν χρυσοκίτρινο χρώμα.

ΜΑΧΑΛΑ: Είναι ποικιλία καπνών με πολύ λεπτά φύλλα, το κάπνισμά τους είναι γλυκό και δεν περιέχουν καθόλου άρωμα.

ΜΠΕΡΛΙ: Είναι Αμερικάνικος τύπος καπνού που τελευταία καλλιεργείται παντού στην Ελλάδα. Ο τύπος αυτός καλλιεργείται σε πεδινά εδάφη και οι στρεμματικές αποδόσεις

τους είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες των ανατολικών τύπων²⁹.

Εικόνα 17: Στιγμιότυπο κατά την διαδικασία αποξήρασης

3.2. Τύποι Καπνών Βάσει των Κοινοτικών Κανονισμών

Οι τύποι του «ανατολικού τύπου» για τις διοικητικές και τις τεχνικές ανάγκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγχωνεύτηκαν σε 8 ομάδες ποικιλιών που έλαβαν τους κωδικούς Κοινοτικούς αριθμούς 17-24 (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚ 2501/87). Οι τύποι καπνών βάσει των Κοινοτικών Κανονισμών είναι οι ακόλουθοι :

Νο 17 : ΜΠΑΣΜΑΣ

Αυτός ο τύπος υποδιαιρείται στις ακόλουθες ποικιλίες:

- α) Μπασμάς Ξάνθης,
- β) Μπασμάς Μακεδονίας,
- γ) Ζίχνα.

Ήταν από τα πιο ακριβά καπνά.

Νο 18 : ΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΑΙ ΟΜΟΕΙΔΕΙΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

Είναι γνωστός ως «Σαμψούς» και ανήκουν στην κατηγορία καπνών γεύσεως. Περιλαμβάνει τους τύπους:

- α) Σαμψούς, που τον έφεραν στην Ελλάδα το 1923 οι πρόσφυγες από την περιοχή του Πόντου,
- β) Μπασή-Μπαγλή.

²⁹ Πηγή: Ανάση. Ε: «Καπνός ή ο οδηγός του καπνοκαλιεργίτου», 1959

Καπνά ουδέτερα χωρίς άρωμα, κατάλληλα για ανάμιξη και παραγωγή χαρμανιών για τσιγάρα.

No 19 : ΚΑΜΠΑ-ΚΟΥΛΑΚ

Η ονομασία στα τούρκικα σημαίνει «χοντρά αυτιά» λόγω των μεγάλων πτερυγίων στη βάση των φύλλων. Αυτή η κατηγορία υποδιαιρείται στις ακόλουθες ποικιλίες:

- α) Καμπά-Κουλάκ Μακεδονίας,
- β) Καμπά-Κουλάκ Καρατζόβης,
- γ) Κοντούλα, δ) Ελασσόνα.

No 20 : ΚΑΜΠΑ-ΚΟΥΛΑΚ ΜΗ ΚΛΑΣΣΙΚΑ

Αυτή διαφέρει από το No 19 γιατί τα φυτά είναι ψηλότερα και έχουν φύλλα μεγαλύτερα και παχύτερα.

No 21 : ΜΥΡΩΔΑΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ

No 22 : ΖΙΧΝΟΜΥΡΩΔΑΤΑ

No 23 : ΤΣΕΜΠΕΛΙΑ

Θεωρείται ποικιλία υψηλής ποιότητας για τα καπνά εσωτερικής κατανάλωσης και αποτελεί τη βάση για την κατασκευή ελληνικών τσιγάρων.

No 24 : ΜΑΥΡΑ

Περιλαμβάνει τις υποποικιλίες: α) Μαύρα Θεσσαλίας, β) Μαύρα Υπάτης, γ) Μαύρα Άργους.

No 25 : ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ

Είναι το σπουδαιότερο είδος καπνού για τσιγάρα σε όλο τον κόσμο και χαρακτηριστικό γνώρισμα των τσιγάρων αυτών είναι η οσμή καραμέλας.

No 26 : ΜΠΕΡΛΕΪ

Είναι Αμερικάνικου τύπου καπνός και χρησιμοποιείται για την παρασκευή τσιγάρων.

Πιο παλιά υπήρχε και ο τύπος «τουμπεκί» ο οποίος ανήκει στο είδος *Nicotiana Rustica*. Είναι φυτό κοντόκορμο και παχύκορμο με φύλλα έμμισθα και κίτρινα άνθη. Καλλιεργείται σε μικρή κλίμακα σε δύο χωριά της περιοχής του Ναυπλίου. Τα φύλλα του ξεραίνονται με ειδική τεχνική για την παρασκευή καπνού για ναργιλέ και επίσης, είναι πλούσιο σε νικοτίνη (3 - 11%)³⁰.

30 Πηγή: [www.istoriakaiοικονομικαστοιχειaκαπνου.blogspot.com](http://www.istoriakaiοικονομικαστοιχειακαπνου.blogspot.com): «Συνθήκες καλλιέργειας καπνού», Δημοντεροντάκη.Ν, 24/01/2014

3.3. Εξέλιξη Εκτάσεων Καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

Η καλλιεργούμενη έκταση του καπνού μειώνεται σταδιακά από 1,47 εκατ. στρέμματα στρέμματα το 1963 σε 822 χιλ. στρέμματα το 1974, για να ακολουθήσει μια μικρή ανάκαμψη τη δεκαετία 1975-1985 (Πίνακας 1). Μετά το 1992 συνεχίζεται η πτωτική πορεία με συνέπεια την μείωση κατά περίπου 50% την περίοδο 1992-2003.

Μετά το 2006 η επίδραση της αναθεωρημένης ΚΑΠ είναι καταλυτική, αφού η καλλιεργούμενη έκταση με καπνό το 2006 δεν ξεπερνά τα 184 χιλ. στρέμματα και σήμερα (2013) δεν ξεπερνά τα 140 χιλ στρέμματα³¹.

Πίνακας 2: Καλλιεργούμενες εκτάσεις καπνού κατά ποικιλία (στρ.)

ΕΤΗ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΠΝΩΝ (στρ.)
1963	1.470.000
1974	822.000
1975	1.200.000
1980	910.000
1985	990.000
1992	750.000
1995	610.000
2000	450.000
2006	184.000
2013	140.000

Πηγή: Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Όσον αφορά στη σύνθεση των καλλιεργούμενων ποικιλιών, τα καπνά ανατολικού ανατολικού τύπου (Μπασμάς, Τσεμπέλια, Κατερίνης κ.α.) καταλαμβάνουν πάνω από το 90% των εκτάσεων μέχρι το 1989 (το υπόλοιπο καλύπτεται από την ποικιλία Μπέρλεϊ) οπότε και αρχίζει να καλλιεργείται η ποικιλία Virginia, η οποία καταλαμβάνει ποσοστό 17% - 23%. Μόλις άρχισε η εφαρμογή της νέας ΚΑΠ το 2006, συνέχισαν να καλλιεργούνται μόνον οι δύο από τις δέκα ποικιλίες οι οποίες είναι ποιοτικά ανώτερες και απολαμβάνουν ικανοποιητικές τιμές στη διεθνή αγορά:

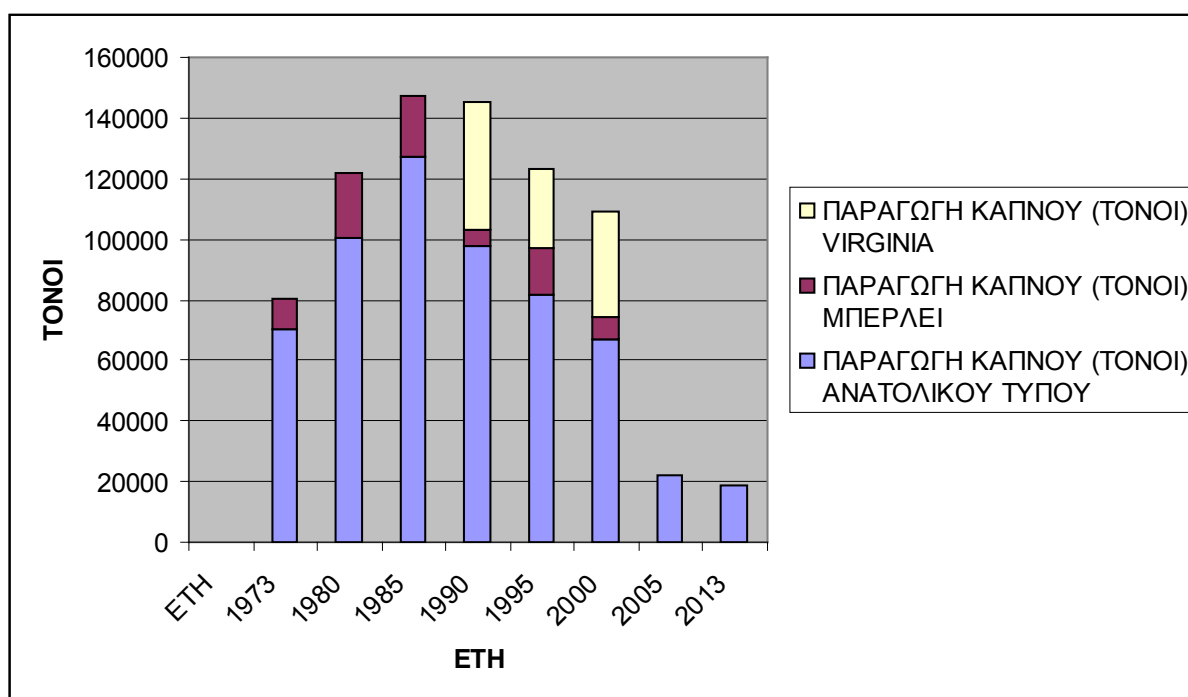
- 1) Μπασμάς στις περιοχές Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, όλοι οι Νομοί Θεσσαλονίκης, Κοζάνη, Γρεβενά και Λάρισα.

31 Πηγή: www.aotools.aua.gr : «Η καπνοκαλλιέργεια και η εξέλιξη της με τη νέα ΚΑΠ» Καρανικόλας. Π – Γούσιος. Ι- Νέλλας .Ε- Τσιμπούκας .Κ, 25/01/2014

2) Η ποικιλία Κατερίνη στο Νομό Πιερίας και στο Νομό Λάρισας.

Η παραγωγή καπνού ακολούθησε την αρχική πτωτική πορεία και την εν συνεχεία σταθεροποίηση που σημειώθηκε στις καλλιεργούμενες εκτάσεις, αλλά δεν ακολούθησε τη μείωση στη δεκαετία το 1990, γεγονός που οφείλεται στην αυξημένη παραγωγικότητα της ποικιλίας Virginia. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 η παραγωγή μειώνεται σταδιακά μέχρι το 2005, για να ακολουθήσει η θεαματική μείωση κατά 80% το 2006 ως συνέπεια της νέας ΚΑΠ (διάγραμμα 1)³².

Διάγραμμα 1: Παραγωγή καπνού στην Ελλάδα (τόνοι)

Πηγή: Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

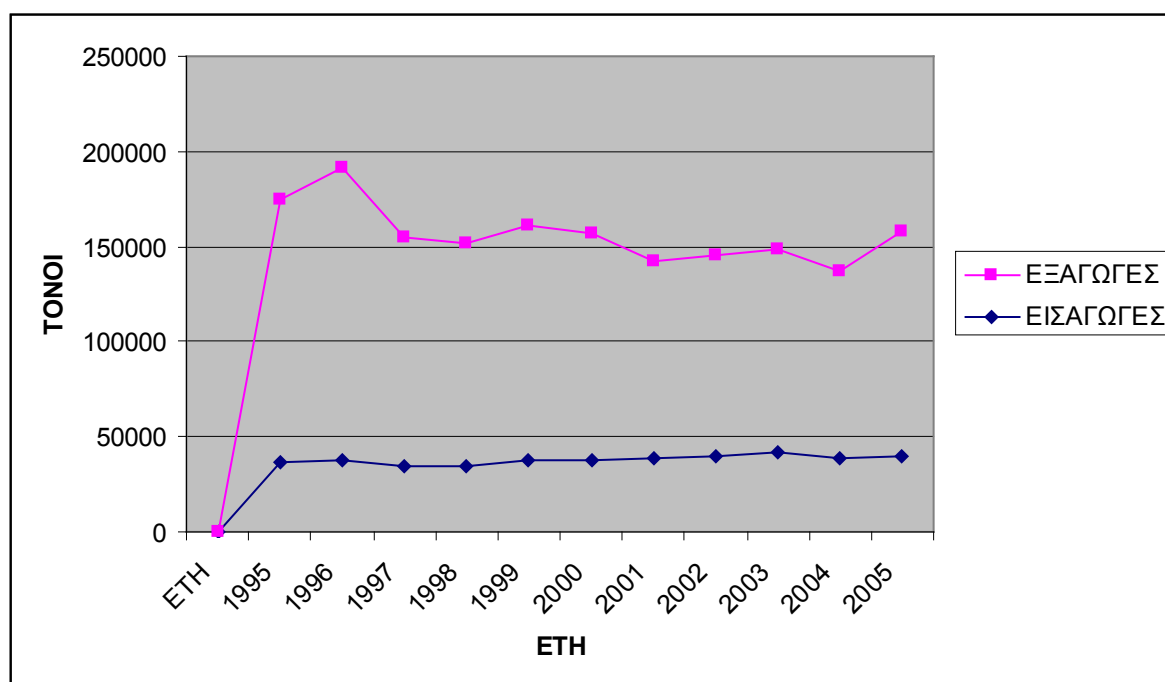
Ως προς τη σύνθεση της παραγωγής, τα καπνά ανατολικού τύπου αποτελούν το 80% - 90% της συνολικής παραγωγής (το υπόλοιπο καταλαμβάνει η ποικιλία Μπέρλεϊ) μέχρι το 1983, οπότε αρχικά η ποικιλία Μπέρλεϊ και κατόπιν η ποικιλία Virginia αποτελούν το 1/4 της συνολικής παραγωγής και αθροιστικά οι δύο αμερικάνικες ποικιλίες πάνω από το 1/3 της παραγωγής, με αυξητική τάση στις αρχές της δεκαετίας του 2000, οπότε και φθάνουν το 50% το 2005. Η παραγωγή, από 109 χιλ. τόνους το 2005 μειώνεται κατά 80% για να φθάσει στις 22 χιλ. τόνους περίπου το 2006, αποτελούμενη αποκλειστικά από ποικιλίες ανατολικού τύπου και σήμερα (2013) να μην ξεπερνά τους 19 χιλ. τόνους.

32 Πηγή: www.toad.eesc.europa.eu/

Ο καπνός αντιπροσώπευε σημαντικό τμήμα των ελληνικών εξαγωγών αν και η σημασία του έφθινε σταδιακά (διάγραμμα 2).

Ο όγκος των εξαγωγών του τομέα του καπνού (ακατέργαστος καπνός και βιομηχανοποιημένα προϊόντα) ήταν υπερδιπλάσιος των εισαγωγών και έφθασε στο μέγιστο το 1996 (153 χιλ. τόνοι), για να ακολουθήσει μια φθίνουσα τάση, με εξαίρεση τη διετία 1999-2000, μέχρι το 2004 (98 χιλ. τόνοι). Την ίδια περίοδο, ο όγκος των εισαγωγών παρέμεινε σχεδόν σταθερός στους 40 χιλ. τόνους (διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Εξωτερικό εμπόριο καπνού (τόνοι).

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Από την άλλη πλευρά, η αξία των εξαγωγών ακολούθησε μια ανοδική πορεία στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 και έφθασε στη μέγιστη τιμή της το 1999, 473 εκατ. € (διάγραμμα 3). Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η αξία των εξαγωγών κυμαινόταν στα 400 εκατ. €. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 191 εκατ. € το 1995 σε 285 εκατ. € το 2000 και στη συνέχεια σταθεροποιήθηκαν στο ύψος των 280 - 290 εκατ. €³³.

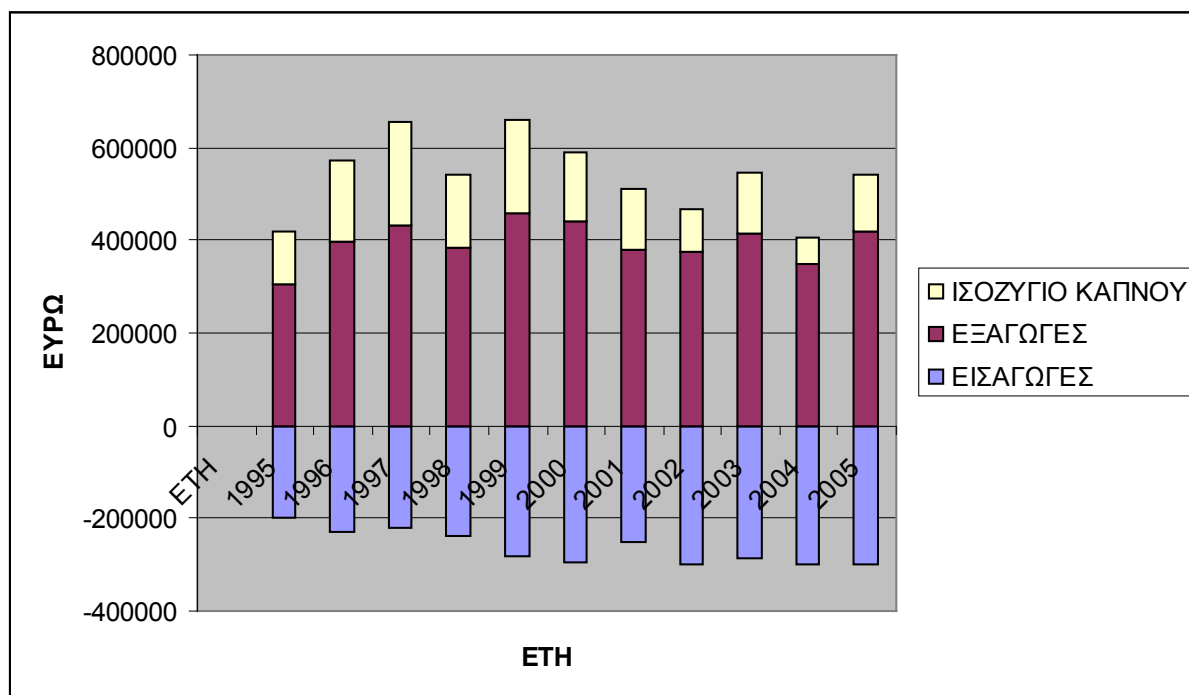
Την περίοδο 1995 – 2005, το εμπορικό ισοζύγιο καπνού ήταν πλεονασματικό, αφού οι εξαγωγές ήταν σχεδόν διπλάσιες των εισαγωγών, αλλά παρουσίασε μια σχετική πτωτική τάση μετά το 1999.

Οι εξαγωγές του ακατέργαστου καπνού αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα των εξαγωγών του τομέα, καταλαμβάνοντας το 1995 το 90% των εξαγωγών. Ακολουθως, η συμμε-

33 Πηγή: www.aotools.aua.gr : «Η καπνοκαλλιέργεια και η εξέλιξη της με τη νέα ΚΑΠ» Καρανικόλας. Π – Γούσιος. Ι- Νέλλας .Ε- Τσιμπούκας .Κ, 25/01/2014

ροχή του μειώθηκε στο 77% το 2003, για να ακολουθήσει μια μικρή ανάκαμψη την επόμενη διετία. Τέλος, όσον αφορά στις εισαγωγές, ο ακατέργαστος καπνός καταλάμβανε το 50% - 60% των εισαγωγών την περίοδο 1995-2003 και ακολούθησε μια αυξητική τάση την επόμενη διετία, οπότε και αρχίζει η μείωση της εγχώριας παραγωγής³⁴.

Διάγραμμα 3: Αξία εισαγωγών και εξαγωγών (χιλ. €)

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

34 Πηγή: www.ec.europa.eu/agriculture/publi/reports/tobacco/fullrep_el : «Καθεστώς του τομέα του καπνού», Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινοτήτων, 23/01/2014

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1. Αρχές 20ου αιώνα – 1935

Κατά τον Ι. Σερραίο, η πρώτη σιγαροποιητική μηχανή εισήχθη στην Ελλάδα το 1909. Στην Αθήνα την προμηθεύτηκε ο καπνοβιομήχανος Κ. Βάρκας, στον Πειραιά ο καπνοβιομήχανος Σπάθης και στον Πύργο ο καπνοβιομήχανος Β. Καραβασίλης. Κάθε μηχανή λειτουργούσε επί επτά ώρες και μπορούσε να παράξει από 200.000 έως 250.000 τσιγάρα, όταν το ανθρώπινο χέρι κατάφερνε να παράξει μόλις 2000 έως 3000 τσιγάρα.³⁵ Ακολούθως, το 1916 ο Ανδρέας Καρέλιας αγοράζει την πρώτη του σιγαροποιητική μηχανή στην Καλαμάτα, ενώ το 1930 ο Ευάγγελος Παπαστράτος ιδρύει την πρότυπη ομώνυμη καπνοβιομηχανία του στο λιμάνι του Πειραιά. Ο Ξ. Ζολώτας αναφέρει χαρακτηριστικά ότι το 1926 λειτουργούσαν στην Ελλάδα περίπου 167 σιγαροποιητικές μηχανές και 13 ανώνυμες εταιρείες. Με τη μηχανοποίησή της, η επεξεργασία του καπνού πέρασε από τη βιοτεχνική της φάση (τα χειροποίητα τσιγάρα στην Ελλάδα εμφανίστηκαν το 1885) στη συστηματοποιημένη παραγωγή (η βιομηχανοποίηση του τσιγάρου επιτελέστηκε κυρίως κατά τη δεκαετία 1925-1935), γεγονός που έφερε έντονες κοινωνικές αντιδράσεις εκ μέρους των καπνεργατών (ανδρών γνωστών ως τσιγαράδων), αφού η κάθε σιγαροποιητική μηχανή αντικαθιστούσε περί τους 100 εργάτες.³⁶ Απαύγασμα αυτών των αντιδράσεων ήταν τα δύο Πανελλήνια Συνέδρια Καπνεργατικών Οργανώσεων, το 1919 και 1920 αντίστοιχα, όπου τέθηκαν επί τάπητος τα προβλήματα του επαγγέλματος. Χαρακτηριστική είναι επίσης η ίδρυση της «Καπνεργατικής Ομοσπονδίας Ελλάδος» (ΚΟΕ), ένα χρόνο μετά την ίδρυση της «Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος» (ΓΣΕΕ) το 1918. Σε μία από τις μεγαλύτερες καπνουπόλεις της Ελλάδας, την Καβάλα, το Νοέμβριο του 1924 υπήρξε βίαιη και αιματηρή συμπλοκή μεταξύ καπνεργατών και χωροφυλάκων, διότι ένας κα-

35 «Οι σιγαροποιοί Αθηνών, άμα ως πληροφόρηθησαν ότι εις το Τελωνείον Πειραιώς εκομίσθη σιγαροποιητική μηχανή τελείου συστήματος, προβλέποντες ανεργίαν, απεφάσισαν όπως παντί τρόπω εμποδίσωσι την εγκατάστασιν ταύτης εις το Καπνεργοστάσιον. Προς τούτο κατήλθον εν σώματι εις Πειραιά και εδημιούργησαν ταραχάς συνεπεία των οποίων ήτο η προσωρινή αναστολή της μεταφοράς εις Αθήνας της μηχανής ταύτης. Ο Βάρκας τότε εξήτησε την προστασίαν της Αγγλικής πρεσβείας, δεδομένου ότι την μηχανήν ταύτην είχεν αγοράσει παρ' Αγγλικού εργοστασίου, υπό τον όρον της εγκαταστάσεώς της εις το Καπνεργοστάσιον Αθηνών. Ο Γραμματεύς της Αγγλικής Πρεσβείας συνέστησε εις τον Βάρκαν όπως αναρτήση την αγγλικήν σημαίαν επί της αμάξης ήτις θα μετέφερε την μηχανήν. Η Ελληνική Κυβέρνησις προς πρόληψιν επεισοδίου και προς προστασίαν της αγγλικής σημαίας διέταξε τον τότε ανθυπομάρκαρον και νυν Αντιστράτηγον κ. Δημητρίου όπως μετά δυνάμεως εφίππου Χωροφυλακής συνοδεύση την άμαξαν την φέρουσαν την σιγαροποιητικήν μηχανήν μέχρι του Καπνεργοστασίου, διατάχθη δε και ειδική φρουρά όπως φρουρή το διαμέρισμα εις ο εγκαταστάθη αυτή προς πρόληψιν καταστροφής ταύτης υπό των εργατών»

36 Χαρακτηριστική είναι η προσπάθεια αλλαγής της κοινής γνώμης απέναντι στα στριφτά χειροποίητα τσιγάρα: «Με το χέρι; ή με την μηχανήν; Ποίον είναι το ενγενέστερον, το ιδανικότερον, το καλαισθητικότερον: Το χέρι ή η μηχανή; Εις μερικάς περιστάσεις το πρώτον, εις μερικούς περιστάσεις το δεύτερον... Άλλο το τσιγάρο, άλλο το σιγαρέτο. Εδώ εφαρμόζεται η αντίστροφος αρχή. Το χειροποίητο είναι οπισθοδρομής, ή ανθυγιεινότης, ή προστυχία, ή αηδία, ή βραδύτης. Το μηχανοποίητον είναι η αριστοκρατία, το ιδεώδες, ή ποιήσις, ή υγιεινή, ή ταχύτης, ή ευμορφία, η ασφάλεια, το θαύμα...» «Ο εργατικός κόσμος είχεν εξαναστή κατ' αρχάς. Ενόμισεν ότι το άψυχον θα φάγει το έμψυχον. Οτι η μηχανή θα φάγει τον άνθρωπον. Και όμως εις την Αμερικην, όπον τα πάντα εμηχανοποιήθησαν, αι ταχύτεραι σιγαροτομηχαναί συμβαδίζουσιν εκ παραλλήλου με τα υψηλότερα εργατικά ημερομίσθια» (<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=449074>)

πνέμπορος ονόματι Γρηγοριάδης προσπάθησε να εξάγει ανεπεξέργαστα καπνά.³⁷ Μια άλλη καινοτομία κατά το Μεσοπόλεμο που διακύβευσε τις θέσεις ανδρών εργατών στις καπνοβιομηχανίες, ήταν το σύστημα «τόγκα» που ευνοούσε την αθρόα συμμετοχή των γυναικών εργατριών.³⁸ (υποσημείωση από Παπαστράτο για τόγκα). Ενώ το 1920 οι γυναίκες ήταν διπλάσιες των ανδρών, το 1930 επταπλασιάστηκαν. Στην αυτοβιογραφία του Παπαστράτου, αναφέρεται χαρακτηριστικά:

«Υποκινημένοι από τους δημαγωγούς, οι εργάτες και οι επαγγελματίες του Αγρινίου, μα και αυτοί ακόμα οι καπνοπαραγωγοί, ενώθηκαν και οργάνωσαν ένα πάνδημο συλλαλητήριο διαμαρτυρίας, με μαύρες σημαίες, δραματικές επιγραφές και φωνές και ψηφίσματα κατά των αδερφών Παπαστράτου. Μας κατηγορούσαν πως εφαρμόζοντας την τόγκα επιδιώκαμε να καταστρέψουμε το λαό του Αγρινίου κι όλης της περιοχής. Έτσι, μετά τις καταστρεπτικές για την Ελλάδα εκλογές του Νοεμβρίου 1920, η Βουλή ψήφισε το 1922 ειδικό νόμο που απαγόρευε την επεξεργασία του καπνού με το σύστημα της τόγκας» (Παπαστράτος, 1964 σελ. 146).

Ωστόσο αυτός ο νόμος κρίθηκε αντισυνταγματικός τρία χρόνια αργότερα, ενώ ψηφίστηκε νέος νόμος που όριζε την αναλογία μεταξύ ανδρών και γυναικών στις καπναποθήκες για την επεξεργασία της τόγκας. Σε μια άλλη μεγάλη καπνούπολη της Ελλάδας, το Αγρίνιο, θα κηρυχθεί για πρώτη φορά απεργία των καπνεργατών στις 31 Ιουλίου 1926. Αίτημά τους η αύξηση του ημερομισθίου τους, βλέποντας τα τεράστια κέρδη των καπνεμπόρων από τη συναλλαγματική αξία της αγγλικής λίρας, που από τις 350 δραχμές έφθασε τις 450.

Από τους πρώτους καπνοβιομηχάνους του Ελληνικού χώρου, αναφέρονται οι Βάρκας, Κουλουριώτης, Πυρπασόπουλος, Βάθης, Δεδούλης, Αλεξίου, Καραβασίλης, Τατάκης, Χασουράκης, Καπερνάρος και αργότερα η Εταιρεία «Γιαννουκάκης- Πρωτόπαπας». Ιδιωτικά καπνεργοστάσια δεν υπήρχαν ακόμη, αλλά στις διάφορες καπνουπόλεις υπήρχαν τα κρατικά Καπνοκοπήτριά όπου γινόταν η επεξεργασία και βιομηχανοποίηση του κομμένου καπνού, χωρίς μέριμνα για την υγεία των εργατών. Εξού και η διάδοση της φυματίωσης ανάμεσά τους. Με την προσάρτηση της Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ελλάδα κατέλαβε προνομιακή θέση στα καπνά της Ανατολής, που ήταν τότε γνωστά ως «τουρκικά καπνά». Ενώσω διαρκούσε η επιστρά-

37 «Επίσημον τηλεγράφημα εκ Καβάλας αγγέλει ότι κατόπιν αποδείρας του καπνεμπόρου κ. Γρηγοριάδου όπως εξαγάγη ανεπεξέργαστα καπνά και της επεμβάσεως κομμουνιστών καπνεργατών, όπως εμποδίσωσιν την φόρτωσιν, επήλθε συμπλοκή μεταξύ χωροφυλάκων κατά την οποίαν εφονεύθη ο ανθυπομοίραρχος Σκαλιδάκης και ετραυματίσθησαν ο ταγματάρχης Σταυριανός και τρεις στρατιώτες δια λήθων. Ετραυματίσθησαν επίσης πολλοί καπνεργάται εκ των πυροβολισμών των χωροφυλάκων και των στρατιωτών. Επεκράτησε καθ' όλην την πόλιν πανικός. Η αγορά τρομοκρατηθείσα έκλεισε, και οι πολίται έσπευδον να κλεισθώσιν εντός των οικιών των, κλείοντες τα παράθυρα. Μόλις την εσπέραν αποκατέστη η τάξις και οι κάτοικοι αναθάρρησαν» (<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=449074>)

38 Η επεξεργασία σε «τόγκα» σημαίνει το ξεκαθάρισμα, δηλαδή το συστηματικό διαχώρισμα των καπνών σε ποιότητες, την ανάμιξη των καπνών της κάθε κατηγορίας για να εξασφαλιστεί ομοιομορφία, και τη δεματοποίηση σε φύλλα, αντί των συνηθισμένων τότε συστημάτων της επεξεργασίας των καπνών σε κλωστές, ή σε κεφαλοδεμένα φύλλα καπνών, πασταλιασμένα σε μάτσα και δεμένα με κλωστή στα κωτσάνια, ή τέλος σε «μπασμάδες»-φύλλα πασταλιασμένα χωρίς κλωστές (Παπαστράτος σελ. 97-98)

τευση (από το 1915), ο Ελευθέριος Βενιζέλος κατάφερε να πείσει τις δυνάμεις της Αντάντ να επιτρέψουν στην Ελλάδα να εξαγάγει καπνά προς εχθρικές χώρες αλλά μόνο από ουδέτερα λιμάνια. Εάν δεν υπήρχε ο καπνός, δε θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το έντονο δημογραφικό πρόβλημα που δημιουργήθηκε κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922.

Κατά πολλούς η περίοδος του Μεσοπολέμου θεωρείται η «χρυσή εποχή» της ελληνικής καπνοβιομηχανίας. Ο καπνός αποτελεί ένα από τα κυριότερα εξαγωγικά αγαθά της χώρας και η ετήσια παραγωγή του φθάνει τις 30.000-40.000 τόνους, από την οποία μόνο το ένα έκτο απορροφάται από την εγχώρια καπνοβιομηχανία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προμήθεια ελληνικών καπνών-κυρίως από την απελευθερωμένη Μακεδονία και Δυτική Θράκη- στο Σουηδικό Μονοπώλιο Καπνού. Άλλωστε τεχνικός διευθυντής του ήταν ένας Έλληνας- ο Ιωάννης Νίκου. Άλλοι σημαντικοί εξαγωγικοί μας προορισμοί υπήρξαν η Ολλανδία και η Αίγυπτος. Στην τελευταία, γνωστά εργοστάσια όπως του Ματοσιάν, Μελκονιάν, Χαμσκαρακιάν κ.α. προμηθεύονταν απευθείας τις απαιτούμενες ποσότητες από τις μόνιμες αντιπροσωπείες που είχαν εγκαταστήσει στο Αγρίνιο.

Με την ίδρυση της καπνοβιομηχανίας Παπαστράτου το 1930 (και μετέπειτα της Καπνοβιομηχανίας Έθνος- Γ.Α. Κεράνης Α.Ε. το 1935), έχουμε τις πρώτες καλαίσθητες συσκευασίες τσιγάρων στον ελληνικό χώρο- το πρώτο μάρκετινγκ ελληνικών τσιγάρων- κάτι που ανέπτυξε τον εσωτερικό ανταγωνισμό. Χάρη σε αυτό, αυξήθηκε η κατανάλωση και καλυτέρεψαν οι τιμές του καπνού. Το κράτος επωφελήθηκε διπλά μέσω της φορολόγησης. Η εκβιομηχάνιση ωστόσο της καπνοπαραγωγής, επήλθε με αργά βήματα, λόγω της κρατικής κωλυσιεργίας. Η εταιρεία Παπαστράτος χρειάστηκε να περιμένει 25 χρόνια την κρατική απόφαση να χρησιμοποιήσει τις πρώτες ταινιοριστικές μηχανές που είχε αγοράσει το 1931, με την πρόφαση πως η μηχανική επικόλληση της φορολογικής ταινίας πάνω στα πακέτα δεν ήταν τόσο ασφαλής όσο με το χέρι.³⁹

Εκτός από την αποτυχία της Μεγάλης Ιδέας του Ελ. Βενιζέλου το 1922, η Ελλάδα είχε να αντιμετωπίσει και το οικονομικό κραχ του 1929 σε παγκόσμιο επίπεδο που οδήγησε αυτόματα στην κήρυξη της τρίτης πτώχευσης του Ελληνικού κράτους το Μάιο του 1932. Οι χρεοκοπίες των μικρών ή επίδοξων καπνεμπόρων ήταν καθημερινές. Ένας από τους κύριους λόγους υπήρξε η μείωση των εξαγωγών καπνού⁴⁰ -που είχε υποκαταστήσει τη σταφίδα ως κύριο εξαγωγικό προϊόν- εξαιτίας της γερμανικής ύφεσης. Η Γερμανία αποτελούσε τον κύριο εισαγωγέα του ελληνικού καπνού. Απορροφούσε τεράστιες ποσότητες ήδη από το 1920 από την Τράπεζα Αθηνών και έπειτα από την Εθνική.⁴¹ Πολλές ελληνι-

39 Έτσι καθυστέρησε επί ένα τέταρτο του αιώνα η εφαρμογή στην Ελλάδα μιας νέας μεθόδου, που αποτελούσε σημαντική πρόοδο για τη βιομηχανία των τσιγαρέτων, και που είχε ήδη επιβληθεί αλλού. (Παπαστράτος, 1964 σελ. 167)

40 Η οικονομία της Ελλάδας βρέθηκε αμέσως υπό πίεση, καθώς μειώθηκαν δραστικά οι εξαγωγές της (καπνά και άλλα γεωργικά προϊόντα), όπως επίσης και τα εμβάσματα από τους Έλληνες της Αμερικής που εκείνη την εποχή ήταν σημαντικός οικονομικός παράγοντας για την χώρα. Οι δύο αυτές δυσμενείς εξελίξεις επιδείνωσαν το εξωτερικό ισοζύγιο συναλλαγών, ασκώντας αφόρητες πιέσεις στην δραχμή. (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82_1932)

41 Με τις αθρόες αποστολές καπνών, δίχως να έχει προκαταβολικά εξασφαλιστεί η διάθεσή τους,

κές καπνοβιομηχανίες είχαν ιδρυθεί από αυτοδημιούργητους Έλληνες στη Γερμανία, ιδιαίτερα στη Δρέσδη, το Ανόβερο (Κωνσταντίνος Αγγελής) και το Αμβούργο, όπου ο ανταγωνισμός των ελληνικών καπνών με τα τουρκικά και βουλγαρικά ήταν άγριος. Σύμφωνα με τον Παπαστράτο (1964), το 98% των γερμανικών τσιγάρων το 1933 ήταν φτιαγμένο από ανατολικά καπνά.

Τον Απρίλιο του 1936, κατά τη διάρκεια των εργασιών του δεύτερου παγκαπνεργατικού Συνεδρίου της Θεσσαλονίκης, ιδρύθηκε η Πανελλαδική Καπνεργατική Ομοσπονδία (Π.Κ.Ο.) η οποία συνένωσε όλες τις προϋπάρχουσες. Ένα μήνα αργότερα, στις 9 Μαΐου, ξεσπά η γενική απεργία στη Θεσσαλονίκη, όπου έχασαν τη ζωή τους εννέα καπνεργάτες. Τα ημερομίσθια των 48.000 περίπου εργατών είχαν πέσει από τις 135-150 δραχμές στις 75, τόσο λόγω της οικονομικής κρίσης όσο και λόγω της μεγάλης προσφοράς εργασίας από πρόσφυγες. Γρήγορα η εξέγερση επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες πόλεις της χώρας. Κατά γενική ομολογία το κίνημα των καπνεργατών ήταν το πρώτο και πιο οργανωμένο στην ελληνική βιομηχανική ιστορία. Λίγους μήνες αργότερα, τον Αύγουστο του 1936, επιβάλλεται η δικτατορία Μεταξά.

Εκείνη την εποχή, ασχολούνται με την καπνοκαλλιέργεια 750.000 άτομα, ενώ για την επεξεργασία των καπνών 35.000 καπνεργάτες και καπνεργάτριες. Αν σε αυτά προσθέσουμε και όλο το υπαλληλικό προσωπικό των εταιρειών, τους μεταφορείς και τους ενοικιαστές των καπναποθηκών ο αριθμός φθάνει το 1.000.000, δηλαδή το ένα έκτο του ελληνικού πληθυσμού τότε. Τα χρήματα που κερδίζει η χώρα από τις εξαγωγές καπνού αντιστοιχούν στο 40-45% των εξαγωγικών κερδών όλων των γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων μας, ενώ από τη φορολόγηση εισπράττονται 2.000.000 δραχμές- το ένα πέμπτο των συνολικών φορολογικών προσόδων (Παπαστράτος 1964). Ο αριθμός των καπνοβιομηχανιών φθάνει τον αριθμό των 150 ενώ τα τσιγάρα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: τα πολυτελείας, τα ημιπολυτελείας και τα «λαϊκά».

4.2. 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος

Η άνοδος του Γερμανικού Εθνικοσοσιαλισμού, εκμεταλλεύτηκε τις τεράστιες ποσότητες καπνών που είχαν συσσωρευτεί κυρίως από την Ελλάδα⁴² για τη δημιουργία Γερμανικού Μονοπωλίου. Μετά την Κατοχή της Ελλάδας τον Απρίλιο του 1941 από τους Ναζιστές, υπήρξε δέσμευση των αποθεμάτων καπνού που προοριζόταν για εσωτερική κατανάλωση. Οι δυνάμεις κατοχής τα φόρτωναν για την αγορά της Γερμανίας με το προκάλυμμα της επίταξης. Τα διέθεταν είτε στην γερμανική και ιταλική αγορά ή στο Αφρικανικό ή Ρωσικό Μέτωπο.

δημιουργούσαν προσφορά δυσανάλογα μεγαλύτερη από τη ζήτηση καπνών, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται με υπερβολικά έξοδα τα καπνά που έμεναν απούλητα και να ξεπέφθουν ελεεινά οι τιμές τους, προς μεγάλη ζημιά του εθνικού πλούτου της Ελλάδας. (Παπαστράτος, 1964, σελ. 110-111)

42 Την περίοδο εκείνη, είχε αρχίσει η παραγωγή των τσιγάρων ΑΕΡΑ από την εταιρεία Παπαστράτος για την ενίσχυση του φρονήματος των Ελλήνων στρατιωτών (Θ.Αντωνίου, Έθνος)

Με το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου το 1944 και του Εμφυλίου το 1949, άρχισαν πάλι οι ελληνικές εξαγωγές τσιγάρων με σχετική επιτυχία παρά τους τελωνειακούς δασμούς. Οι ελληνικές καπνοβιομηχανίες ανέρχονταν σε 50. Παρόλα αυτά, γρήγορα φάνηκε ο σκληρός ανταγωνισμός τους με τα αμερικανικά καπνά. Ενώ προπολεμικά ο ελληνικός καπνός είχε να συναγωνιστεί με τους υπόλοιπους ανατολικούς (τουρκικό και βουλγαρικό), τώρα είχε και τα τύπου βιρτζίνια. Λόγω της οικονομικής ένδειας της Δυτικής Γερμανίας μετά τον πόλεμο, ήταν αδύνατο να συνεχίσει να εισαγάγει ανατολικό καπνό. Για χρόνια η οικονομία της στηριζόταν αποκλειστικά από την Αμερικανική Βοήθεια, που ανάμεσα στα άλλα προϊόντα εισήγαγε και τον αμερικανικό καπνό στους άπορους Γερμανούς. Αυτό είχε σα συνέπεια τη σταδιακή μεταστροφή των καταναλωτικών προτιμήσεων του αγοραστικού κοινού, όχι μόνο στη Γερμανία αλλά συν τω χρόνω και στην υπόλοιπη Κεντρική Ευρώπη. Σαν αποτέλεσμα το ποσοστό των δικών μας καπνών στη γερμανική αγορά έπεσε στο 4-5% το 1964 (Παπαστράτος 1964).

4.3. Από το 1945 μέχρι το 1960

Το 1947 έχουμε την πρώτη επιδότηση (πριμ) από το κράτος για τη βελτίωση της ποιότητας και ανταγωνιστικότητας της ελληνικής καπνοβιομηχανίας (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001) και για να μειωθεί το αυξημένο απόθεμα που δημιουργήθηκε. Το συγκεκριμένο πριμ τροποποιήθηκε το 1952 και ήταν ίσο με ένα ποσοστό επί της τιμής που διέφερε ανάλογα με τις καπνοπαραγωγικές περιοχές.

Το 1950, στις προσπάθειες σύσφιξης των ελληνογερμανικών διμερών σχέσεων, υπογράφηκε η συμφωνία για τον καπνό, η λεγόμενη Tabakabkommen, σε μια προσπάθεια επαναπροώθησης του ελληνικού τσιγάρου στις αγορές της Δυτικής Γερμανίας. ο καπνός συνέχιζε να κατέχει εξέχουσα θέση στη γεωργική και βιομηχανική μας παραγωγή. Αν και η καλλιεργούμενη έκταση με καπνό αντιστοιχούσε στο 5% της συνολικής, απασχολούσε 200.000 οικογένειες καπνοπαραγωγών, 40.000 καπνεργάτες και 10.000 καπνεμπόρους. Επίσης ο καπνός συνέχιζε να είναι το πρώτο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας. Το 1954 οι εξαγωγές έφτασαν τα 151 εκ. δολάρια, οι μισές από τις οποίες αναφέρονταν στον καπνό. Οι ιδιαίτερα υψηλές απαιτήσεις της καπνοκαλλιέργειας σε εργασία απασχολούσαν πολλές γεωργικές οικογένειες αφού σχεδόν τα 2/3 του κόστους παραγωγής του καπνού ήταν κόστος ημερομισθίων. (Παπαστράτος 1964)

Με το Νόμο 3758 του 1957⁴³, ιδρύθηκε ο Εθνικός Οργανισμός Καπνού (Ε.Ο.Κ.), κάτω από την εποπτεία του υπουργείου Εμπορίου. Σκοπός του ήταν η προστασία του ελληνικού καπνού, και ιδιαίτερα των καπνοπαραγωγών. Η οικονομική του αυτοτέλεια στηριζόταν στον ειδικό πόρο 2% από την τιμή πώλησης των εγχώριων καπνών. ⁴⁴ Διέθετε 4

43 ν.δ. 3758/1957 «περί ιδρύσεως Εθνικού Οργανισμού Καπνού» (Α 184). Το ποσοστό αυτό κατάφερε να καλύψει το 60% των λειτουργικών εξόδων, ενώ το υπόλοιπο συμπληρώνονταν από τις λοιπές δραστηριότητες (Αιτιολογική Έκθεση στην Προσθήκη Σχεδίου Νόμου «Ρύθμισης συνταξιοδοτικών θεμάτων στρατιωτικών και άλλων διατάξεων», Αθήνα, 10/6/1997)

44 άρθρο 10 παρ. 1 του ν.δ. 3758/1957

Διευθύνσεις, το Καπνολογικό Ινστιτούτο Δράμας, 4 Διανομαρχιακά και 23 Νομαρχιακά Τμήματα, 14 Τοπικά Γραφεία και 7 Καπνικούς Σταθμούς. Το 2002 καταργείται ⁴⁵ λόγω ανεπάρκειας εσόδων.⁴⁶

Η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας καθ' όλη τη διάρκεια του '50, δημιούργησε νέες βιομηχανίες στον ελλαδικό χώρο. Για τον καπνοβιομηχανικό κλάδο, κατά τη δεκαετία του 1960⁴⁷, έχουμε 15 καπνοβιομηχανίες (Χαροντάκης, 2010). Την πρώτη θέση σε μέγεθος καταλαμβάνει η Γ.Α.Κεράνης⁴⁸, η οποία μαζί με την Παπαστράτος κατέχουν το 69,6% της συνολικής κατανάλωσης (Χαροντάκης, 2010). Έπονται οι εταιρείες Αφοί Ματσάγγου και Καρέλια με κύκλο εργασιών 24,8%. Στις αρχές του 1962, στην επαρχία του Αγρινίου, οργανώθηκαν κινητοποιήσεις από τους ντόπιους καπνοπαραγωγούς, διότι όλη η σοδειά καπνών του 1961 παρέμενε αδιάθετη στις καπναποθήκες και επειδή ένωσαν την εκμετάλλευσή τους από τους καπνοβιομηχάνους και καπνεμπόρους. Η κυβέρνηση Καραμανλή ύστερα από πιέσεις, ανάγκασε τους βιομηχάνους να απορροφήσουν σταδιακά τη σοδειά μέχρι τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, ενώ υπήρξε επίσης πρόσθετη χρηματοδότηση. Παρ' όλα αυτά, μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου είχε πουληθεί μόνο το 65% που έμενε αδιάθετο και στις 8, τέσσερις χιλιάδες καπναπαραγωγοί κατέβηκαν σε προειδοποιητική διαδήλωση διαμαρτυρίας στην Εθνική Οδό Αγρινίου- Αμφιλοχίας. Ένας καπναπαραγωγός σκοτώθηκε (Δημήτρης Βλάχος) ενώ συνελήθησαν και δικάστηκαν 18, οι οποίοι κρίθηκαν αθώοι.

4.4. Από το 1960 μέχρι το 1981

Οικαπνεμπορικές επιχειρήσεις ήταν προσοδοφόρες μέχρι τη δεκαετία του 1960, ενώ από τότε μειώνεται συνεχώς και αυξάνεται η εξάρτησή τους από μεγάλες Καπνοβιομηχανίες. Παρακάτω φαίνεται η συμβολή τους στο ισοζύγιο των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας: 3% την περίοδο 1880-1910, 19% 1910-20, 48% 1920-40 (λόγω προσάρτησης Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης), 40% 1945-60, 29% 1960-70, 8% 1970-80, και 4% 1991-95.

Στο βιβλίο της Μαρίας Νεγρεπόντη- Δελιβάνη, «Η Προβληματική Ελληνική Βιομηχανία και κάποιες λύσεις της» (1986), μπορούμε να βρούμε στοιχεία για την ελληνική βιομηχανία για την περίοδο 1960-1980. Στον πίνακα που ακολουθεί, φαίνεται ότι με-

45 π.δ. 311/2002 (ΦΕΚ Α 272-2002)

46 Μη εισροή εσόδων από κοινοτικά καπνά (λόγω Κοινής Αγροτικής Πολιτικής) και μείωσης ποσοστού από το 2% στο 1/5. (Αιτιολογική Έκθεση στην Προσθήκη Σχεδίου Νόμου «Ρύθμισης συνταξιοδοτικών θεμάτων στρατιωτικών και άλλων διατάξεων», Αθήνα, 10/6/1997)

47 Για το 1960 συγκεκριμένα: «η ελληνική σιγαροβιομηχανία συγκαταλέγεται μεταξύ των κατ' εξοχήν εθνικών παραγωγικών κλάδων της χώρας. Χρησιμοποιεί εγχώριον αποκλειστικώς πρώτην ύλην, ήτοι το 1/7 της ελληνικής καπνοπαραγωγής των περιφερειών Αγρινίου, Αργους και Θεσσαλίας και πραγματοποιεί εις το εσωτερικόν το 90% των δαπανών της παραγωγής. Απασχολεί επιπροσθέτως, παρά την προηγμένην σχετικώς εκμηχάνισή της, 7.100 εργάτας και υπαλλήλους, συμβάλλει ουσιωδώς εις την επαγγελματικήν δραστηριότητα 25.000 περίπου καπνοπωλών, μεσιτών, κλπ., και εξασφαλίζει αδαπάνως δια το Κράτος το 1/8 των γενικών, εκ φορολογίας, εσόδων του» (Η Ελληνική Βιομηχανία Σιγαρέτων, Β.Κ. Θασίτη, Αθήνα).

48 Η εταιρεία επεκτείνει τους εργοστασιακούς της χώρους κατά 28.736 τ.μ. με δυνατότητα παραγωγής 4.769.912 κιλών τσιγάρων. Λίγο αργότερα παράγεται από την εταιρεία το πρώτο ελληνικό blend τσιγάρο που κατασκευάστηκε στην Ελλάδα, το Palas, που σημειώνει ρεκόρ πωλήσεων (Χαροντάκης 2010)

ταξύ των ετών 1966-1973, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων ήταν πολύ υψηλός (91,6%), κάτι που επηρέασε και τον κλάδο της μεταποίησης γενικότερα.

Πίνακας 3: Εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και επενδύσεις στη βιομηχανία

Έτη	Εξαγωγές Βιομηχανικών προϊόντων (1)	Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής (2)	Ιδιωτ. Βιομηχ. Επενδ. [Ως % στο (1)] (3)	Λόγος (3):(2)
1966	2183,4	91,6	114	1,33
1973	18189,9			
		39,4	63	1,59
1978	61209,6			
1980*	112668,6	28,0	3,9	1,39

*Προσωρινά στοιχεία

Πηγές: 1) Ο.Ε.Κ.Δ. Economic Survey, Greece, 1977-1982,

2) Εθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος. (από τη Νεγρεπόντη- Δελιβάνη, 1986, σελ. 169)

Έτσι, τα χαρακτηριστικά του καπνοπαραγωγικού κλάδου είναι η εξέλιξη της παραγωγικότητας που από μεσαία το 1963, περνά το 1975 σε υψηλή κατηγορία, όπως και η ακαθάριστη αξία παραγωγής που από υψηλή περνά το 1975 στη μεσαία κατηγορία (Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, 1986):

Πίνακας 4: Παραγωγικότητα για τον καπνοπαραγωγικό κλάδο

1963		1968		1973		1975	
m2		m1		m1		m1	
m4		m2	μικρό	m2		m2	
	μεσαίο						μικρό
m5		m7		m3		m4	
m6		m3		m4	μικρό	m6	
			μεγάλο				
		m5		m6		m5	μεγάλο
m3							
	υψηλό			m7			
m7		m4	μεσαίο				

1963		1968		1973		1975	
						m3	
				m5	μεσαίο		μεσαίο
m1	μικρό					m7	

Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ. 181 (m%=αριθμός καταστημάτων m2=μέση ετήσια απασχόληση m3=ακαθάριστη αξία παραγωγής m4=προστιθέμενη αξία m5=παραγωγικότητα m6=ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ως ποσοστό στις συνολικές της μείζονος βιομηχανίας m7=χρηματοδότηση)

Η όλη εικόνα ωστόσο είναι πτωτική. Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων είναι συνέχεια από το 1973 ως το 1977 χαμηλότερη του μέσου όρου του συνόλου των κλάδων και μάλιστα είναι αρνητική τα έτη 1974 και 1977 (Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ. 181):

Πίνακας 5: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων(%) των 1182 βιομηχανικών επιχειρήσεων μορφής ΑΕ και ΕΠΕ για την 5ετία έως 1977

Κλάδος	1973	1974	1975	1976	1977
22	12,5	-2,4	4,8	8,5	-6,0
Σύνολο	19,3%	14,4%	7,3%	7,8%	5,6%

Πηγή: ΣΕΒ

Σημείωση: περιλαμβάνονται και οι νέες επιχειρήσεις, οι οποίες στις αρχές έχουν ζημίες και μειώνουν την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων σε μέσο επίπεδο. (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη 1986 σελ.342)

Ο βαθμός παγιοποίησης για την περίοδο 1967-79 είναι αρνητικός και ίσος με -15% (όταν στο σύνολο της βιομηχανίας το αντίστοιχο ποσοστό είναι -16%). Ο βαθμός απόσβεσης για την ίδια περίοδο είναι -2% (6 για το σύνολο των βιομηχανιών). Ο συντελεστής χρέωσης είναι 1,23 ως σχέση ξένων προς ίδια κεφάλαια και -1 ως σχέση ιδίων κεφαλαίων προς τα συνολικά. Ο βαθμός κάλυψης παγίου κεφαλαίου είναι 30% (όταν ο μέσος όρος του συνόλου είναι 14%) ενώ η μέση αποδοτικότητα 7% (έναντι 1% του συνόλου):

Πίνακας 6: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967

Εκατ. δρχ. Κωδικοί	ΑΕ-ΕΠΕ Αριθμ. Επιχ/σεων	Πάγιο Κεφάλαιο	Κυκλοφορούν και διαθέσιμο	Συνολικό Κεφάλαιο	Αποσβέσεις	Ίδιο Κεφάλαιο	Ξένο Κεφάλαιο	Μικτά κέρδη	Καθαρά κέρδη
22	7	642	1608	2250	296	386	1568	422,7	137,3
Σύνολο	862	43749	29961	73710	13700	18099	41911	9899,3	1070,3
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)

Βαθμός παγιοποίησης: (2)×100/(4)

Βαθμός απόσβεσης: (5)/ (2)

Συντελεστής χρέωσης: (7)/ (6) και (6)/ (4)

Βαθμός κάλυψης παγίων: (6)×100/ (2)

Μέση αποδοτικότητα κεφαλαίων: (9)×100/ (4) και (8)×100/ (4)

Πηγή: Η ελληνική οικονομία κατά το 1967, ΣΕΒ, Αθήνα 1968 (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη 1986 σελ.319)

Η μικρή βιομηχανία του καπνοπαραγωγικού κλάδου για το 1975, αμέσως μετά την περίοδο της δικτατορίας, καλύπτει το 56% και είναι σημαντικά υψηλότερο από το μέσο όρο (34,2%) ενώ η μείζων βιομηχανία αποτελεί το 88,5%:

Πίνακας 7: Παραγωγικότητα της εργασίας μικρή- βιομηχανία (έτος 1975) (σε χιλ.δρχ.)

Κλάδος	Προστιθέμενη Αξία	Αριθμός Καταστημάτων	Μέση Ετήσια Απασχόληση	Παραγωγικότητα	Δείκτης ενδοκλαδικής αποκλίσεως	Ποσοστό καλύψεως της παραγωγικ. στη μείζονα
	(1)	(2)	(3)	(1:3)	(5)	(6)
22	23.412	37	174	134,6	146,5	56,6
20-39	23.447.645	112.738	255.171	91,9	100	34,2

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στατιστική έρευνα Βιομηχανίας έτους 1975) Προσωρινά αποτελέσματα (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, 1986 σελ.313)

Πίνακας 8: Παραγωγικότητα της εργασίας-Μείζων Βιομηχανία (έτος 1975) (σε χιλ.δρχ.)

Κλάδος	Προστιθέμενη Αξία	Αριθμός Καταστημάτων	Μέση Ετήσια Απασχόληση	Παραγωγικότητα	Δείκτης ενδοκλαδικής αποκλίσεως
	(1)	(2)	(3)	(1:3)	
22	1.921.907	93	8.086	237,7	88,5
20-39	93.108.720	7.969	346.496	268,7	100

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στατιστική έρευνα Βιομηχανίας έτους 1975) Προσωρινά αποτελέσματα (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη 1986 σελ.314)

Ο μέσος όρος ποσοστού χρηματοδότησης είναι 3.9% της συνολικής για την περίοδο 1963-1980, ενώ το ποσοστό των Α.Ε.Π.Κ. για την περίοδο 1963-76 είναι 2.7% των συνολικών με τάση διαχρονικής μείωσης⁴⁹(το μέγιστο της χρηματοδότησης για την καπνοβιομηχανία λαμβάνει χώρα το 1964 και το ελάχιστο το 1973-στο τέλος της δικτατορίας):

49 Το 1963 ήταν 5.2%, ενώ το 1976 ήταν 1.0%. (Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, 1986)

Πίνακας 9: Ανάλυση συνολικής χρηματοδότησης βιομηχ. και μεταλλείων κατά κλάδους
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Τέλος περιόδου	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Γενικό Σύνολο	14.922,8	17.219,7	18.628,0	21.690,1	25.969,5	29.697,5	34.777,3
Σύνολο Βιομηχ.	90,9	91,8	93,8	93,4	94,3	95,2	95,4
Καπνός	6,3	6,4	6,1	6,0	5,3	4,8	3,9

Τέλος περιόδου	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Γενικό Σύνολο	42.091,0	52.386,8	63.663,2	74.636,5	93.778,7	122.821,2	153.300,7
Σύνολο Βιομηχ.	95,9	96,7	96,7	96,7	96,8	97,1	97,0
Καπνός	3,2	3,0	2,8	2,6	2,7	2,9	2,9

Τέλος περιόδου	1977	1978	1979	1980
Γενικό Σύνολο	190.606,9	235.869,4	283.591,4	306.754,7
Σύνολο Βιομηχ.	97,0	97,1	96,7	96,9
Καπνός	3,0	3,1	3,2	2,9
Μέσος όρος	3,9			

Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ. 333.

Το ίδιο συμβαίνει και για την εγκατεστημένη ιπποδύναμη ηλεκτρικών κινητήρων:

Πίνακας 10: Κλαδική διάρθρωση ετησίων προσθηκών στην εγκατεστημένη ιπποδύναμη της μεταποίησης σε ποσοστά

Βιομηχανία	1972	1973	1974	1975	1976	1977
καπνού	2,3	0,4	0,5	0,3	0,8	0,7
σύνολο	5	5	5	5	5	5

Πηγή: Έκθεση ΣΕΒ 1979 (από Νεγρεπόντη- Δελιβάνη σελ. 329).

Επίσης οι εξαγωγές του καπνοπαραγωγικού κλάδου για το 1975 καταλαμβάνουν μόλις το 0.1% των συνολικών⁵⁰(όταν το δέγμα για παράδειγμα αντιπροσωπεύει το 43,7 % ενώ ο μέσος όρος είναι 16,9%). Αυτό αποδεικνύει ότι πλέον η καπνοβιομηχανία μας δεν ήταν εξαγωγική όπως μέχρι πριν το 1960. Επίσης δεν έχουμε ξένες επενδύσεις⁵¹.

Πίνακας 11: Εξαγωγές κατά κατηγορία προϊόντων (σε εκατομ.\$)

κλάδος	1970	1971	1972	1973	1974
Καπνοβιομηχ.	92,47	86,48	113,86	77,21	170,31
σύνολο	642,54	662,48	870,86	1443,90	2038,25

Συνέχεια:

κλάδος	1975	1976	1977	1978	1979	1980*
Καπνοβιομηχ.	156,60	177,2	151,3	211,4	189,5	203,9
σύνολο	2308,30	2543,1	2723,3	3335,9	3888,1	5141,4

*: προσωρινά στοιχεία

Πηγή: OECD, Μάιος, 1982 (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη 1986, σελ. 346-7)

Πίνακας 12: Κλαδική κατανομή παγίου κεφαλαίου βιομηχανιών ΑΕ, ΕΠΕ

Πάγιο Κεφάλαιο πριν τις αποσβέσεις	Συνολική αύξ. 1958-73	Συνολική αύξ.1973-80*		
κλάδοι	1958	1973	1980	%
22. Καπνοβιομηχανία	1,9	1,0	1,3	0,9

*Εκτιμήσεις (από Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ.312)

Πηγές: 1: Ι.Χασσιδ. «Ελληνική Βιομηχανία και ΕΟΚ», Αθήνα 1980 σ.108.

2: Ο.Τ. 27/5/82.6.17.

Πριν την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. (1981), η Πολιτική της χώρας για τον Καπνό βασιζόταν σε τέσσερις άξονες (Δημήτρης Σκούρας, 2001) :

- Περιορισμοί στην Παραγωγή (για κάθε παραγωγό απαιτούνταν άδεια παραγωγής καπνού).
- Περιορισμοί στις Βιομηχανίες Παραγωγής Τσιγάρων (οι βιομήχανοι ήταν υποχρεωμένοι να αγοράζουν συγκεκριμένες ποικιλίες καπνού για την εσωτερική κατανάλωση, γεγονός που δημιούργησε τεχνητή ζήτηση για αυτές τις ποικιλίες που δεν ήταν κερ-

50 Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη,1986 σελ. 339 (Πίνακας XXXVI)

51 : Η κατανομή των συνολικών βιομηχανικών επενδύσεων για τους κλάδους ειδών διατροφής, ποτών και καπνοβιομηχανιών ισούται με το 15,5% του συνόλου (για την περίοδο 1960-1973), η κατανομή των ξένων βιομηχανικών επενδύσεων ισούται με το 3% των συνολικών, ενώ η συμμετοχή των ξένων επενδύσεων στο σύνολο των επενδύσεων του κλάδου ισούται με το 2,7%, όταν στο σύνολο της βιομηχανίας αποτελεί το 14,2%. Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986 σελ. 340 (Πίνακας XXXVII)

δοφόρες και διεθνώς ανταγωνιστικές).

- ☛ Σύστημα Ποιοτικής Ταξινόμησης (ποιοτική ταξινόμηση ατομικά για κάθε παραγωγό).
- ☛ Τιμές Παρέμβασης (οι τιμές με τις οποίες θα αγόραζε το προϊόν ο Εθνικός Οργανισμός Καπνού αν ο παραγωγός δεν μπορούσε να το διαθέσει στην αγορά, που διέφεραν ανάλογα με τις ποικιλίες, τις καπνοπαραγωγικές περιοχές και την ποιότητα και ήταν περί το 10% χαμηλότερες από τις προβλεπόμενες τιμές αγοράς).

Πίνακας 13: Κλαδικές έρευνες καπνοβιομηχανίας τα έτη: 1963, 1968, 1973, 1975, 1976

Σε εκατ. δρχ. Σε τρέχ. τιμές 1963	Καταστήματα	Μέση ετήσια Απασχόληση	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία	Χιλ.δρχ. Παραγωγικότητα	ΑΕΠΚ Μείζων βιομ/νία ως % στο σύνολο	Χρηματοδότηση Συνολική
22	247	15335	4172	858	55,9	5,2	186,2
Σύνολο	118776	466196	56713	19001	40,8	100,0	2020,3

Σε εκατ. δρχ. Σε τρέχ. τιμές Κωδικός 1968	Καταστήματα	Μέση ετήσια Απασχόληση	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία	Χιλ.δρχ. Παραγωγικότητα	ΑΕΠΚ Μείζων βιομ/νία ως % στο σύνολο	Χρηματοδότηση Συνολική Σε εκατομ. δρχ
22	165	11411	4907	1308	114,7	5,0	-50,9
Σύνολο	119393	485514	93705	34128	70,3	100,0	4926,5

Σε εκατ. δρχ. Σε τρέχ. τιμές Κωδικός 1973	Καταστήματα	Μέση ετήσια Απασχόληση	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία	Χιλ.δρχ. Παραγωγικότητα	ΑΕΠΚ Μείζων βιομ/νία ως % στο σύνολο	Χρηματοδότηση Συνολική Σε εκατομ. δρχ
22	174	8793	5738	1439	163,6	1,1	142,1
Σύνολο	120008	565519	216453	82771	146,4	100,0	10614,3

Σε εκατ. δρχ. Σε τρέχ. τιμές Κωδικός 1975	Καταστήματα	Μέση ετήσια Απασχόληση	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία	Χιλ.δρχ. Παραγωγικότητα	ΑΕΠΚ Μείζων βιομ/νία ως % στο σύνολο	Χρηματοδότηση Συνολική Σε εκατομ. δρχ
22	130	8260	9679	1945	235,5	1,2	1015,7
Σύνολο	120707	601667	357310	116556	193,7	100,0	28481,9

Σε εκατ. δρχ. Σε τρέχ. τιμές Κωδικοί 1976	Καταστήματα	Μέση ετήσια Απασχόληση	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία	Χιλ.δρχ. Παραγωγικότητα	ΑΕΠΚ Μείζων βιομ/νία ως % στο σύνολο	Χρηματοδότηση Συνολική Σε εκατομ. δρχ
22	91	8562	12267	2376	277,5	1,0	4361
Σύνολο	8208	367977	360609	118329	321,5	100,0	148751

Πηγή: 1) Ι.Χασσιδ ό.α.

2) Στατιστικές επετηρίδες της ΕΣΥΕ

3) Δελτίο Μηνιαίο της Τ.Ε. διάφορες χρονολογίες (από Νεγρεπόντη-Δελιβάνη,1986 σελ.324-328)

Πίνακας 14: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967, 1979

	Βαθμός παγιοποίησης		Βαθμός απόσβεσης	Συντελεστής χρέωσης: Ξ. Κεφ/ ιδ.κεφ.					
	1967	1979	διαφορά	1967	1979	Διαφορά	1967	1979	Διαφορά
22	29	18	-11	46	44	-2	4,06	5,3	+1,24
Σύνολο	52	36	-16	34	40	+6	2,5	2,9	+0,40

Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ. 321.

Πίνακας 15: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967, 1979 (Συνέχεια)

	Συντ. Χρέωσης: ιδ. κεφ./συνολ. κεφ. 1967-1979 διαφορά	Βαθμός Κάλυψης Παγίων ιδ.κεφ./παγ.κ. 1967 1979 διαφορά	Μέση αποδοτικ. Κεφ. Καθ. Κερδ./ ιδ.κεφ. 1967 1979 διαφορά	Μέση αποδοτικ.κεφ. μικτ. κερδ./ Συνολ.κερδ. 1967 1979 διαφορά								
22	17	16	-1	60	90	+30	36	19	-17	19	12	-7
Σύνολο	26	26	0	56	70	+14	8	9	+1	16	20	+4

Πηγή: Νεγρεπόντη- Δελιβάνη 1986, σελ. 322.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 1981 ΚΑΙ ΎΣΤΕΡΑ

5.1. Η παραγωγή του τσιγάρου

Με την είσοδο όμως της χώρας στην Ε.Ε. το 1981, υιοθετήθηκε η Κοινή Αγροτική Πολιτική και κατ'επέκταση η Κοινοτική Πολιτική για τον Καπνό (Κανονισμός 727/70) οπότε καταργήθηκαν οι άδειες παραγωγής καπνού, δεν υπήρχε διάκριση ποικιλιών για εξωτερική ή εσωτερική κατανάλωση. Αυτό είχε σα συνέπεια οι καπνοβιομηχανίες να μην είναι αναγκασμένες να επιλέγουν συγκεκριμένη ποικιλία καπνών ανατολικού τύπου, ενώ οι εισαγωγές καπνού γίνονταν σύμφωνα με τον Κοινοτικό Κανονισμό (με σταδιακή μείωση των δασμών επί του εισαγόμενου καπνού) (Δημήτρης Σκούρας, 2001). Ο Κανονισμός 727/70 αντικαταστάθηκε με τον 2075/92 αρχικά και έπειτα με τον 1066/95. Τον Ιούνιο του 1998 υιοθετήθηκε ο Κανονισμός 1636/98. Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους ψηφίστηκε ο Κανονισμός 2848/98 για την εφαρμογή της νέας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς για τον καπνό, ενώ το Μάρτιο του 1999 ο Κανονισμός 660/99 καθόρισε τις ποσοστώσεις και τις επιδοτήσεις για μέχρι το 2001 (Δημήτρης Σκούρας, 2001). Η σύσταση της νέας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ), κρίθηκε απαραίτητη καθώς έπρεπε να αντιμετωπιστούν προκλήσεις όπως ότι η στήριξη τιμών για τον καπνό δεν ήταν βιώσιμη για τον κρατικό προϋπολογισμό, οι διεθνείς Συνθήκες επέτρεπαν τη σχεδόν εκμηδένιση των δασμών επί του εισαγόμενου καπνού Τρίτων χωρών, οι εμπορικές Συμφωνίες με την Τουρκία απειλούσαν τις αντίστοιχες ελληνικές ποικιλίες ενώ υπήρχε διαρκής πίεση από τις αντικαπνιστικές οργανώσεις. Πέρα από αυτούς τους Κανονισμούς που επηρεάζουν κυρίως την καλλιέργεια καπνού, για τη μεταποίηση του έχουμε τους Κανονισμούς 1262/82 (το 1982) και 1892/90 (το 1990) που αναφέρονται στο πλαίσιο των Πολιτικών Περιφερειακής Ανάπτυξης της Κοινότητας. Σύμφωνα με αυτούς, παρέχονται στις Καπνοβιομηχανίες επιχορηγήσεις κεφαλαίου, επιδοτήσεις επιτοκίου για δάνεια επενδύσεων, φοροαπαλλαγές στα καθαρά κέρδη και απόσβεση στα πάγια στοιχεία τους (Δημήτρης Σκούρας, 2001).

Ο κλάδος υποβλήθηκε σε εκτενή αναδιάρθρωση κατά τη διάρκεια του τέλους της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 (Δημήτρης Σκούρας κ.α, 2001). Τα χαρακτηριστικά της αναδιάρθρωσης ήταν τα ακόλουθα:

- Παραγωγή εμπορικών σημάτων του εξωτερικού από τις ελληνικές εταιρείες. Με αυτόν τον τρόπο αντικαταστάθηκαν οι εισαγωγές με εγχώρια παραγωγή (περίπου κατά τα 2/3)⁵². Για το λόγο αυτό διαφοροποιήθηκε και η παραγωγή των εγχώριων εμπορικών σημάτων ώστε να συμβαδίζει με τη ζήτηση.
- Μείωση του κόστους παραγωγής μέσω εκσυγχρονισμού μέσω παραγωγής με σκοπό να καταστούν ανταγωνιστικές οι εταιρείες ακόμα και στην εξωτερική αγορά (Ε.Ε.,

52 « Η αναλογία εισαγόμενων προς τοπικών παραγόμενων τσιγάρων ήταν σχεδόν 1 προς 3 το 1999» (Δ.Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 135)

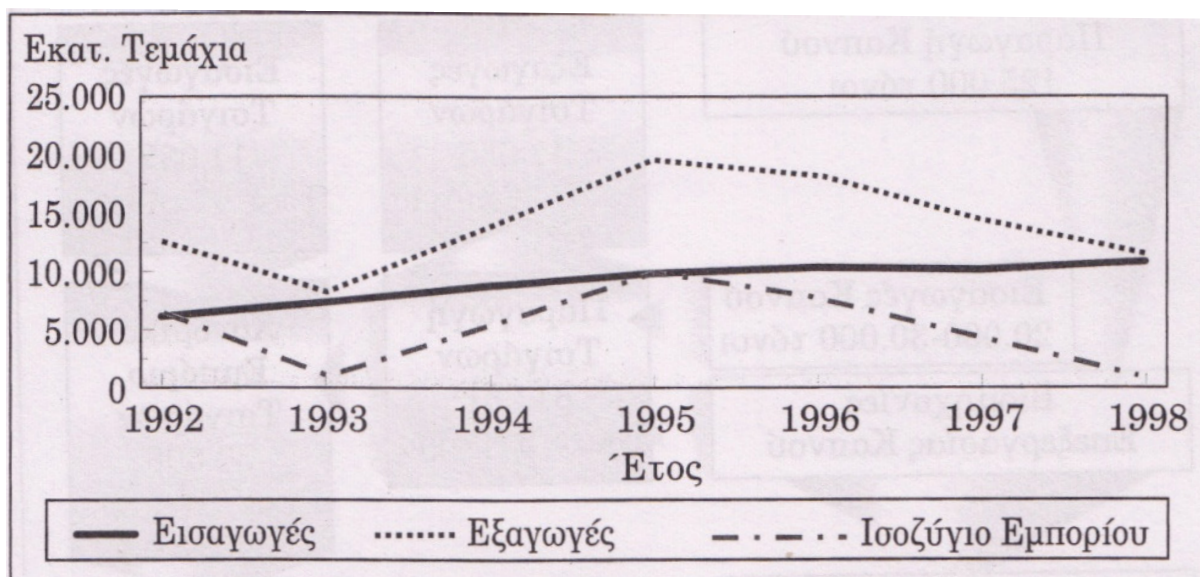
Βαλκάνια και Ανατολική Ευρώπη).

- ☛ Επενδυτικά σχέδια για παραγωγή τσιγάρων σε χώρες εκτός Ε.Ε. (κυρίως σε χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ).

Κατά την απογραφή βιομηχανίας το 2000, είχαμε 3.018 πλήρως απασχολούμενων θέσεων εργασίας (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001). Για την περίοδο 1987-98, απασχολούνταν περί των 2.077 εργαζομένων ενώ την περίοδο 1991-92 περί των 3.873 εργαζομένων. Κατά την 5ετία 1995-1999, ο κύκλος εργασιών παρουσίασε σταθερή ανοδική πορεία και έφτασε τις 169 δις δραχμές (το μέγιστο το 1998) έναντι 112 δις δραχμών το 1994 (αύξηση περίπου 50%). Τα καθαρά κέρδη ήταν 18 δις δραχμές και το καθαρό περιθώριο κέρδους διαμορφώθηκε στο 10,6% (το 1998 πάλι).⁵³ Ο κλάδος παραγωγής τσιγάρων παρουσιάζει υψηλότερους δείκτες κυκλοφορικής ταχύτητας από τον κλάδο επεξεργασίας καπνού⁵⁴.

Οι εισαγωγές τσιγάρων έχουν αυξηθεί σημαντικά μετά την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, το εμπορικό ισοζύγιο παρέμενε οριακά θετικό μέχρι το 1998 και ο δείκτης Balassa βρισκόταν περίπου στο μηδέν⁵⁵. Οι εξαγωγές έφτασαν στη μέγιστη τιμή τους το 1995 (20.000 εκατομμύρια τεμάχια), ενώ το 1998 έπεσαν στην ίδια τιμή με τις εισαγωγές, ήτοι στα 11.600 εκατομμύρια τεμάχια:

Διάγραμμα 4: Ισοζύγιο Εμπορίου για Τσιγάρα

Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Σιγαρετοβιομηχανιών (από Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 136).

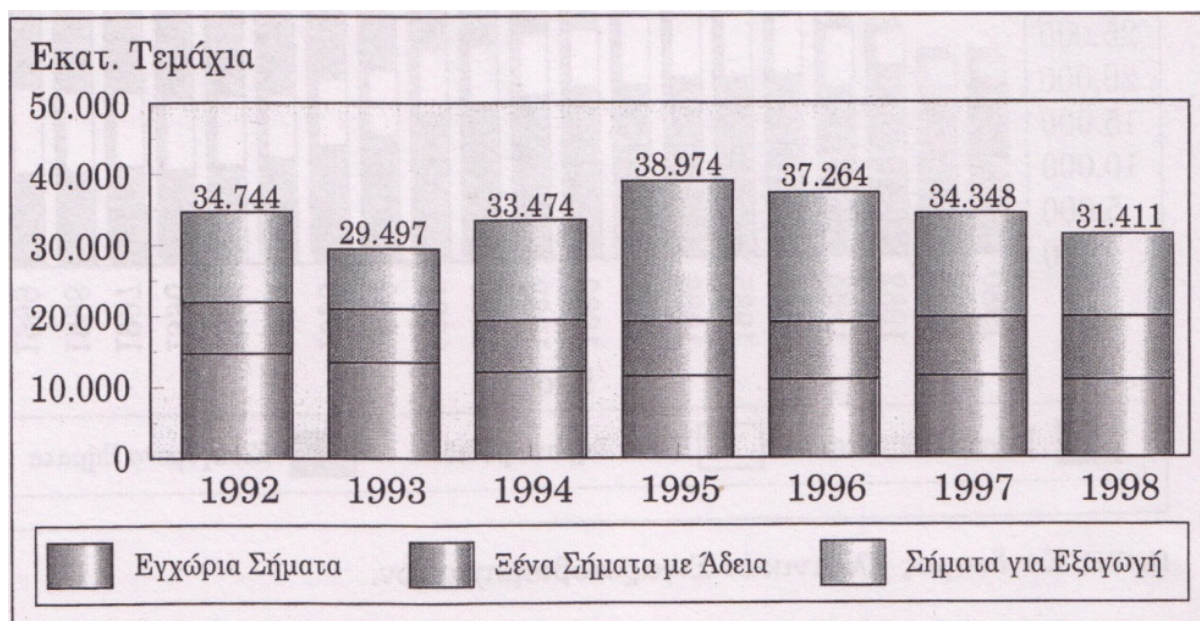
53 «Η συνεισφορά του κλάδου στο εισόδημα είναι επίσης αξιοσημείωτη, διότι το κόστος εργασίας καταλαμβάνει ένα σημαντικό μερίδιο στο συνολικό λειτουργικό κόστος της μεταποίησης και αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο στοιχείο κόστους μετά το κόστος αποπληρωμής των δανείων» (Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 123)

54 «[...] που σημαίνει αποδοτικότερη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων των εταιρειών αλλά και πολύ υψηλότερους δείκτες αποδοτικότητας λόγω της αυξημένης κερδοφορίας» (Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 123)

55 Δείκτης Balassa (Balassa Index) = (εξαγωγές-εισαγωγές)/(εξαγωγές+εισαγωγές), όσο ο δείκτης πλησιάζει τη μονάδα, τόσο περισσότερο ανταγωνιστική είναι η εξαγωγική δραστηριότητα του τομέα (Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 131).

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η παραγωγή τσιγάρων στην Ελλάδα για την περίοδο 1992-1998. Το 1998 είχαμε 11.500 εκατομμύρια τεμάχια εγχώριων σημάτων. Οι εξαγωγές αποτελούσαν το 36% της παραγωγής ενώ την καλύτερη χρονιά της δεκαετίας-το 1995-έφτασαν στο 50%. Τα τσιγάρα εσωτερικής κατανάλωσης είναι σχεδόν το 35% της συνολικής παραγωγής με ελληνικά εμπορικά σήματα και το 28% της παραγωγής με ξένα (κατόπιν αδείας):

Διάγραμμα 5: Η Διάρθρωση της Ελληνικής Παραγωγής Τσιγάρων

Πηγή: Σύνδεσμος Ελλήνων Σιγαροτοβιομηχανιών (από Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ.138)

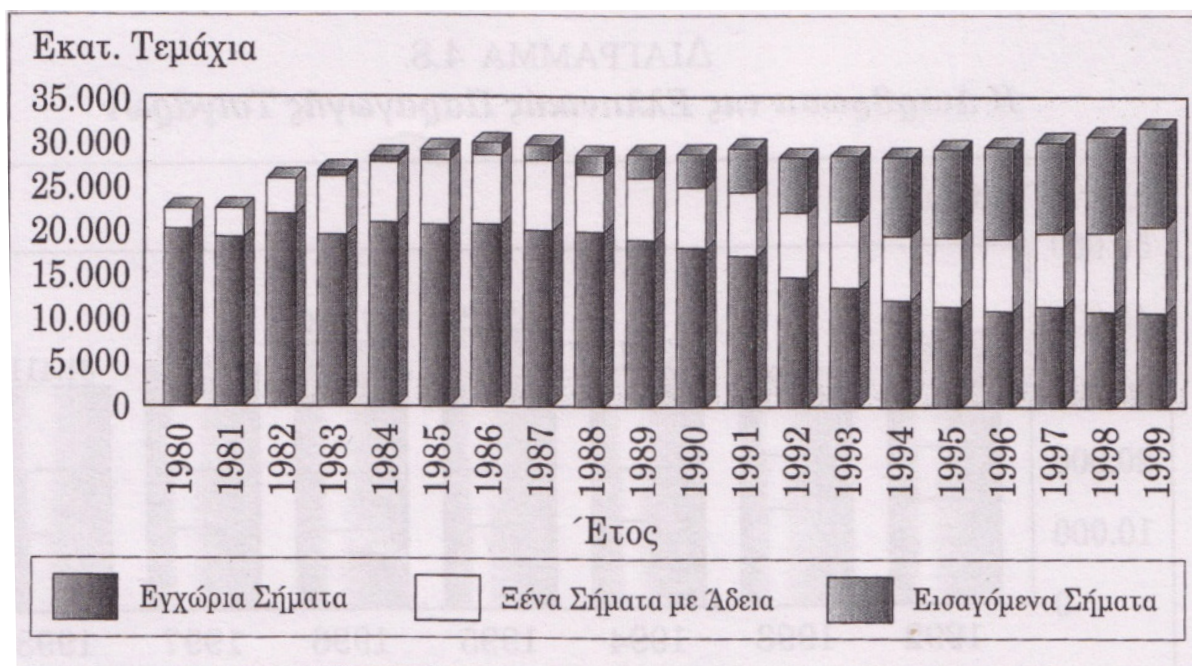
Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η κατανάλωση τσιγάρων στην Ελλάδα από το 1980 ως το 1999. Ασφαλώς αναφέρεται στις νόμιμες πωλήσεις, και δε συμπεριλαμβάνονται τσιγάρα λαθραία ή χωρίς φορολογική σήμανση. Είναι λογικό ότι με το πέρασμα των ετών, τα καταναλωτικά πρότυπα ωθούν τους Έλληνες στην επιλογή εισαγόμενων εμπορικών σημάτων, αφού από το 90% της κατανάλωσης εγχώριας παραγωγής το 1980, είχε μειωθεί το 1999 στο 34% (Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 138)⁵⁶. Επίσης από τον πίνακα φαίνεται ότι η συνολική κατανάλωση τσιγάρων έχει αυξηθεί από τα 28.000 εκατομμύρια τεμάχια το 1988, τη χρονιά απαγόρευσης διαφημίσεων τσιγάρων σε τηλεόραση και ραδιόφωνο, στα 31.000 εκατομμύρια τεμάχια το 1999 (Δ.Σκούρας, 2001, ό.π.):

Το 1996, η Παραγωγή Προϊόντων Καπνού, συνέβαλε στο 0,23% του συνολικού εισοδήματος από απασχόληση στην Ελλάδα, οι εισαγωγές του κλάδου αντιπροσώπευαν το 1% των συνολικών εισαγωγών, οι πωλήσεις αποτελούν το 0,5% των συνολικών πωλήσεων στα νοικοκυριά, ενώ οι εξαγωγές αντιπροσώπευαν το 1,9% των συνολικών εξαγωγών (Δ.Σκούρας κ.α. 2001).

⁵⁶ Τα ποσοστά για τα εισαγόμενα τσιγάρα και για τα τσιγάρα ελληνικής παραγωγής αλλά με ξένα εμπορικά σήματα ήταν 35% και 31% αντίστοιχα της συνολικής κατανάλωσης για το 1999.

Διάγραμμα 6: Η Σύνθεση της Κατανάλωσης Τσιγάρων

Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Σιγαρετοβιομηχανιών (από Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 139)

5.2. Το εμπόριο των τσιγάρων

Το σύστημα διανομής και πώλησης τσιγάρων πραγματοποιείται σε δύο τομείς, το χονδρικό και το λιανικό, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις α.ν. 590/1937, ν. 1994/1952, ν. 2805/1954, ν. 1044/1971 (<http://static.diavgeia.gov.gr>).

Για το **χονδρικό εμπόριο**, συναντούμε δύο είδη καταστημάτων:

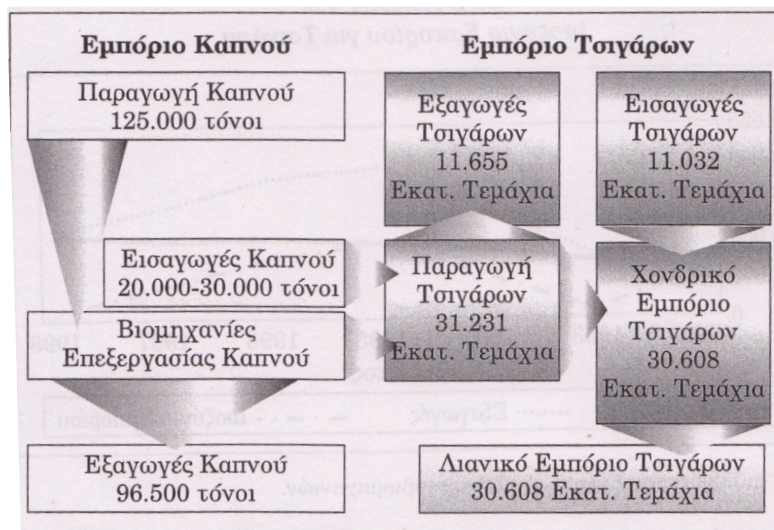
- Πρατήρια χονδρικής πώλησης (εκεί βρίσκουμε όλα τα εμπορικά σήματα που καταναλώνονται στον ελλαδικό χώρο, στους λεγόμενους πρατηριούχους)
- Αντιπρόσωποι χονδρικής πώλησης (πωλούν σήματα ενός μόνο κατασκευαστή ή εισαγωγέα, σε περιοχές δυσπρόσιτες ή νησιά έχουμε τους κοινούς διανομείς)

Το 1999 είχαμε 126 πρατήρια χονδρικής πώλησης τσιγάρων στην Αθήνα, 42 στον Πειραιά, 20 στη Θεσσαλονίκη και 6 στην Πάτρα. Επίσης στις υπόλοιπες μεγάλες ελληνικές πόλεις, υπάρχουν αντιπρόσωποι των 4 ελληνικών καπνοβιομηχανιών-εισαγωγέων και των 3 ανεξάρτητων εισαγωγέων προϊόντων καπνού (BAT, REEMTSMA και Αθανασίου) με 1.400 καταστήματα. (Δ.Σκούρας, 2001)⁵⁷.

⁵⁷ Το 2013 είχαμε 85-90 πρατήρια στην Αθήνα, ενώ το 90% της αγοράς κατέχεται από τις εταιρείες Παπαστράτος-Phillip Morris (30-40%), IMPERIAL, Αθανασίου, BAT(10-20%) και η JTI. Από τις 31 Μαΐου η Παπαστράτος-Phillip Morris εφάρμοσε το σύστημα αποκλειστικής διανομής, διακόπτοντας τη συνεργασία της με τα υπόλοιπα πρατήρια τσιγάρων (Σύνδεσμος Πρατηριούχων Τσιγάρων Αθηνών και Προαστίων, πηγή: www.eea.gr)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τα παρακάτω κριτήρια για την οριοθέτηση της αγοράς των βιομηχανικών προϊόντων καπνού (υποθέσεις COMP/M.1735 Seita/Tabacalera, IV/M.1415 BAT/Rothmans, COMP/M.3191 – Philip Morris/Papastratos, COMP/M.3728 – Autogrill/Altadis/ Aldeasa):

Διάγραμμα 7: Ροή Εμπορίου Καπνού και Τσιγάρων στην Ελλάδα, 1998

Πηγή: ΣΕΚ, 1999 (από Δ.Σκούρας κ.α., 2001 σελ. 137)

- Κατηγορία τιμής (premium, medium, low)
- Εγχώρια και διεθνή σήματα
- Μίξεις καπνού (American blend, oriental blend, Virginia κ.α.)
- Γεύση (full flavor, light, super light)
- Τύπος συσκευασίας προϊόντων (π.χ. μαλακά, κασετίνα κτλ.)
- Μέγεθος συσκευασίας (πακέτα των 10, 20, 30 κτλ.)
- Τα φυσικά τους χαρακτηριστικά (όπως King Size, slims, 100s)

Τα άτομα που απασχολούνται στα πρατήρια, κατά μέσο όρο, και με εμπειρικές μετρήσεις, υπολογίζονται στα 4 άτομα ανά πρατήριο, συνεπώς για το 1999 εργάστηκαν 776 άτομα, ενώ ο μέσος όρος ανά αντιπρόσωπο ήταν 2,5 άτομα, δηλαδή συνολικά εργάστηκαν 3.500 άτομα (Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 140). Τα πρατήρια συμβάλλουν με ποσοστό 2,5% της λιανικής τιμής πώλησης, ενώ οι αντιπρόσωποι με ποσοστό 2,1%. Αν λάβουμε υπόψη ότι το 60% περίπου της κατανάλωσης τσιγάρων διακινείται από τα πρατήρια, τότε συνολικά για το χονδρικό εμπόριο έχουμε μια σταθμισμένη μέση συμβολή της τάξης 2,35% επί της λιανικής τιμής (Δ.Σκούρας, 2001, ό.π.)⁵⁸.

Για το λιανικό εμπόριο συνήθως στον ελλαδικό χώρο, συναντούμε τα περίπτερα⁵⁹ και τα μικρά παντοπωλεία, που διαθέτουν τις αντίστοιχες άδειες από το κράτος. Για το 1999, η Ένωση Επαγγελματιών Καπνοπωλών και Περιπτεριούχων Αθηνών, υπολόγισε ότι υπήρχαν περί τα 11.500 περίπτερα στην πρωτεύουσα ενώ στην υπόλοιπη χώρα περί

58 Για το 2000, η συνεισφορά του τομέα στο ΑΕΠ ήταν 24,2 δις δραχμές, ενώ στα φορολογικά έσοδα ήταν της τάξης των 9,3 δις δραχμών (Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 140)

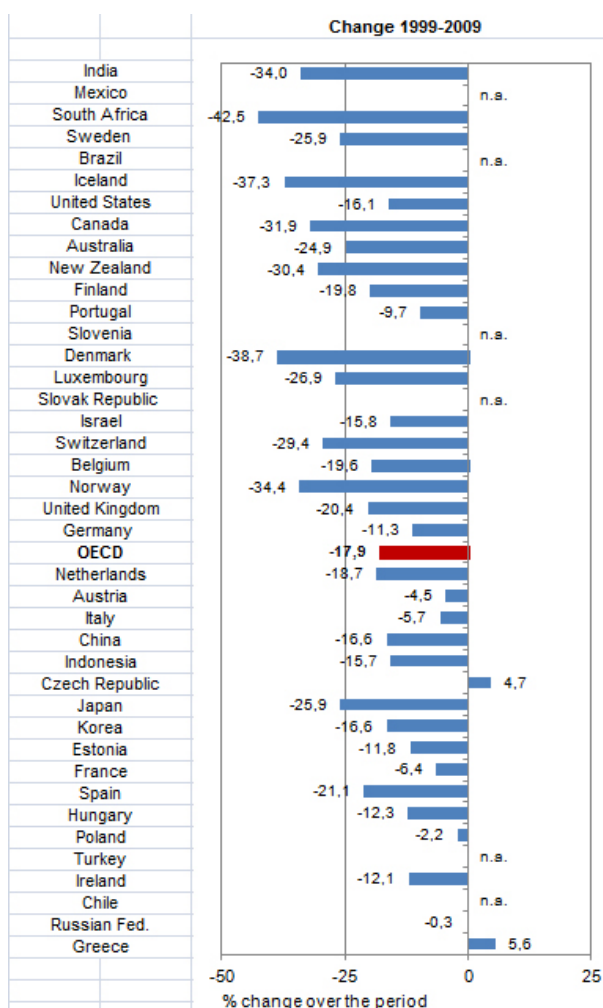
59 Ο τζίρος καπνού υπολογίζεται στα 4,2 δις. ευρώ, εκ των οποίων τα 3,5 δις. είναι τα έσοδα του υπ. Οικονομικών. Αποτελεί το 45-75% των συνολικών τους εισπράξεων. Οι αλληπάλληλες αυξήσεις στη φορολογία καπνού μείωσαν τα κέρδη των περιπτερούχων έως 60%. Σήμερα το καθαρό κέρδος που αφήνει ένα πακέτο τσιγάρα φτάνει έως τα 18 λεπτά το πακέτο από 30 έως 35 λεπτά το 2009 (Χ.Κολώνας, Έθνος, 20/04/2013).

των 8000 (Δ.Σκούρας, 2001). Στα σουπερ-μάρκετ απαγορευόταν να πωλούνται τσιγάρα, ωστόσο με το νόμο 3919/2011 περί του ανοίγματος κλειστών επαγγελματιών προωθείται σχετική άδεια (π.χ. όπως στα σουπερ-μάρκετ Μαρινόπουλος). Για το 2000 είχαμε συνολικά 60.000 σημεία λιανικής πώλησης ενώ απασχολούνταν σε αυτά 21.150 άτομα (16.400 άτομα στα περίπτερα και 4.750 στα άλλα σημεία πώλησης) (Δ.Σκούρας κ.α., 2001).

5.3. Οι καπνιστές στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είχε την τρίτη μεγαλύτερη κατανάλωση τσιγάρων παγκοσμίως από ενήλικες κατά το έτος 2007, σύμφωνα με την έρευνα της CIA⁶⁰. Είμαστε πρώτοι σε κατανάλωση τσιγάρων στη Δυτική Ευρώπη, με 2.795 τσιγάρα ετησίως ανά ενήλικο, ενώ ψηλότερα από μας βρίσκονται η Σερβία και η Βουλγαρία. Σύμφωνα με τη EUROSTAT η μέση ηλικία έναρξης του καπνίσματος είναι τα 15 χρόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), για τη δεκαετία 1999-2009, υπήρξε αύξηση

Πίνακας 16: Ποσοστό Καπνιστών ανά χώρα

του ποσοστού των Ελλήνων καπνιστών της τάξης των 5,6%, η μόνη αύξηση μαζί με αυτήν της Τσεχίας (4,7%), όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Με λίγα λόγια, η εξοντωτική φορολογία και η αντικαπνιστική εκστρατεία, δεν υπήρξαν αποτελεσματικά εργαλεία για τη μείωση του καπνίσματος. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται το προφίλ των ενηλίκων καταναλωτών στις δαπάνες για τσιγάρα το 1999:

Οι άνδρες είναι πάνω από το προφίλ των γυναικών σε κάθε ηλικία, ενώ η μέγιστη τιμή εμφανίζεται και για τα δύο φύλα στην ηλικία των 30. Η διαφορά μεταξύ των προφίλ είναι ιδιαίτερα έντονη μετά την ηλικία των 25 χρόνων, ενώ στις γυναίκες, μετά τα 55 έτη, παρατηρείται μηδενική κατανάλωση (Δ.Σκούρας κ.α., 2001). Άρα διαφαίνεται ότι το κάπνισμα είναι ένα κοινωνικοοικονομικό μέγεθος. Ούτε το εισόδημα του νοικοκυριού ούτε η τιμή των τσιγάρων φαίνεται να επηρεάζουν την πιθανότητα να γίνει κάποιος καπνιστής, ενώ η αύξηση στην τιμή, περιορίζει την κατανάλωση

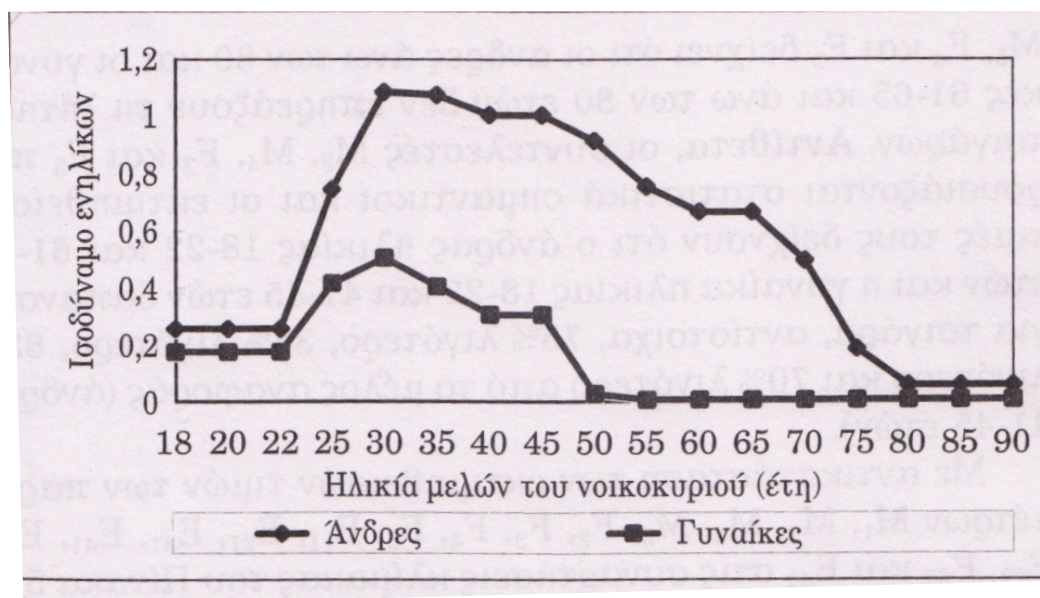
Πηγή: http://pharmateam.blogspot.gr/2012/09/blogpost_873.html#axzz2sHXITAev

60 http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_cigarette_consumption_per_capita

στους ήδη καπνιστές (Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 173). Από το 1970 -1980 η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 47,2% ενώ από το 1980-1995 είχαμε αύξηση της τάξης των 12,85%. Η αύξηση από το 1985-1995 ήταν 1,2%, άρα η κατανάλωση των τσιγάρων μετά το 1980, ακολουθεί τάσεις σταθεροποίησης (Δ.Σκούρας κ.α., 2001).

Διάγραμμα 8: Προφίλ Ισοδύναμου Ενηλίκου στις Δαπάνες για Τσιγάρα

Πηγή: Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ.165

5.4. Η διαφήμιση των τσιγάρων

Η πρώτη διαφήμιση εταιρείας τσιγάρων στην Ελλάδα έλαβε χώρα το 1931 (Θ.Αντωνίου κ.α., Έθνος). Η διαφήμιση προϊόντων καπνού αποτελεί ένα 5% του συνόλου των διαφημιστικών δαπανών (Δ.Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 144). Από το 1988 ωστόσο, έχουν απαγορευτεί οι διαφημίσεις στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση ενώ το 1996 υπερψηφίζεται ο Ευρωπαϊκός Νόμος για την απαγόρευση της διαφήμισης του καπνίσματος με την ψήφο του τότε Υπουργού Υγείας Κ.Γείτονα. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η σύνθεση των δαπανών για τις διαφημίσεις προϊόντων καπνού για το 1999⁶¹:

Από την 1η Σεπτεμβρίου του 2009⁶², απαγορεύεται η διαφήμιση προϊόντων καπνού και στους εξωτερικούς και τους υπαίθριους χώρους. Επιτρέπεται μόνο σε χώρους πώλησης καπνού.

61 Η απασχόληση που στηρίζεται από τις επιχειρήσεις τσιγάρων στον διαφημιστικό κλάδο ανέρχεται για το 1999 σε 600-650 θέσεις πλήρους απασχόλησης. Επίσης για τη ίδια χρονία, υπήρχε έσοδα από τις έντυπες διαφημίσεις της τάξης των 1,4 δις δραχμών, ενώ από τις υπαίθριες, της τάξης των 1,32 δις δραχμών. (Δ.Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 145)

62 Πρόκειται για το Νόμο 3730/2008-άρθρα 1 έως 6(ΦΕΚ 262/τ. Α' /23-12-2008). Οι τελευταίοι αντικαπνιστικοί νόμοι είναι οι 3868/2010 – άρθρο 17 (ΦΕΚ 129/τ. Α' /3-8-2010) και 3918/2011 άρθρο 65 (ΦΕΚ 31/τ. Α' /2-3-2011)

Διάγραμμα 9:

Πηγή: Media Services, 2000 (από Δ.Σκούρας, 2001, σελ. 145)

5.5. Η απαγόρευση του καπνίσματος

Ήδη από το 1856 το κάπνισμα στην Ελλάδα απαγορευόταν για τους κλειστούς δημόσιους χώρους εργασίας⁶³. Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου που αφορούν το κάπνισμα ξεκινούν από το 1952. Το 1978 ο τότε υπουργός Υγείας Σπυρίδων Δοξιάδης ξεκινά την πρώτη αντικαπνιστική εκστρατεία και ιδρύει την Ελληνική Εταιρεία Ιατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, όπως επίσης και την Ελληνική Αντικαπνιστική Εταιρεία. Ο νόμος του 2002 απαγόρευε φαινομενικά το κάπνισμα στους εργασιακούς χώρους⁶⁴, αλλά μόνο ο νόμος του 2008 (που εφαρμόστηκε την 1η Ιουλίου του 2009) ήταν πιο αυστηρός. Από την 1η Σεπτεμβρίου του 2010 το κάπνισμα απαγορεύτηκε σε κάθε κλειστό δημόσιο χώρο (http://el.wikipedia.org/wiki/Απαγόρευση_καπνίσματος_στην_Ελλάδα). Επιπλέον στα πακέτα τσιγάρων έχουν προστεθεί αποτρεπτικές ετικέτες με διάφορα αντικαπνιστικά μηνύματα, αλλά δεν έχουν επιφέρει μείωση κατανάλωσης, αλλά αντίθετα έχουν αυξηθεί οι καπνιστές. Από τις αρχές Μαρτίου, ο Υπουργός Υγείας Α.Γεωργιάδης ανήγγειλε ότι και στις δύο πλευρές κάθε πακέτου θα υπάρχουν κηδεύματα ανθρώπων που απεβίωσαν πάσχοντας από καρκίνο του πνεύμονα λόγω καπνίσματος (http://protinews.blogspot.gr/2014/01/blog-post_7015.html).

63 Ήταν ένα Βασιλικό Διάταγμα που έφερε την υπογραφή της βασίλισσας Αμαλίας, και εκδόθηκε στις 31/07/1856 υπό τον τίτλο «περί απαγορεύσεως του καπνίζεω εντός των δημοσίων γραφείων και καταστημάτων» (http://pharmateam.blogspot.gr/2012/09/blog-post_873.html#axzz2sHXITAEv)

64 Το ισχυρότερο εργαλείο για την ανάπτυξη των στρατηγικών ελέγχου και καταπολέμησης της επιδημίας του καπνίσματος σε παγκόσμιο επίπεδο, ήταν η FCTC, δηλαδή, «η Σύμβαση Πλαισίου Εργασίας για τον Έλεγχο του Καπνού» (Framework Convention on Tobacco Control) του Π.Ο.Υ. Οι κατευθυντήριες γραμμές της Σύμβασης αποτελούν την βάση πάνω στην οποία οι χώρες μέλη εργάζονται για να θέσουν υπό έλεγχο το θέμα του καπνού. Η Σύμβαση έχει υπογραφεί στις 16/6/2003 και τέθηκε σε ισχύ στις 27/2/2005. Συμμετέχουν 172 χώρες και η Ευρωπαϊκή Ένωση. (http://pharmateam.blogspot.gr/2012/09/blog-post_873.html#axzz2sHXITAEv)

Πίνακας 17: Νομοθετικές Πράξεις για το κάπνισμα στην Ελλάδα

Έτος	Είδος/ Αριθμός	Περιεχόμενο
1952	ΥΑ 389966	Απαγόρευση καπνίσματος στα μεταφορικά μέσα
1979	ΥΑ 1989	Απαγόρευση του καπνίσματος στα νοσηλευτικά ιδρύματα και τις ιδιωτικές κλινικές
1980	ΥΑ 25.5.1980	Απαγόρευση του καπνίσματος σε κλειστούς δημόσιους χώρους
1989	ΥΑ 1591	Απαγόρευση διαφήμισης σε χώρους υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, νεότητας, άθλησης κτλ.
1990	ΥΑ 4508	Απαγόρευση καπνίσματος στις αεροπορικές πτήσεις εσωτερικού
1990	ΚΥΑ 2160	Σήμανση προϊόντων καπνού, σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/622
1991	N 1943	Απαγόρευση άμεσης και έμμεσης διαφήμισης προϊόντων καπνού στην κρατική τηλεόραση
1991	ΚΥΑ 5259	Καθορισμός περιεκτικότητας σε πίσσα, σύμφωνα με την Οδηγία 90/239
1992	ΠΔ 236	Απαγόρευση διαφήμισης προϊόντων καπνού στην τηλεόραση και απαγόρευση χορηγίας τηλεοπτικών εκπομπών
1992	ΥΑ 2917	Σήμανση προϊόντων καπνού (Τροποποίηση ΚΥΑ 2160)
1993	ΥΑ 4322 Υ3/ΟΙΚ 4552	Απαγόρευση του καπνίσματος σε χώρους υπηρεσιών υγείας Ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Διακοπής Καπνίσματος σε δημόσια Νοσοκομεία
1996	ΥΑ 2431	Σήμανση προϊόντων καπνού (Τροποποίηση ΚΥΑ 2160)
2002	ΥΑ 76017	Απαγόρευση καπνίσματος σε δημόσιους χώρους, μεταφορικά μέσα και μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας
2003	ΚΥΑ 266	Διατάξεις για την παραγωγή, παρουσίαση και πώληση προϊόντων καπνού σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2001/37/EK
2003	ΥΑ 82942	Συμπλήρωση διατάξεων για απαγόρευση του καπνίσματος σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, μεταφορικά μέσα και υπηρεσίες υγείας
2005	ΚΥΑ 81348	Διατάξεις για τη διαφήμιση και χορηγία προϊόντων καπνού σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2003/33/EK

Πηγή: http://pharmateam.blogspot.gr/2012/09/blog-post_873.html#axzz2sHXITAEv

Εικόνα 18: Παλιές υπαίθριες διαφημίσεις τσιγάρων (Πηγή: www.lifo.gr)

Πίνακας 18: Πολιτική Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ενίσχυσης στους Τομείς Επεξεργασίας Καπνού και Βιομηχανίας Τσιγάρων

Επεξεργασία Καπνού και Βιομηχανία Τσιγάρων	Αριθμός Επενδυτικών Σχεδίων	Θέσεις Απασχόλησης	Συνολική Δαπάνη Επένδυσης*	Συνολική Ιδιωτική Συμμετοχή
Νόμος 1262/82	74	302	4.121.383.812	2.582.799.014
Νόμος 1892/90	19	1.397	6.382.466.007	3.216.551.264
Σύνολο	93	1.699	10.504.849.819	5.800.350.278

*δραχμικές αξίες σε τιμές 1980.

Πηγή: Υπολογισμοί από δημοσίευτα στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (από Δημήτρη Σκούρα, 2001, σελ. 101).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

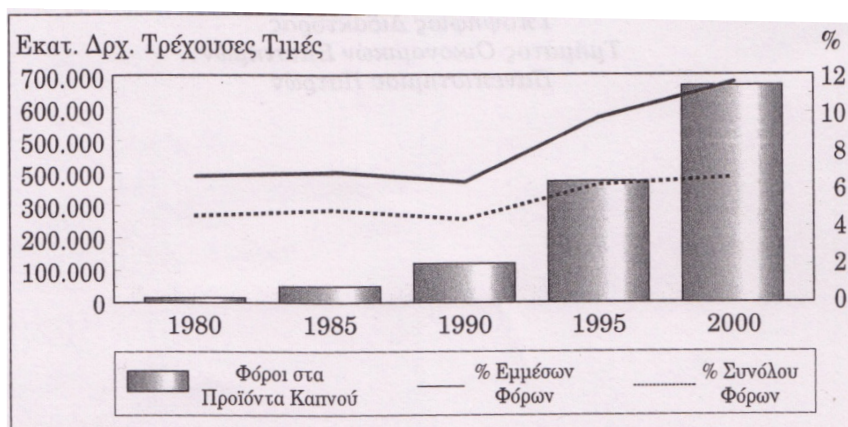
Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ

6.1. Η φορολόγηση των προϊόντων καπνού

Ήδη από το 1883 τα προϊόντα καπνού φορολογούνταν στην Ελλάδα (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001). Το νομικό πλαίσιο της Ε.Ε. για τη φορολόγηση προϊόντων καπνού ακολουθεί τις παρακάτω οδηγίες:

- Οδηγία 59/95 (περί ειδικού φόρου κατανάλωσης).
- Οδηγίες 79/92 και 80/92 (περί ελάχιστου ορίου ειδικού φόρου κατανάλωσης).
- Οδηγία 12/92 (όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 108/92, 74/94 και 99/96) η οποία ορίζει πως τα πετρελαιοχημικά, το αλκοόλ και τα προϊόντα καπνού υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης.
- Οδηγία 388/77 (όπως τροποποιήθηκε από τις οδηγίες 680/91, 77/92, 111/92) η οποία ορίζει το ποσοστό του ΦΠΑ.

Διάγραμμα 10: Η Εξέλιξη του Συνολικού Φόρου στα Προϊόντα Καπνού στην Ελλάδα, 1980-2000

Πηγή: Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ.106

Σύμφωνα με τους Κανονισμούς στην Ε.Ε. , το ΦΠΑ δεν πρέπει να είναι λιγότερο του 15%, ο πάγιος ειδικός φόρος που επιβάλλεται στην ποσότητα της φορολογικής μονάδας ανάλογα με το κράτος να είναι ίδιος για όλες τις μάρκες τσιγάρων και ο αναλογικός ειδικός φόρος κατανάλωσης να υπολογίζεται ως ποσοστό της λιανικής τιμής. Απαιτούνται επίσης ο πάγιος ειδικός φόρος να είναι μεταξύ του 5% και 55% της συνολικής φορολόγησης της ΠΖΤ και ο συνολικός ειδικός φόρος κατανάλωσης (πάγιος και αναλογικός) να μην είναι λιγότερος από το 57% της λιανικής τιμής. Ο πάγιος ειδικός φόρος μέχρι το 2000 ήταν 1.182,1875 δρχ. για τη φορολογική μονάδα μας και ο ειδικός λόγος (δηλαδή ο λόγος του πάγιου επί του συνολικού φόρου) ήταν 5%. Ο αναλογικός ειδικός φόρος ήταν 53,8625% της λιανικής τιμής άρα η συνολική φορολογία ήταν το 72,75% της λιανικής τιμής. Στις Νότιες χώρες της Ευρώπης (όπου συναντάμε τη μεγαλύτερη παραγωγή καπνού

στην Ε.Ε.), ο αναλογικός ειδικός φόρος είναι μεγαλύτερος από τον πάγιο, κάτι που είναι ακριβώς το αντίθετο στις Βόρειες Χώρες. Σύμφωνα με το άρθρο 94 του ν.2960/01, ΦΕΚ 265/Α/22.11.2001 βιομηχανοποιημένα καπνά θεωρούνται:

- ☞ τα τσιγάρα.
- ☞ τα πούρα και τα σιγαρίλος.
- ☞ ο λεπτοκομμένος καπνός που προορίζεται για την κατασκευή χειροποίητων (στριφτών) τσιγάρων.
- ☞ τα άλλα καπνά για κάπνισμα.

Πίνακας 19: Ελάχιστα Όρια Φορολογίας της Ε.Ε. και τα Αντίστοιχα Ελληνικά Ποσοστά Φορολογίας Τσιγάρων (2000)

	Ελάχιστα Όρια Ε.Ε.	Ελληνικά Ποσοστά
ΦΠΑ	15%	18%
Συνολικός Ειδικός Φόρος	57%	57,5%
Ειδικός Λόγος	5%-55%	5%
Αναλογικός Ειδικός Φόρος	38,5% (μέσος όρος)	53,86% Λιανικής Τιμής
Πάγιος Ειδικός Φόρος	37,23% (μέσος όρος) ή 12.629 δρχ.	1.182,18 δρχ. ανά 1000 τσιγάρα

Πηγή: Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 104

Ενώ σύμφωνα με το άρθρο 97 του ν.2960/01 (ΦΕΚ 265/Α/22.11.2001), ν.3833/2010(ΦΕΚ 40/Α/15.10.2010) και περ. α) πέμπτου εδαφίου της παραγρ. 4 του άρθρου 2 του ν.3815/2009 (ΦΕΚ 5/Α/26.01.2010) και τις οδηγίες 92/79/ΕΟΚ, ΕΕ L 316/31.10.1992, 92/80/ΕΟΚ. ΕΕ L 316/31.10.1992, 95/59/ΕΚ, ΕΕ L 291/6.12.1995, έχουμε τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 20: Ελάχιστα Όρια Φορολογίας της Ε.Ε. και τα Αντίστοιχα Ελληνικά Ποσοστά Φορολογίας Τσιγάρων (2010).

	Ελάχιστα Όρια για Ε.Ε.	Ελληνικά Ποσοστά
ΦΠΑ	15%	23%
Συνολικός Ειδικός Φόρος	57% (ελάχιστο τα 64 ευρώ ανά Φ.Μ.)	65%
Αναλογικός Ειδικός Φόρος	δεν προβλέπεται ελάχιστος	58,823%
Πάγιος Ειδικός Φόρος	5%	7,5% (9,8832 ευρώ/Φ.Μ.)

Πηγή: Φορολογία Καπνοβιομηχανοποιημένων Καπνών (www.klimantiris.gr/kapna.html)

Για προϊόντα καπνού από Τρίτες Χώρες επιβάλλεται εισαγωγικός δασμός που ορίζεται από τον τελωνειακό κώδικα (με Α.61FZ της 28/05/2003) που τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2004. Για τα τσιγάρα και τα πούρα ο δασμός είναι 30% (εξαρτάται επίσης από τη χώρα προέλευσης και από τις ειδικές εμπορικές συμφωνίες της χώρας με την Ε.Ε.). Το Υπουργείο Οικονομικών καθορίζει την Πλέον Ζητούμενη Τιμή (ΠΖΤ), η οποία αποτελεί τη λιανική τιμή της κατηγορίας τσιγάρων με την υψηλότερη κατανάλωση⁶⁵. Η ΠΖΤ καθορίζεται την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους και αναφέρεται στην κατανάλωση του προηγούμενου έτους⁶⁶. (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001). Ο ΦΠΑ από 15,25% ή 18% της λιανικής τιμής το 1999, έφθασε στο 23% το 2010, ενώ η φορολογική μονάδα στην Ελλάδα είναι τα 1000 τεμάχια (ή τα 50 πακέτα των 20 τσιγάρων). Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης από 57,5% που ήταν το 2000, έφτασε το 63% το 2009 και τέλος το 65% το 2010⁶⁷. Εκτός από τους φόρους που προαναφέραμε, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και τον εταιρικό φόρο στις βιομηχανίες τσιγάρων (35% επί των κερδών), το φόρο στο χονδρεμπόριο (0.9% της λιανικής τιμής) και το φόρο στο λιανεμπόριο (διαφέρει ανάλογα με την επιχείρηση λιανικής πώλησης). Άρα σε πολλές περιπτώσεις, ο έμμεσος και ο άμεσος φόρος μπορεί να υπερβαίνει το 75% της λιανικής πώλησης (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001)⁶⁸.

Πίνακας 21: Δομή του Φόρου στα τσιγάρα της ΠΖΤ στην Ελλάδα το 2000

	ΠΖΤ των 650 δρχ.	% της Λιανικής Τιμής
Λιανική Τιμή Πώλησης ανά Πακέτο	650,00	
Λιανική Τιμή Φορολογικής Μονάδας (1000 τσιγάρα)	32.500,00	
ΦΠΑ	4.956,25	15,25
Πάγιος Ειδικός Φόρος	1.182,00	
Αναλογικός Ειδικός Φόρος	17.505,31	53,86
Συνολικός Ειδικός Φόρος	18.687,31	57,50
Συνολικός Φόρος	23.643,56	72,75

Πηγή: Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 105

65 Η ΠΖΤ δεν αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη μάρκα αλλά στην κατηγορία τσιγάρων που εμφανίζονται συχνότερα σε ένα τραπέζι (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 103)

66 Διαχρονικά η ΠΖΤ αυξάνεται: από τις 50 δρχ. Ανά πακέτο το 1985, έφθασε τις 700 δρχ. το 2000 (αύξηση 1.400% - πολύ μεγαλύτερης της αύξησης του γενικού επιπέδου τιμών την περίοδο εκείνη) (Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 173)

67 «Αυτή η εξέλιξη, όπως υποστηρίζουν παράγοντες του κλάδου -και μάλιστα οι καπνοβιομηχανίες που διαθέτουν κυρίως τα αποκαλούμενα «ακριβά» τσιγάρα- θα στρέψει τους καταναλωτές στα «φθηνά», τα οποία έχουν σαφώς μικρότερη συμμετοχή στα έσοδα του κράτους» (<http://www.euro2day.gr/news/economy/article/572007>)

68 Από το Φεβρουάριο του 2014, εφαρμόζεται ο επιπλέον φόρος των 5 λεπτών στην τιμή των τσιγάρων ως αντιστάθμισμα των 25 ευρώ για τα νοσήλια. Το 90% πλέον της τιμής είναι φόροι (<http://www.lifo.gr/nov/greece/41537>)

Η παραγωγή καπνού στην Ε.Ε. αντιστοιχεί με το 5% παγκοσμίως (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001).⁶⁹ Παρ'όλα αυτά, κατέχει σημαντικό ποσοστό στο διεθνές εμπόριο καπνού. Η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία παράγουν το 75% της συνολικής παραγωγής της Κοινότητας (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001).⁷⁰ Ο κλάδος της βιομηχανίας παραγωγής τσιγάρων, μετά από συγχωνεύσεις και εξαγορές, αποτελείται πλέον από τρεις μεγάλες καπνοβιομηχανίες, την Παπαστράτος ΑΒΕΣ (θυγατρική της πολυεθνικής Philip Morris International), την Καρέλια Α.Ε. και τη ΣΕΚΑΠ.⁷¹ Και οι τρεις εταιρείες είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ. Το 1999, η κατανάλωση τσιγάρων στην Ελλάδα κυμαινόταν στα 31 δισεκατομμύρια περίπου τσιγάρα ετησίως, τα οποία παράγονταν κατά τα δύο τρίτα στην Ελλάδα και κατά το ένα τρίτο στην Ε.Ε. Οι ελληνικές καπνοβιομηχανίες παράγουν τόσο τα δικά τους σήματα, όσο και σήματα ξένων βιομηχανιών, έπειτα από εκχώρηση των δικαιωμάτων παραγωγής (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001). Τα δύο τρίτα της παραγωγής της προορίζονται για την εσωτερική αγορά, ενώ το υπόλοιπο ένα τρίτο για τις αγορές του εξωτερικού.

6.2. Τα οφέλη της χώρας από τη φορολόγηση

Με στοιχεία του 1999, υπήρχαν περί τα 1.500 σημεία χονδρικής πώλησης τσιγάρων (με 5000 εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης) και 60.000 σημεία λιανικής (όπου 41.000 αναφέρονταν σε περίπτερα με 21.150 εργαζόμενους)⁷². Ο Ολικός Συντελεστής Απασχόλησης για τον κλάδο της καπνοβιομηχανίας είναι 110 νέες θέσεις εργασίας⁷³ (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001). Όσον αφορά στο ΑΕΠ, η επεξεργασία καπνού και η παραγωγή τσιγάρων συνεισφέρουν μια ακαθάριστη αξία της τάξης των 190,4 δισ. δραχμών ενώ ο αντίστοιχος Ολικός Συντελεστής είναι 2.090.000 δραχμές (Δημήτρης Σκούρας κ.α., 2001). Τα Δημόσια Έσοδα επωφελούνται από τους έμμεσους και ειδικούς φόρους κατανάλωσης στα τσιγάρα: για το 2000, οι φόροι θα επέφεραν 749 δισ. δραχμές, που αντιστοιχούσαν στο 6,9% του συνόλου των φόρων⁷⁴. Οι εταιρείες συνεισφέρουν επιπρόσθετα στα Δημόσια Έσοδα μέσω των εταιρικών φόρων και φόρων εισοδήματος⁷⁵. Κατά το 1999, οι εξαγωγές καπνού και προϊόντων καπνού έφτασαν τις 142 δισ. δρχ. που αντιστοιχεί στο 3,6% των συνολικών εξαγωγών μας.

69 Αντίθετα η Κίνα αντιστοιχεί στο 36%, οι Η.Π.Α. στο 11%, η Ινδία στο 8% και η Βραζιλία στο 7%.(Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ.11)

70 Στην Ελλάδα παράγονται έξι από τις οκτώ συνολικά ποικιλίες καπνού της Κοινότητας. Η Ιταλία μπορεί να είναι πρώτη σε όγκο παραγωγής στην Ε.Ε. αλλά τα ανατολικά καπνά της Ελλάδας απολαμβάνουν υψηλότερες τιμές στην αγορά, κατατάσσοντας την Ελλάδα πρώτη σε αξία όγκου (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ. 19)

71 Οι άλλες δύο μεγάλες ελληνικές καπνοβιομηχανίες, Γ.Α. Κεράνης και του Γεωργιάδη, χρεωκόπησαν το 2006 και το 2013 αντίστοιχα. Συνολικά και οι πέντε καπνοβιομηχανίες απασχολούσαν 3.018 εργαζόμενους το 1999(Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ.22)

72 Αν συνυπολογίσουμε τον αριθμό των απασχολούμενων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον καπνό, θα έχουμε για το 1999, ένα σύνολο της τάξης των 245.267 θέσεων εργασίας, που αντιστοιχεί στο 6,1% της συνολικής απασχόλησης (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ.25)

73 Δηλαδή για εξωγενή αύξηση στη ζήτηση επεξεργασμένου καπνού κατά 100.000.000 δρχ.

74 Οι ειδικοί φόροι μαζί με τον ΦΠΑ αποτελούν το 72,75% της λιανικής τιμής των τσιγάρων (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ.28).

75 Εκτιμάται ότι συνεισφέρουν ετησίως 40 δισ. Δρχ (Δημήτρης Σκούρας κ.α. 2001, σελ.28).

Πίνακας 22: Βασικά Χρηματοοικονομικά Δεδομένα για τον κλάδο Παραγωγής Τσιγάρων, 1987-1998 (σε χιλ. Δρχ.)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Κεφάλαιο	2439142	2813761	5329546	5952620	6352820	7565657
Ίδια Κεφάλαια	9059625	13944748	16457705	20469797	23082316	29491640
Καθαρά Πάγια	19698691	28016799	29907485	32163814	36078334	51501208
Αποθέματα	13339709	17215474	16892617	18829380	30350026	38579982
Σύνολο Ενεργητικού	31450954	42647905	48047078	55939166	73960401	92240593
Κύκλος Εργασιών	35750331	42600952	40949760	49928869	67863918	84778792
Καθαρά Κέρδη	3860590	5077638	6112367	7816776	9262309	9397568

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Κεφάλαιο	5908293	15083472	15328953	18529040	20223163	29898380
Ίδια Κεφάλαια	30454301	39069472	42360579	49481222	53210887	56060179
Καθαρά Πάγια	46452534	61340062	38832217	50488327	60392662	63683525
Αποθέματα	30070455	36644201	*	*	*	*
Σύνολο Ενεργητικού	84926601	75130871	130894017	148161830	184036828	183396981
Κύκλος Εργασιών	80589341	112101943	127170251	138265870	152290022	168928195
Καθαρά Κέρδη	6730407	17774177	13579830	13539096	118209848	17996491

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων της ICAP (από Δ.Σκούρας κ.α., 2001, σελ. 120) *=μη διαθέσιμα δεδομένα

Πίνακας 23: Βασικοί Χρηματοοικονομικοί Δείκτες για τον κλάδο Παραγωγής Τσιγάρων, 1998

	Πωλήσεις/ σύνολο Ενεργητικού	Πωλήσεις/ ίδια Κεφάλαια	Πωλήσεις/ Καθαρά Πάγια	Ίδια Κεφάλαια/ Σύνολο Ενεργητικού	Ξένα Κεφάλαια/ Σύνολο Ενεργητικού	Ξένα Κεφάλαια/ Ίδια Κεφάλαια
Γεωργιάδης	0,509	2,031	1,157	0,250	0,704	2,812
Κεράνης	0,400	0,984	0,994	0,403	0,865	2,146
Καρέλιας	0,776	9,220	2,819	0,084	0,564	6,696
Παπαστράτος	1,230	7,482	3,566	0,164	0,666	4,052
ΣΕΚΑΠ	0,636	14,508	1,585	0,044	0,823	18,775
Κλάδος Παραγωγής Τσιγάρων	0,921	5,650	2,653	0,163	0,694	4,259
Κλάδος Επεξεργασίας Καπνού	0,473	1,972	2,826	0,261	0,7483	2,833

	Καθαρά Πάγια/ Σύνολο Ενεργητικού	Περιθώρια Καθαρού Κέρδους	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROCE)
Γεωργιάδης	1,474	0,291	0,592	0,148
Κεράνης	2,968	0,233	0,230	0,092
Καρέλιας	0,631	0,103	0,951	0,080
Παπαστράτος	1,033	0,109	0,814	0,134
ΣΕΚΑΠ	2,260	0,007	0,097	0,004
Κλάδος Παραγωγής Τσιγάρων	1,135	0,106	0,602	0,098
Κλάδος Επεξεργασίας Καπνού	0,799	0,013	0,034	0,006

Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων της ICAP (από Δ.Σ.κούρας κ.α., 2001, σελ. 122).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε. (ΣΕΚΑΠ)

7.1. Παρουσίαση εταιρείας

Η εταιρεία με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η Συνεταιριστική Ελληνική Καπνοβιομηχανία Α.Ε. (ΣΕΚΑΠ).

- ☛ Είναι μια Ανώνυμη Βιομηχανική – Εμπορική Εταιρεία που δραστηριοποιείται επιχειρηματικά στον τομέα παραγωγής, διάθεσης και εμπορίας τσιγάρων και προϊόντων καπνού στην Ελληνική αλλά και Διεθνή αγορά.
- ☛ Είναι η μοναδική συνεταιριστική και αμιγώς Ελληνική Καπνοβιομηχανία, που δημιουργήθηκε από τη δύναμη της συνεργασίας των Ελλήνων Καπνοπαραγωγών.
- ☛ Είναι μία από τις <νέες> καπνοβιομηχανίες της Ευρώπης με έτος ίδρυσης το 1975.
- ☛ Είναι γέννημα – θρέμμα της Ξάνθης, μιας πόλης του Ελληνικού Βορρά.
- ☛ Είναι ένας από τους βασικούς <παίκτες> της Ελληνικής αγοράς τσιγάρων, με πετυχημένα και διαρκώς αναπτυσσόμενη διεθνή παρουσία.

7.1.1. Εγκαταστάσεις εταιρείας

Το εργοστάσιο της εταιρείας βρίσκεται στη Ξάνθη. Οι εμπορικές υπηρεσίες της βρίσκονται στη Θεσσαλονίκη ενώ στην Αθήνα βρίσκονται οι διοικητικές και εμπορικές υπηρεσίες.

7.1.2. Οι σημαντικότεροι σταθμοί στην ιστορία της

- 1) Το 1945 έγινε το πρώτο μεταπολεμικό Συνέδριο Καπνοπαραγωγών και ο Α. Μπαλτατζής εισηγείται την ίδρυση της ΣΕΚΕ.
- 2) Το 1947 έχουμε την ίδρυση της ΣΕΚΕ.
- 3) Το 1965 έχουμε τη μίσθωση της καπνοβιομηχανίας Ματσάγγου.
- 4) Το 1974 έχουμε την απόφαση της Διοίκησης της ΣΕΚΕ για ίδρυση Συνεταιριστικής Καπνοβιομηχανίας.
- 5) Το 1975 πραγματοποιείται η ίδρυση της Συνεταιριστικής Καπνοβιομηχανίας Ελλάδος ΣΕΚΑΠ.
- 6) Το 1980 κυκλοφορούν στην Ελληνική Αγορά τα πρώτα σήματά της : “SEKAP” και το ιστορικό “Kiretsiler”.
- 7) Το 1984 η ΣΕΚΑΠ λανσάρει το πρώτο Ελληνικό blend. Το COOPER ταράζει τα νερά στην Ελληνική Αγορά, δημιουργώντας νέα δεδομένα.
- 8) Το 1989 έχουμε το ως λανσάρισμα του GR Lights ως επέκταση στη σειρά GR. Δεύτερη μεγάλη εμπορική επιτυχία της ΣΕΚΑΠ σε πέντε μόνο χρόνια.
- 9) Το 1995 επανατοποθετείται στην αγορά το ιστορικό Ελληνικό σήμα ΑΡΙΣΤΑ.

- 10) Το 1997 έχουμε το λανσάρισμα BF. Η ΣΕΚΑΠ αλλάζει την ιστορία στο κάπνισμα και δημιουργεί για μια ακόμα φορά νέα δεδομένα στην Ελληνική Αγορά. Αξιοποιώντας Έλληνες επιστήμονες, εισάγει στην αγορά το BF που διαθέτει το πρώτο διεθνώς βιολογικό φίλτρο biofilter.
- 11) Το 2003 έχουμε το λανσάρισμα GR International 25. Νέα τεράστια εμπορική επιτυχία της ΣΕΚΑΠ, που για τρίτη φορά δημιουργεί νέα δεδομένα στην αγορά των τσιγάρων στην Ελλάδα.

7.2. Η ΣΕΚΑΠ σήμερα

7.2.1. Εταιρική κοινωνική ευθύνη

Η ΣΕΚΑΠ δίνοντας έμφαση σε ότι δημιουργεί προστιθέμενη αξία και μακροπρόθεσμη προοπτική και συναρτώντας τις αξίες και την επιχειρηματική της στρατηγικής είναι δεσμευμένη να επιδιώκει τη βέλτιστη οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας και της ίδιας σεβόμενη παράλληλα και αναπτύσσοντας το φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο και να οικοδομεί τις ικανότητες του πέραν του να παράγει απλώς κέρδη.

7.2.2. Επιχειρηματική κουλτούρα

Μία από τις σημαντικότερες πλευρές του εσωτερικού περιβάλλοντος της ΣΕΚΑΠ είναι η επιχειρηματική κουλτούρα, δηλαδή το σύνολο των αξιών, των συνηθειών, των παραδόσεων και των εννοιών που κάνουν την επιχείρησή μας μοναδική.

Στη μυθολογία της επιχείρησης συνυπάρχουν αρμονικά οι μεγάλες συνεταιριστικές παραδόσεις, με μια σειρά από σύγχρονες επιχειρηματικές αξίες όπως :

- ☛ Η απόλυτη προσήλωση στον καταναλωτή και τις ανάγκες του
- ☛ Ο σεβασμός στο περιβάλλον και την προστασία του
- ☛ Η διαρκής προσπάθεια για επίτευξη και εξασφάλιση των υψηλότερων standards ποιότητας σε όλα τα επίπεδα
- ☛ Η αρμονική συνύφανση κοινωνικής παρέμβασης και σύγχρονων όρων ανθρώπινης οργάνωσης και εμπορίας.
- ☛ Η υψηλή συναίσθηση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

7.2.3. Ανθρώπινο δυναμικό

Στην καρδιά αυτής της φιλοσοφίας βρίσκεται το ανθρώπινο δυναμικό της ΣΕΚΑΠ, που φτάνει σήμερα τα 417 άτομα, εκ των οποίων τα 157 είναι στην Παραγωγή. Δυναμικό, που αξιοποιείται στο έπακρο, συμμετέχει ενεργά, εκπαιδεύεται σε συνεχή βάση, δημιουργεί με πρωτοβουλία και συμβάλλει αποφασιστικά μέσα στο πνεύμα της συνεργασίας στην πραγμάτωση τόσο των μεσοπρόθεσμων όσο και των μακροπρόθεσμων σχέσεων της εταιρείας.

7.2.4. Υποδομές

Η ΣΕΚΑΠ διαθέτει σήμερα μία από τις πιο σύγχρονες βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας και τυποποίησης προϊόντων καπνού σε ένα χώρο 112.000 τ.μ. με αντίστοιχες κτιριακές εγκαταστάσεις 59.000 τ.μ. στη βιομηχανική περιοχή της Ξάνθης. Στις κεντρικές εγκαταστάσεις της Ξάνθης, απασχολούνται συνολικά 315 άτομα κυρίως στην παραγωγική διαδικασία, στην τεχνική και διοικητική της υποστήριξη. Εκτός της Ξάνθης, λειτουργούν δύο υποκαταστήματα. Το ένα είναι στην Αθήνα, όπου βρίσκεται και η έδρα της διοίκησης της εταιρείας και απασχολούνται 78 άτομα, τα οποία εργάζονται κυρίως στις διοικητικές υπηρεσίες της Διοίκησης και Γενικής Διεύθυνσης και στα Εμπορικά Τμήματα της εταιρείας. Το άλλο βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη όπου απασχολούνται 24 άτομα κυρίως στα εμπορικά τμήματα Πωλήσεων και Διανομών της Β. Ελλάδας.

7.2.5. Μηχανολογικός εξοπλισμός

Ο πρώτος μηχανολογικός εξοπλισμός του εργοστασίου της ΣΕΚΑΠ στην Ξάνθη εγκαταστάθηκε το 1979 και ήταν ότι καλύτερο υπήρχε την εποχή εκείνη. Από τότε μέχρι σήμερα, η ΣΕΚΑΠ εξακολουθεί να παρακολουθεί τις τεχνολογικές εξελίξεις και να συμβαδίζει με αυτές. Έτσι, από το 1983 – 1996, προχώρησε σε νέες επενδύσεις με σκοπό αφ' ενός την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας του εργοστασίου και αφ' ετέρου τον εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού εξοπλισμού και την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων της. Πρόσφατα υλοποιήθηκε επενδυτικό πρόγραμμα ύψους 9,4 εκ. ευρώ ανεβάζοντας τις συνολικές επενδύσεις σε Τεχνολογία αιχμής πάνω από 26 εκ. ευρώ από το 1986 και μετά. Με αυτό τον τρόπο η ΣΕΚΑΠ καταφέρνει να πρωτοστατεί σε σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό τελευταίας τεχνολογίας. Έτσι σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος του μηχανολογικού εξοπλισμού είναι μοντέρνας τεχνολογίας με αυτοματισμούς και ηλεκτρονικά συστήματα.

7.2.6. Υψηλή παραγωγική ικανότητα

Σήμερα, στις εγκαταστάσεις του εργοστασίου της ΣΕΚΑΠ παράγονται τσιγάρα διαφόρων τύπων συσκευασμένα σε πακέτο μαλακό (soft) ή σκληρό (box). Το σκληρό πακέτο παράγεται με 20-25 τσιγάρα. Η συνολική μηνιαία δυναμικότητα ανέρχεται περίπου σε 600 εκ. τσιγάρα με δύο βάρδιες παραγωγής ή 850 εκ. τσιγάρα με 3 βάρδιες. Δηλαδή ημερήσια συνολική δυναμικότητα περίπου 30 εκ. τσιγάρα (με 2 βάρδιες) ή 40 εκ. τσιγάρα (με 3 βάρδιες).

7.2.7. Προμήθεια και έλεγχος πρώτων υλών

Η ΣΕΚΑΠ φροντίζει μέσω της Ομάδας Ειδικών Καπνού για την επιλογή των καλύτερων ποιοτικών καπνών, ακολουθώντας αυστηρές διαδικασίες, που συνίστανται :

- Στη συστηματική παρακολούθηση των καπνικών περιοχών των χωρών προέλευσης, κάθε χρόνο.

- Στις επισκέψεις κλιμακίων Ειδικών Καπνού της εταιρείας.
- Στην επιλογή καπνών και παραγωγή δειγμάτων μερίδων.
- Στην αξιολόγηση αυτών (χημικά, καπνιστικά, τεχνικά).
- Στην παρακολούθηση των τελικών επεξεργασιών και των συνθηκών αποθήκευσης και αποστολής, μέχρι την τελική ποιοτική παραλαβή των μερίδων καπνού στις εγκαταστάσεις της.

7.2.8. Διασφάλιση ποιότητας

Βασική αρχή της ΣΕΚΑΠ είναι να παρέχει στους πελάτες της υπηρεσίες και προϊόντα που:

- Να καλύπτουν πλήρως τις συμβατικές τους απαιτήσεις.
- Να συμμορφώνονται με τις σχετικές νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις.
- Να επιτυγχάνουν τους στόχους ποιότητας που θέτει η εταιρεία.
- Να ικανοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των καταναλωτών.

7.2.9. Marketing

7.2.9.1. Υπεύθυνη επικοινωνία

Η ΣΕΚΑΠ προβάλλει τα προϊόντα της μ' ένα δυναμικό τρόπο αλλά και υπεύθυνο, αναπτύσσοντας παράλληλα και εφαρμόζοντας συγκεκριμένα marketing standards, τα οποία συνοψίζονται στα εξής :

- Τα προϊόντα καπνού δεν πρέπει να απευθύνονται σε μη καπνιστές και σε μη ενήλικα (κάτω των 18 ετών) άτομα.
- Η προώθηση των προϊόντων καπνού δεν πρέπει να επιδιώκεται να είναι σκόπιμα ελκυστική και άμεσα προσβάσιμη σε μη ενήλικα άτομα.
- Οι διαφημίσεις των προϊόντων καπνού να μην δημιουργούν και να μην προβάλλουν στους μη καπνιστές νέους ανθρώπους πρότυπα και συμπεριφορές που συνδέουν το κάπνισμα με αθλητική δραστηριότητα, κοινωνική αναγνώριση, ερωτική επιτυχία και επαγγελματική καταξίωση.
- Οι πολιτικές προώθησης στα σημεία πώλησης όχι δεν πρέπει να ενθαρρύνουν αλλά αντίθετα πρέπει να αποτρέπουν την πρόσβαση σε μη ενήλικα άτομα με τα προϊόντα καπνού.

7.2.9.2. Σεβασμός στον καταναλωτή

Μέσα στις δεσμεύσεις του marketing της ΣΕΚΑΠ είναι και :

- Η προσπάθεια για υπεύθυνη και έγκυρη ενημέρωση, πληροφόρηση και επικοινωνία με άτομα που έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν και το δικαίωμα και να επιλέγουν να καπνίζουν.

- Η διαρκής και συστηματική ερευνητική προσπάθεια για τη δημιουργία ακόμη πιο ασφαλών προϊόντων γι' αυτούς που επιμένουν στη συνήθεια του καπνίσματος, χωρίς όμως να δημιουργούνται ψευδαισθήσεις για απολύτως ασφαλές κάπνισμα.
- Η απόλυτη προσήλωση στην ποιότητα των προσφερόμενων προϊόντων.

7.2.9.3. Ικανοποίηση του πελάτη

- Η διαρκής και αδιάλειπτη ανίχνευση των σημερινών και μελλοντικών αναγκών των καταναλωτών με τις πλέον σύγχρονες ερευνητικές μεθόδους, για τη βελτίωση των υπαρχόντων προϊόντων και τη δημιουργία νέων ακόμη πιο εξελιγμένων.
- Η αδιάλειπτη προσπάθεια για εξασφάλιση διαχρονικά ικανοποιημένων πελατών.

7.2.10. Προϊόντα

Μέσα σε δύο δεκαετίες, η ΣΕΚΑΠ, καθιερώνει μια σειρά από πετυχημένα εμπορικά σήματα βασισμένα αρχικά σε ανατολικού τύπου, που το καθένα απευθύνονταν σε διαφορετικά τμήματα της αγοράς και ικανοποιούσε ιδιαίτερες καπνιστικές προτιμήσεις. Έτσι εμφανίστηκαν σήματα όπως το ΣΕΚΑΠ EXTRA, το ΚΙΡΕΤΣΙΛΕΡ, το ΞΑΝΘΗ, το ΑΡΙΣΤΑ. Τομή όμως στην πορεία της ΣΕΚΑΠ αποτέλεσε η εμφάνιση το 1984 του COOPER του πρώτου Ελληνικού American Blend τσιγάρου. Ακολούθησε η εξ ίσου πετυχημένη εμφάνιση της σειράς GR Classic το 1986 και του GR Lights. Αποκορύφωμα της μέχρι τώρα πορείας της ήταν η εμφάνιση του BF το 1997 με το πρώτο διεθνώς βιολογικό φίλτρο biofilter, που άλλαξε την ιστορία στο κάπνισμα εκτινάσσοντας τη ΣΕΚΑΠ τότε στη δεύτερη θέση μεταξύ των Ελληνικών Καπνοβιομηχανιών. Η πλέον πρόσφατη εμπορική επιτυχία της ΣΕΚΑΠ είναι το λανσάρισμα της σειράς GR International 25's, που με το συνδυασμό της εξαιρετικής του ποιότητας και της οικονομικής του τιμής, δημιούργησε νέα δεδομένα στην Ελληνική αγορά των τσιγάρων.

7.2.11. Διεθνής παρουσία

- Με πρωτοποριακά σήματα όπως το BF που αποτελεί μια αναμφισβήτητη διεθνή επιτυχία της.
- Με υψηλά ποιοτικά standards που παραμένουν αμετάβλητα.
- Με σήματα δοκιμασμένα σε μια δύσκολη και άκρως ανταγωνιστική αγορά όπως είναι η Ελληνική (COOPER, BF, GR).
- Με τιμές διεθνώς ανταγωνιστικές.
- Με δυνατότητα δυναμικής επικοινωνιακής υποστήριξης.
- Διαθέτοντας <ευελιξία> και ικανότητα προσαρμογής στις συνθήκες των επί μέρους διεθνών αγορών.

Η ΣΕΚΑΠ σήμερα, ξεπερνάει κατά πολύ τα όρια της Ελλάδας φθάνοντας με τα προϊόντα της στις 5 ηπείρους :

- 1) Ευρώπη

- 2) Αφρική
- 3) Μ. Ανατολή
- 4) Ασία
- 5) Αμερική

Τα διεθνή σήματα της ΣΕΚΑΠ είναι :

- 1) COOPER
- 2) COOPER SLIM
- 3) BROOKS
- 4) JET SET

7.3. Ανάλυση της κερδοφορίας και ρευστότητας της καπνοβιομηχανίας ΣΕΚΑΠ Α.Ε για τα έτη 2009, 2010, 2011 και 2012.

Αναφορικά με την διαχρονική ανάλυση της κερδοφορίας και ρευστότητας για την καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ Α.Ε. λάβαμε τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας για τα έτη 2009-2012 και προβήκαμε στην σύνταξη των δεικτών ρευστότητας και κερδοφορίας.

Προτού αναφερθούμε στα οικονομικά αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν μέσα από την σύνταξη των αριθμοδεικτών κρίναμε σκόπιμο να κάνουμε μία σύντομη αναφορά στην ερμηνεία και τον τρόπο υπολογισμού των δεικτών.

7.3.1. Ερμηνεία και τρόπος υπολογισμού αριθμοδεικτών

7.3.1.1. Δείκτες Ρευστότητας

1. Γενικής Ρευστότητας

- Κυκλοφορούν ενεργητικό Μ.Ο / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις Μ.Ο.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο του κυκλοφορούντος ενεργητικού(συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού), με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού) .

Ο Δείκτης αυτός μετράει το περίσσειμα των ρευστών κεφαλαίων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Το πλεόνασμα των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις , παρέχει ένα περιθώριο ασφαλείας για τα άτομα που έχουν επενδύσει χρηματικά ποσά στην επιχείρηση.Τιμή του δείκτη γύρω στο 2 κρίνεται ικανοποιητικός.

2. Άμεσης Ρευστότητας

- (Κυκλοφορούν ενεργ. - Απόθεμα)Μ.Ο / Βραχυπρόθεσμ Υποχρεώσεις Μ.Ο

- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο του κυκλοφορούντος ενεργητικού αφού αφαιρέσουμε τα αποθέματα (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού), με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού).
- Ο Δείκτης αυτός δείχνει την δυνατότητα της επιχείρησης να εξυπηρετήσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ρευστοποιώντας τα αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία. Αφαιρούνται τα αποθέματα διότι αφ ενός παρουσιάζουν μεταξύ των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων την μικρότερη ρευστότητα, αφ ετέρου από την ρευστοποίηση των αποθεμάτων είναι πολύ πιθανό να προκύψει ζημιά. Τιμή του δείκτη > 1 κρίνεται ικανοποιητικός.

3. Ταμειακής Ρευστότητας

- Διαθέσιμα Μ.Ο / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις Μ.Ο.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο των Διαθεσίμων, με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού).
- Ο Δείκτης αυτός δείχνει πόσες φορές τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης καλύπτουν τις τρέχουσες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η Τιμή του δείκτη είναι συνήθως < 1 , ακόμα και οι Τράπεζες δεν εμφανίζουν ταμιακή ρευστότητα μεγαλύτερη της μονάδας.

4. Ανακύκλωσης Απαιτήσεων

- Ετήσιες Πωλήσεις / Απαιτήσεις Μ.Ο.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις Πωλήσεις, με τον μέσο όρο των Απαιτήσεων.
- Ο Δείκτης αυτός δείχνει πόσες φορές μέσα στην χρήση η επιχείρηση εισπράττει τις απαιτήσεις της. Η Τιμή του δείκτη για να είναι ικανοποιητικός πρέπει να είναι αρκετά μεγαλύτερος της μονάδας, εξαρτάται δε και από τον κλάδο που ανήκει η επιχείρηση καθώς και από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

5. Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων

- $(\text{Απαιτήσεις Μ.Ο} * 365 \text{ ημέρες}) / \text{Ετήσιες Πωλήσεις}$
- Υπολογίζεται εάν το αποτέλεσμα του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου των απαιτήσεων με τις 365 ημέρες, το διαιρέσουμε με τις ετήσιες Πωλήσεις.
- Ο Δείκτης αυτός δείχνει σε πόσες ημέρες η επιχείρηση περιμένει να εισπράξει τις απαιτήσεις της, από την στιγμή που πραγματοποιηθήκαν οι πωλήσεις. Όσο μικρότερος είναι ο χρόνος αυτός, τόσο μεγαλύτερη είναι η ταχύτητα είσπραξης, άρα μικρότερος ο χρόνος δέσμευσης των κεφαλαίων, καλύτερη η θέση της επιχείρησης από απόψεως χορηγουμένων πιστώσεων και μικρότερη η πιθανότητα ζημιών από επισφαλείς απαιτήσεις.

6. Ανακύκλωση Αποθεμάτων

- Κόστος Πωληθέντων / Αποθέματα Μ.Ο.
- Υπολογίζεται εάν το Κόστος Πωληθέντων το διαιρέσουμε με τον Μέσο όρο των αποθεμάτων.
- Ο Δείκτης αυτός μετράει τον μέσο ρυθμό ταχύτητας με τον οποίο τα αποθέματα εισέρχονται και εξέρχονται από την Επιχείρηση. Με άλλα λόγια δείχνει πόσες φορές η επιχείρηση ξεπούλησε τα εμπορεύματα της και έπρεπε να ξαναγεμίσει τις αποθήκες της μέσα σε ένα οικονομικό έτος. Υψηλή τιμή του δείκτη πιθανόν να αποτελεί ένδειξη επιτυχούς διαχείρισης των αποθεμάτων και καλής ταμειακής θέσης της επιχείρησης. Χαμηλή τιμή του δείκτη πιθανόν να σημαίνει ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα γίνεται με αργούς ρυθμούς, που έχει σαν αποτέλεσμα την δέσμευση κεφαλαίων στα αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις, επίσης η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να διατηρεί υψηλή ρευστότητα για να ικανοποιεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

7. Μέσος Χρόνος Παραμονής Αποθεμάτων

- (Μέσα αποθέματα*365 ημέρες) / Κόστος πωληθέντων.
- Υπολογίζεται εάν το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου αποθεμάτων επί 365 ημέρες το διαιρέσουμε με το Κόστος Πωληθέντων.
- Ο δείκτης αυτός μετρά πόσες ημέρες παραμένουν τα αποθέματα στην επιχείρηση από την αγορά έως την πώληση. Στις Βιομηχανικές επιχειρήσεις που κάνουν και την εμπορία των προϊόντων που παράγουν, ο κύκλος διαρκεί πιο πολλές ημέρες από την αγορά μέχρι την πώληση των αποθεμάτων εφ' όσον μεσολαβεί η φάση της βιομηχανοποίησης. Γι αυτό το περιθώριο κέρδους μιας βιομηχανικής μονάδας θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από αυτό μιας εμπορικής μονάδας για να καλύψει την καθυστέρηση λόγω βιομηχανοποίησης, αλλά και την επένδυση κεφαλαίων σε αποθέματα πρώτων και βοηθητικών υλικών. Όσο μικρότερος είναι ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην αποθήκη και με την προϋπόθεση ότι δεν γίνεται αναγκαστική ρευστοποίηση, τόσο μεγαλύτερος θα είναι ο βαθμός ρευστότητας της επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο χρόνος παραμονής των αποθεμάτων στην επιχείρηση, μικραίνει ο βαθμός ρευστότητας της.

8. Ανακύκλωση Βραχυχρόνιων Υποχρεώσεων

- (Κόστος Πωληθέντων-Αποσβέσεις) / Μ.Ο. Βραχυχρονίων υποχρεώσεων
- Υπολογίζεται εάν από το κόστος πωληθέντων αφαιρεθούν οι αποσβέσεις και την διαφορά αυτή την διαιρέσουμε με τον μέσο όρο των βραχυχρονίων υποχρεώσεων.
- Ο δείκτης αυτός μας δείχνει πόσες φορές μέσα στην χρήση ανανεώθηκαν οι ληφθείσες από την επιχείρηση πιστώσεις. Η παρακολούθηση του δείκτη αυτού για σειρά ετών μας δείχνει εάν υπάρχει μεταβολή στην πιστοληπτική πολιτική της επιχείρησης.

9. Χρόνος Εξόφλησης Βραχυχρόνιων Υποχρεώσεων

- $(M.O \text{ Βραχυχρον υποχρεώσ} * 365 \text{ ημέρες}) / (\text{Κόστος πωληθέντων-Αποσβέσεις})$
- Υπολογίζεται εάν το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του μέσου όρου των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων επί 365 ημέρες το διαιρέσουμε με το κόστος πωληθέντων αφού αφαιρέσουμε από αυτό τις αποσβέσεις.
- Ο δείκτης αυτός μας δείχνει σε πόσες ημέρες η επιχείρηση πληρώνει τους βραχυπρόθεσμους πιστωτές της. Σε συνδυασμό με τις ημέρες είσπραξης των απαιτήσεων της από τους πελάτες της γίνεται φανερό η διαμορφούμενη ρευστότητα της επιχείρησης αλλά και η πιστοληπτική της ικανότητα. Εάν η επιχείρηση παρακολουθεί στενά την περίοδο πληρωμής των υποχρεώσεων της, τότε προσπαθεί να έχει ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη να έχει ταμειακά διαθέσιμα και να κρατά ευχαριστημένους τους προμηθευτές της. Εάν ο χρόνος πληρωμής των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων είναι μεγαλύτερος από τον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων, τότε η επιχείρηση έχει δημιουργήσει μια πηγή χρηματοδότησης που αποτελεί μια αποτελεσματική χρησιμοποίηση ξένων κεφαλαίων.

10. Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος

- $(\text{Κυκλοφορούν M.O} - \text{Απόθεμα M.O}) / \text{M.O. ημερήσια Λειτουργικά έξοδα}$
- Υπολογίζεται εάν την διαφορά του μέσου όρου του κυκλοφορούντος ενεργητικού μείον τον μέσο όρο των αποθεμάτων την διαιρέσουμε με τον μέσο όρο των ημερησίων λειτουργικών εξόδων.
- Ο δείκτης του αμυντικού χρονικού διαστήματος μετρά τον αριθμό των ημερών που οι απαιτήσεις των εργασιών της επιχείρησης για ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να ικανοποιηθούν από το απόθεμα των αμυντικών περιουσιακών στοιχείων της, χωρίς η επιχείρηση να βασίζεται σε επιπρόσθετες εισροές από τις πωλήσεις ή άλλες πηγές. Με τον όρο αμυντικά περιουσιακά στοιχεία εννοούμε τα μετρητά, τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα και τις απαιτήσεις. Ο μέσος όρος των ημερησίων λειτουργικών δαπανών βρίσκεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο των λειτουργικών δαπανών (κόστος πωληθέντων + δαπάνες διοικήσεως + δαπάνες διαθέσεως + διάφορες καθημερινές πληρωμές) με 365 ημέρες. Στις λειτουργικές δαπάνες δεν περιλαμβάνονται εκείνες που δεν συνεπάγεται εκροή μετρητών, όπως αποσβέσεις, προπληρωθέντα έξοδα, προκαταβολές για αγορά πρώτων και βοηθητικών υλικών.

11. Ποσοστού Επισφαλών Απαιτήσεων

- $(\text{Επισφαλείς} + \text{Επίδικες απαιτήσεις}) / \text{Σύνολο Απαιτήσεων} (\%)$.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο επισφαλών απαιτήσεων με τις συνολικές απαιτήσεις.
- Ο δείκτης αυτός μας δείχνει σε τι ποσοστό % οι επισφαλείς απαιτήσεις συμμετέχουν στο σύνολο των απαιτήσεων. Η παρακολούθηση της τάσης του δείκτη αυτού διαχρονικά για την αξιολόγηση της ποιότητας και της ρευστότητας των απαιτήσεων.

Αύξηση του δείκτη αυτού παρέχει ένδειξη επιδείνωσης της δυνατότητας είσπραξης των απαιτήσεων.

12. Ημερών Κάλυψης

- $((\text{Βραχυπρ.υποχρ.-(Κυκλοφορούν Ενεργ.-Αποθέματα)})/(\text{Κεφ. Κίν. από τις εργασίες της Επιχείρησης})) * 365 \text{ ημέρες}$
- Δεν υπολογίζεται εάν οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι μικρότερες από κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία άμεσης ρευστότητας (κυκλοφορούν-αποθέματα). Στην περίπτωση αυτή η τιμή του δείκτη θα είναι αρνητική. Υπολογίζεται εάν από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αφαιρεθούν τα αμέσως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία και την διαφορά αυτή την διαιρέσουμε με το γινόμενο του καθαρού κεφαλαίου κίνησης από τις εργασίες της επιχείρησης επί 365 ημέρες. Το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι το άθροισμα των καθαρών κερδών μετά από φόρους συν τις αποσβέσεις της χρήσης.
- Ο δείκτης αυτός δίνει ένα μέτρο συναφές με τον αριθμοδείκτη άμεσης ρευστότητας, έχει όμως επιπρόσθετα το πλεονέκτημα ότι η διαφορά μεταξύ βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και περιουσιακών στοιχείων άμεσα ρευστοποιήσιμα, σχετίζεται με την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργεί κεφάλαιο κίνησης από τις εργασίες της. Οι μικρότερες τιμές του δείκτη είναι προτιμότερες από τις μεγαλύτερες γιατί σημαίνει μικρότερο χρονικό διάστημα για την κάλυψη των υποχρεώσεων.

13. Χρονική Κάλυψη Υποχρεώσεων σε Μετρητά

- Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες / Διαθεσιμότητα μετρητών σε 30 ημέρες.
  1. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες υπολογίζονται: (α) Προμηθευτές, (β) Βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός διά 12 μήνες, (γ) Φόροι και άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δια 12 μήνες.
  2. Η διαθεσιμότητα μετρητών σε 30 ημέρες υπολογίζεται: (α) Μετρητά, (β) Εμπορεύσιμα χρεόγραφα, (γ) Πελάτες δια 12 μήνες.
- Ο δείκτης αυτός δείχνει σε αριθμό ημερών πότε η επιχείρηση θα μπορεί να πληρώσει υποχρεώσεις που λήγουν σε 30 ημέρες. Εάν η τιμή είναι μικρότερη από 30 ημέρες μπορεί να χαρακτηριστεί ως ευνοϊκή εξέλιξη, ενώ εάν η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη από 30 ημέρες πιθανόν η επιχείρηση να παρουσιάσει καθυστέρηση στην ικανοποίηση των υποχρεώσεων της. Ο υπολογισμός της χρονικής περιόδου κάλυψης των υποχρεώσεων σε μετρητά αποκτά την μεγαλύτερη δυνατή χρησιμότητα όταν θεωρείται σαν ένδειξη του πότε θα πρέπει ο πελάτης να πληρώνει.

7.3.1.2. Δείκτες Αποδοτικότητας

1. Μικτού Κέρδους

- $(\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις} (\%)$

- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα μικτά κέρδη εκμεταλλεύσεως με τις πωλήσεις της χρήσης.
- Ο δείκτης αυτός είναι σημαντικός για τις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις , διότι παρέχει ένα μέτρο αξιολόγησης της αποδοτικότητας τους. Μια επιχείρηση θεωρείται επιτυχημένη , όταν έχει μεγάλο ποσοστό μικτού κέρδους , που να της επιτρέπει να καλύπτει τα λειτουργικά και άλλα έξοδα της και συγχρόνως της αφήνει ικανοποιητικό καθαρό κέρδος σε σχέση με τις πωλήσεις και τα ίδια κεφάλαια που απασχολεί. Ένας υψηλός δείκτης δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να επιτυγχάνει φθηνές αγορές και να πουλάει σε υψηλές τιμές ενώ ένας χαμηλός δείκτης δείχνει το αντίθετο.

2. Κόστους Πωληθέντων

- Κόστος Πωληθέντων / Πωλήσεις (%).
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το κόστος πωληθέντων με τις πωλήσεις .
- Ο δείκτης αυτός δείχνει την σχέση του κόστους των πωληθέντων προϊόντων ή εμπορευμάτων με τις πωλήσεις , και μετρά την αποτελεσματικότητα ελέγχου του κόστους πωληθέντων.

3. Λειτουργικών Κερδών προς Πωλήσεις

- Λειτουργικά κέρδη / Πωλήσεις (%).
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με τις πωλήσεις.
- Ο δείκτης αυτός μετράει την αποδοτικότητα των πωλήσεων από την κανονική δραστηριότητα της επιχείρησης , δηλαδή πόσο επικερδείς είναι οι δραστηριότητες των αγορών, της παραγωγής και διάθεσης της επιχείρησης.

4. Αποτελεσματικότητας Κεφαλαιακής Μόχλευσης

- % μεταβολής καθαρών κερδών / % μεταβολής αποτελεσμάτων προ τόκων και φόρων.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το ποσοστό μεταβολής των ολικών αποτελεσμάτων (κερδών εκμετάλλευσης) προς το ποσοστό μεταβολής των μερικών αποτελεσμάτων (κερδών προ τόκων και φόρων).
- Χρησιμοποιείται στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της κεφαλαιακής μόχλευσης από την διοίκηση και στην πρόβλεψη των μεταβολών στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης σε σχέση με μεταβολές στα ολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης.

5. Αποτελεσματικότητας Λειτουργικής Μόχλευσης

- % μεταβολής αποτελεσμάτων προ τόκων και φόρων / % μεταβολής Πωλήσεων.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το ποσοστό μεταβολής των μερικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης προ τόκων και φόρων με το ποσοστό μεταβολής των πωλήσεων .
- Χρησιμοποιείται στην αξιολόγηση της λειτουργικής μόχλευσης η οποία αναφέρεται

στον βαθμό χρησιμοποίησης στοιχείων σταθερού κόστους (π.χ. πάγια) σε σχέση με στοιχεία του μεταβλητού κόστους (π.χ. εργατικά) σε μια επιχείρηση με στόχο την πρόβλεψη μελλοντικών διακυμάνσεων των κερδών σε σχέση με πιθανές διακυμάνσεις στον όγκο πωλήσεων.

6. Εκμετάλλευση Ενεργητικού ή Όγκου Πωλήσεων

- Πωλήσεις / Σύνολο Ενεργητικού Μ.Ο.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις μιας χρήσης με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της ίδιας χρήσης για να πετύχει τις πωλήσεις της.
- Ο δείκτης αυτός εκτιμά την εντατικότητα με την οποία χρησιμοποιεί η επιχείρηση τα περιουσιακά της στοιχεία για να επιτύχει τους στόχους πωλήσεων της. Ένας υψηλός δείκτης εκμετάλλευσης ενεργητικού σημαίνει ότι η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιεί τις πωλήσεις της. Ένας χαμηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη όχι εντατικής χρησιμοποίησης των περιουσιακών της στοιχείων. Ο δείκτης αυτός στην ουσία μας δείχνει εάν υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων στην επιχείρηση σε σχέση με το ύψος των πωλήσεων της.

7. Εκμετάλλευσης Παγίων

- Πωλήσεις / Πάγιο Ενεργητικό καθαρό χρήσης Μ.Ο
- Είναι το πηλίκο της διαίρεσης των πωλήσεων της χρήσης με τον μέσο όρο του συνόλου του παγίου ενεργητικού που χρησιμοποίησε η επιχείρηση στην χρήση.
- Δείχνει τον βαθμό χρησιμοποίησης των παγίων περιουσιακών στοιχείων από την επιχείρηση σε σχέση με τις πωλήσεις της. Επίσης παρέχει ένδειξη του εάν υπάρχει υπερεπένδυση σε πάγια. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο πιο εντατική είναι η χρησιμοποίηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Μείωση του δείκτη αυτού διαχρονικά μπορεί να σημαίνει ότι υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων σε πάγια σε σχέση με την δυνατότητα της επιχείρησης για πωλήσεις.

8. Εκμετάλλευσης Κεφαλαίων Κίνησης

- Καθαρές Πωλήσεις / Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις της χρήσης με το καθαρό κεφάλαιο κίνησης. Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης = Κυκλοφορούν ενεργητικό-Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
- Ο δείκτης αυτός δείχνει πόσα € καθαρών πωλήσεων πραγματοποιεί η επιχείρηση για κάθε € καθαρού κεφαλαίου κίνησης που δεν χρηματοδοτήθηκε από τους βραχυπρόθεσμους πιστωτές. Ένας υψηλός δείκτης είναι δυνατόν να αντικατοπτρίζει μια έλλειψη καθαρού κεφαλαίου κίνησης και χαμηλή κυκλοφοριακή ταχύτητα ανανεώσεως των αποθεμάτων ή της ταχύτητας είσπραξης των απαιτήσεων. Μια χαμηλή τιμή του

δείκτη είναι δυνατό να είναι αποτέλεσμα ενός πλεονάσματος του καθαρού κεφαλαίου κίνησης, τοποθετημένου σε προσωρινές επενδύσεις.

9. Εκμετάλλευσης Ιδίων Κεφαλαίων

- Καθαρές Πωλήσεις / Ίδια Κεφάλαια Μ.Ο χωρίς επιχορηγήσεις.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις με το μέσο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της χρήσης χωρίς τις επιχορηγήσεις.
- Δείχνει το βαθμό ανακύκλωσης των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης με βάση τις πωλήσεις. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερη είναι η θέση της επιχείρησης, διότι κάνει μεγάλες πωλήσεις με μικρό ύψος ιδίων κεφαλαίων και ενδεχομένως να έχουμε αυξημένα κέρδη. Σε χαμηλή τιμή του δείκτη οι ζημιές θα είναι ανάλογα μεγαλύτερες λόγω των αυξημένων χρηματοοικονομικών εξόδων που δημιουργούν τα ξένα κεφάλαια.

10. Καθαρού Κέρδους

- Κέρδη μετά από φόρους / Πωλήσεις (%)
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους με τις πωλήσεις της χρήσης.
- Δείχνει το ποσοστό καθαρού κέρδους που επιτυγχάνει μια επιχείρηση από τις πωλήσεις της. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο πιο επικερδής είναι η επιχείρηση.

11. Αποδοτικότητα Συνολικών Κεφαλαίων

- $(\text{Καθαρά Κέρδη} + \text{Χρηματοοικονομικά έξοδα}) / \text{Συνολικά Κεφάλαια (ίδια+υποχρεώσεις)} \%$.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με το σύνολο των απασχολούμενων κεφαλαίων στην χρήση.
- Ο δείκτης αυτός δείχνει την αποδοτικότητα της επιχείρησης ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της.

12. Αποδοτικότητα Ενεργητικού

- Κέρδη μετά από φόρους / Σύνολο Ενεργητικού (%).
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους με το σύνολο του ενεργητικού.
- Ο δείκτης αυτός μετράει την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης.

13. Απόδοση Επενδύσεων (Εξίσωση Du Pont)

- $100 * (\text{Πωλήσεις} / \text{Συν.Ενεργ.}) * (\text{Κέρδη προ τόκων και φόρων} / \text{Πωλήσεις})$.
- Υπολογίζεται εάν πολλαπλασιάσουμε το πηλίκιο της διαίρεση των πωλήσεων δια του

συνόλου του ενεργητικού, με το πηλίκο της διαίρεσης των καθαρών κερδών προ τόκων και φόρων με τις πωλήσεις.

- Ο σύνθετος αυτός δείκτης είναι σημαντικός, διότι δείχνει την σπουδαιότητα της ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού και του καθαρού κέρδους μιας επιχείρησης, και βοηθά να ανακαλύψουμε πιθανούς τρόπους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθούν τα λειτουργικά της κέρδη, σε σχέση με το ύψος των απασχολουμένων στην επιχείρηση περιουσιακών στοιχείων. Η αύξηση της απόδοσης του ενεργητικού είναι δυνατόν να επιτευχθεί είτε με: (α) Αύξηση του καθαρού κέρδους από τις πωλήσεις των προϊόντων της, είτε με μείωση του κόστους πωληθέντων, είτε με αύξηση της τιμής πώλησης. (β) Αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού, είτε με αύξηση του όγκου πωλήσεων, είτε με μείωση των απασχολουμένων στην επιχείρηση περιουσιακών στοιχείων.

14. Απόδοσης Λειτουργίας

- Κέρδη προ τόκων και φόρων / Σύνολο Ενεργητικού (%).
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα καθαρά κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με το σύνολο του ενεργητικού.
- Δείχνει την αναλογία των αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης προς το σύνολο του ενεργητικού. Μετρά την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

15. Δείκτης Πρόβλεψης Ζημιών

- Πρόβλεψη ζημιών / Σύνολο απαιτήσεων %.
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το σύνολο για προβλέψεις ζημιών με τις συνολικές απαιτήσεις.
- Η παρακολούθηση της τάσης του δείκτη αυτού είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση της ρευστότητας των απαιτήσεων. Αύξηση του δείκτη παρέχει ένδειξη αδυναμίας εισπράξεως των απαιτήσεων.

16. Δείκτης Περιθωρίου Πωλήσεων

- Κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων / Πωλήσεις (%).
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τα κέρδη προ χρηματοοικονομικών εξόδων και φόρων με τις πωλήσεις της χρήσης.
- Δείχνει την αποτελεσματικότητα των πωλήσεων και κατ'επέκταση της επιχείρησης.

17. Πωλήσεις προς Μέσο Ύψος Απαιτήσεων

- Πωλήσεις / Απαιτήσεις Μ.Ο. %
- Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε τις πωλήσεις της χρήσης με το μέσο σύνολο των απαιτήσεων.
- Υψηλός δείκτης σημαίνει μικρό χρόνο δέσμευσης των κεφαλαίων και καλύτερη θέση από άποψη χορήγησης πιστώσεων προς την επιχείρηση.

18. Μεταβολή Πωλήσεων %

- ☛ (Πωλήσεις τρέχουσας - προηγούμενης) / πωλήσεις προηγούμενης χρήσης %
- ☛ Δείχνει την μεταβολή των πωλήσεων της τρέχουσας από την προηγούμενη χρήση.

Παρακάτω παρατίθεται η σύνταξη των δεικτών ρευστότητας και κερδοφορίας της εταιρείας ΣΕΚΑΠ Α.Ε. . Να σημειώσουμε πως τα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την σύνταξη των δεικτών αντλήθηκαν από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις χρήσης 2009, 2010, 2011 και 2012. Προς διευκόλυνση επισυνάπτονται παρακάτω οι οικονομικές καταστάσεις.

Πίνακας 24: Αριθμοδείκτες ρευστότητας της εταιρείας ΣΕΚΑΠ Α.Ε. ετών 2009-2012

ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ(LIQUIDITY)	2009	2010	2011	2012
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ(Current Ratio) Κυκλοφορούν ενεργ. / βραχυπρόθεσμες υποχρ.	0,69	0,49	0,32	0,18
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΜΕΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ(Quick Ratio) (Κυκλοφορούν ενεργ.-Αποθέματα) / Βραχυπρ. Υποχρ.	0,36	0,29	0,15	0,09

Από τη ανάλυση των δεικτών ρευστότητας είναι φανερό πως η εταιρεία δεν έχει βελτιώσει το περίσσειμα των ρευστών κεφαλαίων τα οποία διαθέτει προς την ικανοποίηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και αυτό φαίνεται από την καθοδική πορεία των δεικτών τόσο κυκλοφοριακής όσο και άμεσης ρευστότητας των ετών 2009 – 2012. Οι παραπάνω δείκτες βαίνουν μειούμενοι, καταδεικνύοντας την αδυναμία που αντιμετωπίζει η εταιρεία να ανταπεξέλθει στην ικανοποίηση των υποχρεώσεων της.

Μία τιμή του δεικτών ρευστότητας μεγαλύτερη του ένα (1) κρίνεται ικανοποιητική. Στην περίπτωση μας σε όλα τα έτη ο δείκτης είναι μικρότερος του ένα (1). Το αποτέλεσμα είναι αναμενόμενο και ενδεικτικό της ταμειακής ρευστότητας την οποία στερούνται οι περισσότερες επιχειρήσεις. Τόσο ο δείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας όσο και ο δείκτης άμεσης ρευστότητας δείχνουν την αδυναμία της επιχείρησης να εξυπηρετήσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ρευστοποιώντας τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της.

Από τη ανάλυση των δεικτών κερδοφορίας διαφαίνεται η πτώση της κερδοφορίας της εταιρείας η οποία έχει οδηγήσει σε αρνητικά ίδια κεφάλαια. Η παρατεταμένη ύφεση, η μείωση της κατανάλωσης, η αύξηση του κόστους πρώτων υλών και πάνω από όλα η εξοντωτική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων που ουσιαστικά αυξάνει δραματικά το κόστος προϊόντων και μειώνει την όποια κερδοφορία εμφανιστεί είναι ακόμα μεγαλύτερη κατά τα έτη 2011 και 2012.

Η πτώση των καθαρών κερδών προ φόρων, των πωλήσεων και η έλλειψη ρευστότητας είναι οι κυριότεροι λόγοι μείωσης της αποδοτικότητας της εταιρείας. Η σχέση μεταξύ του κόστους των πωληθέντων εμπορευμάτων με τις πωλήσεις η οποία και μετρά την αποτελεσματικότητα του ελέγχου του κόστους πωληθέντων αυξάνεται λόγω κυρίως της μείωσης των πωλήσεων. Το παραπάνω οδηγεί σε διαρκή μείωση του δείκτη μεικτού περι-

θωρίου κέρδους έναν ίσως από τους πιο σημαντικούς για τις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις δείκτη, διότι παρέχει ένα μέτρο αξιολόγησης της αποδοτικότητας τους. Μια επιχείρηση θεωρείται επιτυχημένη, όταν έχει μεγάλο ποσοστό μικτού κέρδους, που να της επιτρέπει να καλύπτει τα λειτουργικά και άλλα έξοδα της και συγχρόνως της αφήνει ικανοποιητικό καθαρό κέρδος σε σχέση με τις πωλήσεις και τα ίδια κεφάλαια που απασχολεί.

Πίνακας 25: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας της εταιρείας ΣΕΚΑΠ Α.Ε. ετών 2009-2012

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (PROFITABILITY)	2009	2010	2011	2012
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΘΑΡΩΝ ΑΠΟΤ/ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ(Return On Equity) Καθαρά αποτέλεσμα. Προ φόρων / Ίδια Κεφάλαια (%) (Μέσο σταθμικό αρχής και τέλους)	-163,39%	191,54%	58,78%	54,04%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΜΕΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ(Gross Profit Margin) (Πωλήσεις - Κόστος Πωληθέντων) / Πωλήσεις (%)	32,58%	12,03%	12,39%	-14,29%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ(Net Profit Margin-Return On Sales) Κέρδη προ φόρων / Πωλήσεις (%)	0,07	-0,51	-0,53	-1,35
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΕΩΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ Κέρδη προ φόρων / Σύνολο Ενεργητικού (%) (Μ.Ο. αρχής & τέλους)	3,63%	-18,94%	-19,77%	-41,24%
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΕΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Return On Assets) Κέρδη πρό τόκων & φόρων / Σύνολο Ενεργητικού (%) (Μ.Ο. αρχής & τέλους)	12,30%	12,66%	-8,81%	-13,14%
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ Κόστος Πωληθέντων / Πωλήσεις	0,67	0,88	0,91	1,14

Για τις οικονομικές καταστάσεις χρήσης 2009,2010, 2011 και 2012 βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως βλέπουμε, οι οικονομικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν από τα μέσα του εικοστού αιώνα στη χώρα μας, οδήγησαν στην υποτίμηση του ακατέργαστου καπνού και των βιομηχανοποιημένων προϊόντων του. Οι αλλαγές των καταναλωτικών προτύπων ήταν βέβαια το πρώτο πλήγμα στου ανατολικού τύπου ελληνικά καπνά αλλά η κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) οδήγησε στο να καλλιεργούνται σήμερα μόλις 140.000 στρέμματα, έχοντας μια μείωση παραγωγής της τάξης του 90% και η οποία δεν ξεπερνά τους 19 χιλ. τόνους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το αρχικά πλεονασματικό ισοζύγιο εξαγωγών-εισαγωγών να μειώνεται σταδιακά.

Η ελληνική καπνοβιομηχανία γνώρισε το απόγειό της κατά τη δεκαετία του 1960 μέχρι το 1975 περίπου όταν η παραγωγικότητά της έφτασε στα υψηλότερα επίπεδα και έπειτα η συνολική χρηματοδότηση συνεχώς έφθινε. Από τότε παύει να είναι και το κατεξοχήν εξαγωγικό μας προϊόν. Οι περιορισμοί που επεβλήθησαν πριν και κατά την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μείωσαν την κερδοφορία των καπνοπαραγωγών και καπνοβιομηχάνων κάτι που είχε αντίκτυπο και στις επενδύσεις. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν αν και μεγάλο ποσοστό πλέον των ξένων σημάτων παράγονται εντός των συνόρων. Μεγάλο ποσοστό της παραγωγής πραγματοποιείται σε χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και οι εγχώριες θέσεις εργασίας έχουν μειωθεί αισθητά.

Η εξοντωτική φορολόγηση-που σε πολλές περιπτώσεις φτάνει το 90% της λιανικής τιμής- συνεχίζει να είναι ο υπ' αριθμόν ένας λόγος στην έλλειψη επενδύσεων εκ μέρους των καπνοβιομηχάνων. Τη δεκαετία του '90 ήρθε να προστεθεί και η απαγόρευση διαφημίσεων προϊόντων καπνού και η αντικαπνιστική εκστρατεία, χωρίς ωστόσο η τελευταία να πτοήσει ιδιαίτερα το καταναλωτικό κοινό που συνεχίζει να είναι από τα υψηλότερα στον κόσμο.

Όλα αυτά είχαν σαν αποτέλεσμα, από τις πέντε μεγάλες ελληνικές καπνοβιομηχανίες των δεκαετιών του '90 και 2010, να έχουν παραμείνει μόνο τρεις: η μόνη που καταγράφει κέρδη είναι η Καρέλιας Α.Ε.⁷⁶ ενώ η Παπαστράτος Α.Ε. αποτελεί θυγατρική πολυεθνικής από το 2003. Τελευταίο πλήγμα για τον κλάδο και για τα κρατικά έσοδα αποτελεί και η έξαρση του λαθρεμπορίου. Σύμφωνα με στοιχεία του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), από το 13,4% που ήταν το ποσοστό παράνομου εμπορίου τσιγάρων το 2012, έφτασε στο 20% το 2013⁷⁷.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι ακόμα και σε καιρούς κρίσης, το κράτος επωφελείται από τα έσοδα του καπνού και των βιομηχανοποιημένων προϊόντων του, χωρίς ωστόσο να παρέχει κίνητρα και διευκολύνσεις στους βιομηχάνους ώστε να αυξήσουν την παραγωγή

76 <http://www.inr.gr/?p=a30>

77 Οι απώλειες των κρατικών εσόδων από τη μη είσπραξη του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης και του ΦΠΑ ανέρχονται σε 650 εκατομ. Ευρώ (<http://www.paseges.gr/el/news/Exarsh-toy-lathremporioroy-kapnoy>)

τους. Η φορολόγηση αλλάζει διαρκώς, οπότε δεν προσφέρεται ένα σταθερό και υγιές περιβάλλον για επενδύσεις. Πιστεύουμε πως μια ορθολογικότερη πολιτική εκ μέρους των αρμοδίων Υπουργείων θα εξασφάλιζε τη βιωσιμότητα της παραγωγικότητας του κλάδου και θα έβγαζε τις καπνοβιομηχανίες από το τέλμα που έχουν επέλθει.

Πίνακας 26:

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ				
ΤΡΙΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΤΣΙΓΑΡΩΝ				
	2012	2011		Διαφορά
	(χιλ. ευρώ)	(χιλ. ευρώ)	±%	(χιλ. ευρώ)
Πάγιο ενεργητικό	298.267	306.515	-3	-8.248
Λοιπό ενεργητικό	394.791	588.583	-33	-193.792
Σύνολο ενεργητικού	693.058	895.098	-23	-202.040
Ιδια κεφάλαια	317.325	309.684	2	7.641
Μ/Μ χρέος	131.297	37.966	246	93.331
Βραχυπρόθεσμο	244.436	547.448	-55	-303.012
Σύνολο παθητικού	693.058	895.098	-23	-202.040
Πωλήσεις	379.212	424.488	-11	-45.276
Μεικτό κέρδος	104.346	117.230	-11	-12.884
EBITDA	43.272	30.468	42	12.804
EBIT	20.110	7.577	165	12.533
Κέρδος προ φόρων	29.335	15.372	91	13.963
Φόροι	16.803	10.664	58	6.139
Καθαρό κέρδος	12.532	4.708	166	7.824
Μεικτό περιθώριο	27,5	27,6	0	-0,1
Περιθώριο EBITDA	11,4	7,2	58	4,2
Περιθώριο EBIT	5,3	1,8	194	3,5
Περιθώριο κέρδους π.φ.	7,7	3,6	114	4,1
Καθαρό περιθώριο	3,3	1,1	200	2,2
Ιδια/Συνολικά κεφάλαια	45,8	34,6	32	11,2
Ξένα/Συνολικά κεφάλαια	54,2	65,4	-17	-11,2
Μεικτή απόδοση ιδίων	9,4	4,9	92	4,5
Καθαρή απόδοση ιδίων	4	1,5	167	2,5
EBITDA/Ενεργητικό	6,2	3,4	82	2,8

Πηγή: <http://www.inr.gr/?p=a42>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαδίκτυο:

<http://www.euro2day.gr/news/economy/article/572007/anavoyrn-foties-ta-fthhna-tsigara.html>

http://pharmateam.blogspot.gr/2012/09/blog-post_873.html#axzz2sHXITAev

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22733&subid=2&pubid=4358805>

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63815796>

<http://www.euro2day.gr/news/enterprises/122/articles/772140/Article.aspx>

<http://www.efsyn.gr/?p=48357>

<http://www.eea.gr/gr/el/articles/se-afanismo-odigoyntai-ta-pratiria-tsigaron-video>

<http://static.diavgeia.gov.gr/doc/4%CE%91%CE%A3%CE%A1%CE%99%CE%9C%CE%9E-%CE%9150>

http://www.epant.gr/apofasi_details.php?Lang=gr&id=312&nid=621&page=2

http://peripterades.blogspot.gr/2010/01/blog-post_27.html

<http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1997/11/16111997.pdf>

<http://www.lifo.gr/now/greece/41537>

<http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231290637>

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=452351>

http://www.express.gr/news/finance/298351oz_20100503298351.php3

<http://www.klimantiris.gr/kapna.html>

<http://www.tovima.gr/finance/finance-business/article/?aid=362830>

http://tro-ma-ktiko.blogspot.gr/2010/10/blog-post_980.html

<http://www.synpeka.gr/nea-mikris-lianikis/kapnoviomihanies.html>

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=513204>

<http://www.dealnews.gr/epixeiriseis/item/44556-%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BD%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%BC%CE%B7%CF%87%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B5%CF%82#.UvZ1pGKSypJ>

<http://www.inr.gr/?p=a42>

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26519&subid=2&pubid=113099570>

<http://www.inr.gr/?p=a30>

<http://www.paseges.gr/el/news/Exarsh-toy-lathremporioy-kapnoy>

<http://users.sch.gr/symfo/sholio/istoria/kimena/1919-1935.kapnergatiko-dramas.htm>

<http://www.lifo.gr/team/omorfia/40532>

http://amazonsday.blogspot.gr/2012/04/blog-post_23.html

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=449074>

Βιβλία

Εμμανουήλ Σ. Αναση «Ο οδηγός του καπνοκαλλιεργητού»,1959

Ιωάννης Αντ. Σπυρόπουλος «Ο ελληνικός καπνός»,1929

Μουρ. Πασχαλίδης «Ο καπνός και η καλλιέργειά του (Ανατολικά καπνά)»,1933

Παπαστράτος Α. Ευάγγελος, «Η Δουλειά και ο Κόπος της»- «Από τη ζωή μου», Αθήνα 1964

Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη «Η προβληματική ελληνική βιομηχανία και κάποιες λύσεις της», Θεσσαλονίκη 1986, εκδ.Παρατηρητής.

Δημήτριος Σκούρας (επιμέλεια) , Δημαρά Ε., Ζωγραφάκης Σ., Μιχαλόπουλος Β. κ.α. (κείμενα), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2001.

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Τύποι καπνού.	11
Πίνακας 2: Καλλιεργούμενες εκτάσεις καπνού κατά ποικιλία (στρ.)	24
Πίνακας 3: Εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και επενδύσεις στη βιομηχανία	34
Πίνακας 4: Παραγωγικότητα για τον καπνοπαραγωγικό κλάδο	34
Πίνακας 5: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων(%) των 1182 βιομηχανικών επιχειρήσεων μορφής ΑΕ και ΕΠΕ για την 5ετία έως 1977	35
Πίνακας 6: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967	35
Πίνακας 7: Παραγωγικότητα της εργασίας μικρή- βιομηχανία (έτος 1975) (σε χιλ.δρχ.)	36
Πίνακας 8: Παραγωγικότητα της εργασίας-Μείζων Βιομηχανία (έτος 1975) (σε χιλ.δρχ.)	36
Πίνακας 9: Ανάλυση συνολικής χρηματοδότησης βιομηχ. και μεταλλείων κατά κλάδους	37
Πίνακας 10: Κλαδική διάρθρωση ετησίων προσθηκών στην εγκατεστημένη ιπποδύναμη της μεταποίησης σε ποσοστά	37
Πίνακας 11: Εξαγωγές κατά κατηγορία προϊόντων (σε εκατομ.\$)	38
Πίνακας 12: Κλαδική κατανομή παγίου κεφαλαίου βιομηχανιών ΑΕ, ΕΠΕ	38
Πίνακας 13: Κλαδικές έρευνες καπνοβιομηχανίας τα έτη: 1963, 1968, 1973, 1975, 1976	39
Πίνακας 14: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967, 1979	40
Πίνακας 15: Δείκτες Αποτελεσματικότητας στη διαδικασία παραγωγής και διοίκησης των επιχειρήσεων 1967, 1979 (Συνέχεια)	40
Πίνακας 16: Ποσοστό Καπνιστών ανά χώρα	46
Πίνακας 17: Νομοθετικές Πράξεις για το κάπνισμα στην Ελλάδα	49
Πίνακας 18: Πολιτική Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ενίσχυσης στους Τομείς Επεξεργασίας Καπνού και Βιομηχανίας Τσιγάρων	50
Πίνακας 19: Ελάχιστα Όρια Φορολογίας της Ε.Ε. και τα Αντίστοιχα Ελληνικά Ποσοστά Φορολογίας Τσιγάρων (2000)	52
Πίνακας 20: Ελάχιστα Όρια Φορολογίας της Ε.Ε. και τα Αντίστοιχα Ελληνικά Ποσοστά Φορολογίας Τσιγάρων (2010).	52
Πίνακας 21: Δομή του Φόρου στα τσιγάρα της ΠΖΤ στην Ελλάδα το 2000	53
Πίνακας 22: Βασικά Χρηματοοικονομικά Δεδομένα για τον κλάδο Παραγωγής Τσιγάρων, 1987-1998 (σε χιλ. Δρχ.)	55
Πίνακας 23: Βασικοί Χρηματοοικονομικοί Δείκτες για τον κλάδο Παραγωγής Τσιγάρων, 1998	55
Πίνακας 24: Αριθμοδείκτες ρευστότητας της εταιρείας ΣΕΚΑΠ Α.Ε. ετών 2009-2012	71
Πίνακας 25: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας της εταιρείας ΣΕΚΑΠ Α.Ε. ετών 2009-2012	72
Πίνακας 26: Ενοποιημένα οικονομικά μεγέθη τριών βιομηχανιών τσιγάρων	74

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1: Καπνοκαλλιέργεια	4
Εικόνα 2: Επεξεργασία καπνού	5
Εικόνα 3: Καπναποθήκη Ξάνθης	5
Εικόνα 4: Καπναποθήκη Αγρινίου	6
Εικόνα 5: Απεργία καπνεργατών	6
Εικόνα 6: Οι γυναίκες στην παραγωγή	7
Εικόνα 7: Αριστερά, φαίνεται ο πνεύμονας ενός μη καπνιστή και δεξιά ο πνεύμονας ενός καπνιστή	9
Εικόνα 8: Άνθος καπνού	9
Εικόνα 9: Nicotiana Tabacum	10
Εικόνα 10: Η μεταφύτευση στο χωράφι	12
Εικόνα 11: Ο χωρισμός του σπορειότοπου	13
Εικόνα 12: Μετα το σπορείο	15
Εικόνα 13: Ξηραντήριο καπνού	16
Εικόνα 14: Το αρμάθιασμα	17
Εικόνα 15: Χωρική Αποθήκη	18
Εικόνα 16: Στιγμιότυπο κατά την διαδικασία δεματοδέτησης	19
Εικόνα 17: Στιγμιότυπο κατά την διαδικασία αποξήρανσης	22
Εικόνα 18: Παλιές υπαίθριες διαφημίσεις τσιγάρων	50

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Παραγωγή καπνού στην Ελλάδα (τόνοι)	25
Διάγραμμα 2: Εξωτερικό εμπόριο καπνού (τόνοι).	26
Διάγραμμα 3: Αξία εισαγωγών και εξαγωγών (χιλ. €)	27
Διάγραμμα 4: Ισοζύγιο Εμπορίου για Τσιγάρα	42
Διάγραμμα 5: Η Διάθροση της Ελληνικής Παραγωγής Τσιγάρων	43
Διάγραμμα 6: Η Σύθεση της Κατανάλωσης Τσιγάρων	44
Διάγραμμα 7: Ροή Εμπορίου Καπνού και Τσιγάρων στην Ελλάδα, 1998	45
Διάγραμμα 8: Προφίλ Ισοδύναμου Ενηλίκου στις Δαπάνες για Τσιγάρα	47
Διάγραμμα 9: Δαπάνες διαφημίσεων	48
Διάγραμμα 10: Η Εξέλιξη του Συνολικού Φόρου στα Προϊόντα Καπνού στην Ελλάδα, 1980-2000	51

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

"ΣΕΚΑΠ ΑΕ"

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

ΑΡ.Μ.Α.Ε. ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΞΑΝΘΗΣ 11175/66/Β/86/5

ΕΔΡΑ: 6ο ΧΛΜ ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΞΑΝΘΗΣ-ΚΑΒΑΛΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ 01/01/2009 ΕΩΣ 31/12/2009

(Δημοσιευμένα βάσει του κ.Ν. 2190 άρθρο 135 για επιχειρήσεις που συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ενοποιημένες και μη κατά το Δ.Λ.Π.)

Τα παρακάτω στοιχεία και πληροφορίες, που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της "ΣΕΚΑΠ ΑΕ". Συνιστούμε επομένως στον αναγνώστη, πριν προβεί σε οποιαδήποτε είδους επενδυτική επιλογή ή άλλη συναλλαγή με την εταιρία, να αναστρέξει τη διεύθυνση διαδικτύου της εταιρίας, όπου αναγράφονται οι οικονομικές καταστάσεις καθώς και η έκθεση ελέγχου του αρκωτού ελεγκτή λογιστή .

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Αρμόδια Υπηρεσία-Εποτεύουσα Αρχή:	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΞΑΝΘΗΣ			Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου	
Διεύθυνση δικτύου:	www.sekap.gr			Δημήτριος Πράτσος	Πρόεδρος
Ημερομηνία έγκρισης από το Δ.Σ. των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων:	31 Μαΐου 2010			Ιωάννης Μπίτος	Εντεταλμένος Σύμβουλος
				Εμμανουήλ Εγγλεζύκης	Αντιπρόεδρος
Ορκωτοί ελεγκτές λογιστές:	Ιωάννης Σταθόπουλος (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 14741)	Δημήτριος Κ. Γκούβας (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 10381)	Κων/νος Π. Βενέτης (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 12891)	Δημήτριος Χαριστός	Μέλος
Ελεγκτικές εταιρείες:	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ο.ε.ο.ε (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 125)	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ο.ε.ο.ε (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 125)	GRANT THORNTON (Α.Μ. ΣΟΕΑ: 127)	Αχιλλέας Καραγκιοζόπουλος	Μέλος
				Θεόδωρος Παπαδόπουλος	Μέλος
				Ανέστης Καραπαζόγλου	Μέλος
				Χαράλαμπος Χρυσολάδης	Μέλος
				Βασίλειος Λαββιδίτης	Μέλος
Τύπος έκθεσης ελέγχου Ελεγκτών:	Γνώμη με επιφύλαξη και θέματα έμφασης			Φίλιππος Παραστατίδης	Μέλος
				Ιωάννης Βαλόκας	Μέλος

Ποσό εκφρασμένο σε €	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)				ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)			
	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ		ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2009	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2008	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2008	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2008
ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ιδιοχρηματοδοτούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	43.119.902,24	31.237.476,68	41.580.138,73	29.660.636,67				
Επενδύσεις σε ακίνητα	346.237,74	346.237,74	346.237,74	346.237,74				
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	9.212,22	7.250,00	9.212,22	7.250,00				
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	1.073.939,83	2.097.713,67	981.942,32	1.996.861,90				
Αποθέματα	29.094.635,26	25.597.288,65	28.037.629,33	24.563.958,99				
Απατήσεις από πελάτες	23.944.599,41	25.504.775,31	25.316.250,74	26.410.340,07				
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	8.518.355,42	10.577.624,18	9.560.175,67	11.167.422,17				
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	106.106.882,12	95.368.366,23	105.831.586,75	94.152.707,54				
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μετοχικό κεφάλαιο	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00				
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	(11.384.055,52)	(15.068.914,26)	(10.459.159,42)	(14.560.183,53)				
Σύνολο καθαρής θέσης μετόχων εταιρείας (α)	(368.337,52)	(4.053.196,26)	556.558,58	(3.544.465,53)				
Δικαιώματα Μειοψηφίας (β)	(40.985,84)	(9.999,17)	0,00	0,00				
Σύνολο καθαρής θέσης (γ)= (α) + (β)	(409.323,36)	(4.063.195,43)	556.558,58	(3.544.465,53)				
Προβλέψεις /Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	17.493.631,92	6.856.952,35	16.963.522,07	6.336.287,30				
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	31.361.047,51	33.265.772,67	31.361.047,51	33.265.772,67				
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	57.661.526,05	59.308.836,64	56.950.458,59	58.095.113,10				
Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	106.516.205,48	99.431.561,66	105.275.028,17	97.697.173,07				
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	106.106.882,12	95.368.366,23	105.831.586,75	94.152.707,54				

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Βάση για Γνώμη με Επιφύλαξη Έκθεσης Ελέγχου: Από τον έλεγχο μας προέκυψαν τα κατωτέρω θέματα:

α) Κατά παρέκκλιση των λογιστικών αρχών, που προβλέπονται από το ΔΠΧΑ, οι καταλογισθείσες διαφορές φορολογικού ελέγχου των χρήσεων 1998 έως και 2003 ποσού ευρώ 16,85 εκατ. δεν καταχωρήθηκαν στις Οικονομικές Καταστάσεις της εταιρείας, και δεν έχει γίνει σχετική πρόβλεψη σε βάρος των Αποτελεσμάτων χρήσεων με συνέπεια τα Αποτελέσματα χρήσεων και τα Ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται αυξημένα κατά το ποσό αυτό. Διευκρινίζεται ότι η εταιρεία άσκησε προσφυγή για την διοικητική επίλυση της διαφοράς για τον φορολογικό έλεγχο.

β) Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη για πρόσθετους φόρους και προσυζητήσεις σε σχέση με τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις 2004 έως 2009 της εταιρείας, και τις ανέλεγκτες χρήσεις 2007 έως 2009 των θυγατρικών «ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕ» και «ΒΙΟ ΑΒΕ».

γ) Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις δεν έχουν περιληφθεί ορισμένες εταιρείες του ομίλου συνολικής αξίας κτήσεως € 801.506,51 οι οποίες έχουν αποτιμηθεί με μηδενική αξία τόσο στις ετησιακές όσο και στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις.

2. Θέμα Έμφασης Έκθεσης Ελέγχου: Το σύνολο των Ίδιων Κεφαλαίων της εταιρείας, αφού ληφθούν υπόψη και οι παρατηρήσεις του ελέγχου, έχει καταστεί αρνητικό και συνενός συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 48 του κωδ.Ν.2190/1920. Το θέμα αυτό αποτελεί σημαντική ένδειξη για ενδεχόμενη αδυναμία συνέχισης της δραστηριότητας της εταιρείας. Η Διοίκηση της εταιρείας έχει εκπονήσει κατάλληλο πρόγραμμα για την άρση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου αυτού και την απόρροια συνέχιση των δραστηριοτήτων της εταιρείας.

3. Η πρώτη εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας είναι η ημερομηνία 31/12/2009 και οι πίνακες συμφωνίας ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ των ίδιων κεφαλαίων και των αποτελεσμάτων παρατίθενται στις Οικονομικές Καταστάσεις στην σημείωση 5.

4. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ" διευθύνση 6ο χλμ. Εθν. οδού Ξάνθης - Κεφάλαιο περιλαμβάνουν τις Οικονομικές Καταστάσεις της μητρικής εταιρείας ΣΕΚΑΠ ΑΕ, των θυγατρικών της "ΒΙΟ Α.Β.Ε." με ποσοστό συμμετοχής 90%, της "ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε." με ποσοστό συμμετοχής 100% με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης και της συγγενούς εταιρείας "ΓΚΟΛΑΝΤΕΝ ΦΙΛΤΕΡ Α.Ε." με ποσοστό συμμετοχής 48% με τη μέθοδο της καθαρής θέσης.

5. Επί των ακινήτων της εταιρείας έχουν εγγραφεί υποθήκες ύψους € 256.073.367,57 σε εξασφάλιση τραπεζικών δανείων των οποίων το ανεξόφλητο υπόλοιπο 31.12.2009 ανέρχεται σε € 31.361.047,51.

6. Οι σημαντικές επιδείξεις ή υπό διαπίστωση διαφορές δικαστικών ή διαιτητικών οργάνων που να έχουν σημαντική επίπτωση στην Οικονομική κατάσταση της εταιρείας είναι αυτές που αναφέρονται στην ανατάρω σημείωση 1.

7. Το κονδύλι «Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους» της χρήσης 1/1 – 31/12/2008 που περιλαμβάνεται στα «Στοιχεία Κατάστασης Συνολικών Εσόδων» ποσού ευρώ 177.062,94 αφορά σε φορολογική επίδραση αναπροσαρμογής περιουσιακού στοιχείου η οποία έγινε για φορολογικούς σκοπούς και σχετίζεται με λογιστική αναπροσαρμογή προηγούμενης περιόδου.

8. Το ποσό της σωρευτικής πρόβλεψης που έχει διενεργηθεί για τις ακόλουθες περιπτώσεις αναλύεται ως εξής:

	Ο όμιλος	Η εταιρεία
- Υποθέσεις σχετικά με επιδικούς επισφαλείς πελάτες	€ 10.364.597,52	9.935.614,49
- Λοιπές προβλέψεις	€ 11.848.191,61	11.848.191,61

9. Ο αριθμός απασχολούμενου προσωπικού του ομίλου ανέρχονταν σε 375 άτομα στο τέλος της κλειόμενης χρήσης και σε 400 άτομα στο τέλος της προηγούμενης χρήσης και της εταιρείας ανέρχονταν σε 335 άτομα στο τέλος της κλειόμενης χρήσης και σε 357 άτομα στο τέλος της προηγούμενης χρήσης.

10. Οι συναλλαγές της μητρικής με τα συνδεδεμένα μέρη όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ 24, με διακριτή παράθεση των συνολικών αμοιβών διευθυντικών στελεχών και μελών της διοίκησης των συναλλαγών τους, καθώς και των απατήσεων και υποχρεώσεων τους είναι:

	Ο όμιλος	Η εταιρεία
α) Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	€ 0,00	1.651.415,00
β) Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	€ 0,00	769.030,00
γ) Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	€ 0,00	451.136,38
δ) Απατήσεις	€ 0,00	4.096.670,64
ε) Συναλλαγές και αμοιβές διευθυντικών στελεχών και μελών διοίκησης	€ 470.904,89	324.825,03

Ποσό εκφρασμένο σε €	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)			
	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2008	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2008
Έμφαση μεθόδου				
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Αποτελέσματα προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	3.653.872,07	(2.205.435,60)	4.101.024,11	(1.637.977,94)
<i>Πλέον/Μείον Προσαρμογές για:</i>				
Αποσβέσεις	3.097.755,84	2.563.960,44	3.051.647,34	2.511.753,25
Προβλέψεις	(1.898.071,92)	(854.174,21)	(1.910.079,85)	(1.062.784,25)
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	(105.695,01)	469.488,99	(114.128,09)	801.490,19
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	4.091.967,15	3.135.393,83	4.087.993,73	3.131.385,14
8.839.828,13	3.109.233,45	9.216.457,24	3.743.866,39	
<i>Πλέον/Μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου</i>				
<i>κίνησης ή που αετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:</i>				
(Μείωση) / αύξηση αποθεμάτων	32.353,39	1.067.816,67	26.329,66	1.370.611,65
(Μείωση) / αύξηση απατήσεων	620.967,10	(6.257.474,89)	945.104,23	(6.150.743,51)
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλνν δανειακών)	11.072.403,17	1.980.825,40	10.295.957,20	1.353.325,44
Μείων:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	(3.772.405,02)	(2.756.355,00)	(3.768.431,60)	(2.752.346,26)
Σύνολο εισορών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	16.793.146,77	(2.855.945,37)	16.715.416,73	(2.435.286,29)
Επενδυτικές Δραστηριότητες				
Απόκτηση θυγατρικών,συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	236.100,00	0,00	466.100,00
Αγορά ενσώματων & άυλων παγίων περιουσιακών στοιχείων	14.973.111,62	1.452.092,14	14.973.111,62	1.445.667,44
Τόκοι εισπραχθέντες	7.223,80	4.811,17	1.199,51	3.344,83
Μερίσματα εισπραχθέντα	69.944,22	118.115,48	69.921,25	118.115,48
Σύνολο εισορών / (εκροών) από Επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(14.910.391,20)	(1.565.265,49)	(14.901.990,86)	(1.790.307,13)
Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες				
Εισπράξεις από εκδοθέντα /αναληφθέντα δάνεια	272.689.851,06	244.918.177,58	272.689.851,06	244.918.177,58
Εξοφλήσεις δανείων	274.594.576,22	242.471.501,07	274.594.576,22	242.471.501,07
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις(χρεολύσια)	2.089.339,66	212.425,61	2.089.339,66	212.425,61
Σύνολο εισορών / (εκροών) από Χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	(3.994.064,82)	2.234.250,90	(3.994.064,82)	2.234.250,90
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα της χρήσης (α)+(β)+(γ)	(2.111.309,25)	(2.186.968,96)	(2.180.638,95)	(1.991.342,52)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	4.943.974,34	7.130.943,51	4.834.428,03	6.825.770,55
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	2.832.665,09	4.943.974,55	2.653.789,08	4.834.428,03

ΞΑΝΘΗ, 31 ΜΑΪΟΥ 2010

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ ΑΔΤ Σ 586547	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΙΤΟΣ ΑΔΤ ΑΒ 008036	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ ΑΔΤ ΑΒ 131837

"ΣΕΚΑΠ ΑΕ"

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

ΑΡ.Μ.Α.Ε. ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΞΑΝΘΗΣ 11175/66/Β/86/5

ΕΔΡΑ: 6ο ΧΛΜ ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΞΑΝΘΗΣ-ΚΑΒΑΛΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ 01/01/2010 ΕΩΣ 31/12/2010

(Δημοσιευμένα βάσει του κ.Ν. 2190 άρθρο 135 για επιχειρήσεις που συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ενοποιημένες και μη κατά τα Δ.Π.Χ.Α.)

Τα παρακάτω στοιχεία και πληροφορίες, που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της "ΣΕΚΑΠ ΑΕ". Συνιστούμε επομένως στον αναγνώστη, πριν προβεί σε οποιαδήποτε είδους επενδυτική επιλογή ή άλλη συναλλαγή με την εταιρία, να ανατρέξει στη διεύθυνση διαδικτύου της εταιρίας, όπου αναρτώνται οι οικονομικές καταστάσεις καθώς και η έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Αρμόδια Υπηρεσία-Εποτεύουσα Αρχή: Διεύθυνση Διαδικτύου: Ημερομηνία έγκρισης από το Δ.Σ. των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων: Ορκωτοί ελεγκτές λογιστές:	Υπουργείο Ανάπτυξης Διεύθυνση ΑΕ & Πιστewς www.sekap.gr 2 Ιουνίου 2011 Γεωργία Ι. Κουρκούτα (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 16121) Γεώργιος Α. Καρύδης (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 13431) ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ α.ε.ο.ε. (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 125) Γνώμη με επιφύλαξη και θέματα έμφασης	Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου Δημήτριος Πράτσος Ιωάννης Μπίτος Εμμανουήλ Εγγλεζάκης Δημήτριος Χαριστός Αχιλλέας Καραγκιοζόπουλος Θεόφιλος Παπαδόπουλος Ανέστης Καραπατάζογλου Χαράλαμπος Χρυσοχοϊδης Βασίλειος Λειβαδίτης Φίλιππος Παραστατίδης Νικόλαος Αργυριάδης	Πρόεδρος Εντεταλμένος Σύμβουλος Αντιπρόεδρος Μέλος Μέλος Μέλος Μέλος Μέλος Μέλος Μέλος
--	---	--	---

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσό εκφρασμένα σε €	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	40.595.380,76	43.119.902,24	39.086.243,85	41.580.138,73
Επενδύσεις σε ακίνητα	346.237,74	346.237,74	346.237,74	346.237,74
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	19.517,34	9.212,22	12.867,34	9.212,22
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	1.036.159,14	1.073.939,83	2.328.100,66	981.942,32
Αποθέματα	19.102.712,83	29.094.635,26	18.300.849,22	28.037.629,33
Απαιτήσεις από πελάτες	21.263.082,08	23.944.599,41	22.137.467,46	25.316.250,74
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	7.328.014,77	8.518.355,43	7.873.995,33	9.560.175,67
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	89.691.104,66	106.106.882,13	90.085.761,60	105.831.586,75
ΪΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
Μετοχικό κεφάλαιο	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	(29.962.780,79)	(11.384.055,51)	(28.409.414,41)	(10.459.159,42)
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής εταιρείας (α)	(18.947.062,79)	(368.337,51)	(17.393.696,41)	556.558,58
Δικαιώματα Μειοψηφίας (β)	(4.553,73)	(40.985,84)	0,00	0,00
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ)= (α) + (β)	(18.951.616,52)	(409.323,35)	(17.393.696,41)	556.558,58
Μακροπρόθεσμο δανειακές υποχρεώσεις	5.770.667,55	10.131.533,22	5.770.667,55	10.131.533,22
Προβλέψεις /Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	5.250.799,47	7.362.098,70	4.754.341,93	6.831.988,85
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	35.153.845,11	31.361.047,51	35.153.845,11	31.361.047,51
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	62.467.409,05	57.661.526,05	61.800.603,42	56.950.458,59
Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	108.642.721,18	106.516.205,48	107.479.458,01	105.275.028,17
ΣΥΝΟΛΟ ΪΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	89.691.104,66	106.106.882,13	90.085.761,60	105.831.586,75

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΪΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσό εκφρασμένα σε €	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2009
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσεως (01.01.2010 και 01.01.2009 αντίστοιχα)	(409.323,35)	(4.063.195,42)	556.558,58	(3.544.465,53)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(18.542.293,17)	3.653.872,07	(17.950.254,99)	4.101.024,11
Σύνολο καθαρής θέσης λήξης χρήσεως (31.12.2010 και 31.12.2009 αντίστοιχα)	(18.951.616,52)	(409.323,35)	(17.393.696,41)	556.558,58

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Δεν υπήρξε περίπτωση μεταβολής στις λογιστικές πολιτικές ή εκτιμήσεις που ακολουθήθηκαν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο της προηγούμενης χρήσης.
2. Οι εταιρείες του Ομίλου με τις αντίστοιχες διευθύνσεις τους, τα ποσοστά με τα οποία ο Όμιλος συμμετέχει στο Μετοχικό τους κεφάλαιο, καθώς και η μέθοδος ενοποίησης στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου της χρήσεως 2010, παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 1 των Οικονομικών Καταστάσεων.
3. Οι ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις καθώς και οι καταλογισθείσες διαφορές φορολογικών χρήσεων που ρυθμίστηκαν στην τρέχουσα χρήση παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 6.28 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2010.
4. **Θέματα Επιφύλαξης Έκθεσης Ελέγχου:**
α) Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη απομείωσης της αξίας κτήσεως των μετοχών που αφορούν συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες ποσού € 1.600.000,00 περίπου στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις και μέρος αυτού € 300.000,00 περίπου στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
β) Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη για πρόσθετους φόρους και προσαυξήσεις σε σχέση με τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις 2004 έως 2010 της μητρικής εταιρείας.
γ) Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων ύψους € 1.397.783,91 τόσο στις εταιρικές όσο και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
5. **Θέμα Έμφασης Έκθεσης Ελέγχου:** Αναφορά στο γεγονός ότι το σύνολο των Ϊδίων Κεφαλαίων της εταιρίας, έχει καταστεί αρνητικό. Το θέμα αυτό αποτελεί σημαντική ένδειξη για ενδεχόμενη αδυναμία συνέχισης της δραστηριότητας της εταιρίας και εριστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 3 των Οικονομικών Καταστάσεων.
6. Σχετικά με τις επίδικες ή δικαστικές αποφάσεις που θα μπορούσαν να έχουν επίπτωση στην οικονομική κατάσταση και λειτουργία της Εταιρείας γίνεται αναφορά στη σημείωση 6.28 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2010.
7. Επί των ακινήτων της εταιρίας έχουν εγγραφεί υποθήκες ύψους € 256.073.367,57 σε εξασφάλιση τραπεζικών δανείων των οποίων το ανεξόφλητο υπόλοιπο 31/12/2010 ανέρχεται σε € 45.678.854,59. Επίσης έχει ενεχυριασθεί το σύνολο των μετοχών των θυγατρικών εταιρειών.
8. Οι προβλέψεις που έχουν σχηματιστεί έως την 31/12/2010 αφορούν κυρίως προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες και χρεώστες και ανέρχονται στο ποσό των € 12.357.280,09 για τον όμιλο και € 11.811.957,06 για την εταιρεία.
9. Ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού ανέρχονταν: την 31/12/2010 Όμιλος 296 Εταιρεία 261 και την 31/12/2009 Όμιλος 375 Εταιρεία 335.
10. Οι συναλλαγές της μητρικής με τα συνδεδεμένα μέρη όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ 24, με διακριτή παράθεση των συνολικών μοιβών διευθυντικών στελεχών και μελών της διοίκησης, των συναλλαγών τους, καθώς και των απαιτήσεων και υποχρεώσεων τους είναι:

	Όμιλος	Εταιρεία
α) Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	€ 124.189,26	1.396.479,26
β) Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	€ 158.945,76	2.896.291,22
γ) Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	€ 0,00	451.486,14
δ) Απαιτήσεις	€ 824.204,18	3.900.119,90
ε) Υποχρεώσεις	€ 641.758,98	0,00
ζ) Συναλλαγές και αμοιβές διευθυντικών στελεχών και μελών διοίκησης	€ 1.362.904,15	1.228.308,12

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσό εκφρασμένα σε €	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2009
Κύκλος εργασιών	36.033.096,04	53.153.203,26	35.000.593,34	52.392.700,16
Μικτά κέρδη	4.335.738,36	17.315.675,72	3.984.946,94	17.178.480,50
Ζημίες/ Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	(9.227.961,22)	9.317.789,93	(8.697.022,55)	9.751.926,78
Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων	(13.164.534,95)	5.330.909,10	(12.601.258,43)	5.778.061,14
Κέρδη / (ζημίες) μετά από φόρους (α)	(18.542.293,17)	3.653.872,07	(17.950.254,99)	4.101.024,11
Λοιπά Συνολικά έσοδα μετά από φόρους (β)	0,00	0,00	0,00	0,00
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (α) + (β)	(18.542.293,17)	3.653.872,07	(17.950.254,99)	4.101.024,11
Αποδιδόμενα σε:				
- Ϊδιοκτήτες της μητρικής	(18.578.725,28)	3.684.858,74	(17.950.254,99)	4.101.024,11
- Δικαιώματα μειοψηφίας	36.432,11	(30.986,67)	0,00	0,00
Κέρδη / Ζημίες μετά από φόρους ανά μετοχή-βασικά (σε €)	-5,05	1,00	-4,89	1,12
Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων	-6.309.302,73	12.394.459,61	-5.797.696,57	12.782.487,96

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσό εκφρασμένα σε €	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Έμμεση μέθοδος	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2009	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2009
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Αποτελέσματα προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	(18.542.293,17)	3.653.872,07	(17.950.254,99)	4.101.024,11
<u>Πλέον/Μείον Προσαρμογές για:</u>				
Αποσβέσεις	2.918.658,49	3.097.755,84	2.899.325,98	3.051.647,34
Προβλέψεις	(838.743,29)	(1.898.071,92)	(941.937,30)	(1.910.079,85)
Κέρδη από πώληση ενσώματων περιουσιακών στοιχείων	(347.712,60)	0,00	(347.712,60)	0,00
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημίες) επενδυτικής δραστηριότητας	112.489,47	(105.695,01)	91.636,70	(114.128,09)
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	3.824.184,26	4.091.967,15	3.812.699,18	4.087.993,73
(12.873.416,84)	8.839.828,13	(12.436.243,03)	9.216.457,24	
<u>Πλέον/μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:</u>				
(Μείωση) / αύξηση αποθεμάτων	9.991.922,43	32.353,39	9.736.780,11	26.329,66
(Μείωση) / αύξηση απαιτήσεων	2.097.329,98	620.967,10	3.240.396,21	945.104,23
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλνν δανειακών)	5.591.570,16	11.072.403,17	5.637.420,91	10.295.957,20
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβληθέντα	(3.455.278,29)	(3.772.405,02)	(3.474.844,54)	(3.768.431,60)
Κατά βεβλημένοι φόροι	(2.091.663,38)	0,00	(2.072.745,91)	0,00
(739.535,94)	16.793.146,77	630.763,75	16.715.416,73	
Επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(739.535,94)	16.793.146,77	630.763,75	16.715.416,73
Επενδυτικές Δραστηριότητες				
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00	1.360.352,00	0,00
Αγορά ενσώματων & άυλων παγίων περιουσιακών στοιχείων	435.780,18	14.973.111,62	409.373,62	14.973.111,62
Πώληση ενσώματων και Άυλων περιουσιακών στοιχείων	348.000,00	0,00	348.000,00	0,00
Τόκοι εισπραχθέντες	8.538,17	7.223,80	4.047,49	1.199,51
Μερίσματα εισπραχθέντα	4.865,37	69.944,22	4.865,37	69.921,25
Σύνολο εισροών/(εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(74.376,64)	(14.910.391,20)	(1.412.812,76)	(14.901.990,86)
Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες				
Εισπράξεις από εκδοθέντα /αναληφθέντα δάνεια	257.559.739,55	272.689.851,06	257.559.739,55	272.689.851,06
Εξοφλήσεις δανείων	253.766.941,94	274.594.576,22	253.766.941,94	274.594.576,22
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	3.472.175,70	2.089.339,66	3.472.175,70	2.089.339,66
Σύνολο εισροών/(εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	320.621,91	(3.994.064,82)	320.621,91	(3.994.064,82)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα της χρήσης (α)+(β)+(γ)	(493.290,67)	(2.111.309,25)	(461.427,10)	(2.180.638,95)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	2.832.665,09	4.943.974,34	2.653.789,08	4.834.428,03
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	2.339.374,42	2.832.665,09	2.192.361,98	2.653.789,08

ΞΑΝΘΗ, 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2010

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ
ΑΔΤ Σ 586547

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΙΤΟΣ
ΑΔΤ ΑΒ 008036

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΔΤ ΑΖ 074061

"ΣΕΚΑΠ ΑΕ"

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

ΑΡ.Μ.Α.Ε. ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΞΑΝΘΗΣ 11175/66/Β/86/5

ΕΔΡΑ: 6ο ΧΛΜ ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΞΑΝΘΗΣ-ΚΑΒΑΛΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ 01/01/2011 ΕΩΣ 31/12/2011

(Δημοσιευμένα βάσει του κ.Ν. 2190 άρθρο 135 για επιχειρήσεις που συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ενοποιημένες και μη κατά τα Δ.Π.Χ.Α.)

Τα παρακάτω στοιχεία και πληροφορίες, που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της "ΣΕΚΑΠ ΑΕ". Συνιστούμε επομένως στον αναγνώστη, πριν προβεί σε οποιαδήποτε είδους επενδυτική επιλογή ή άλλη συναλλαγή με την εταιρία, να ανατρέξει στη διεύθυνση διαδικτύου της εταιρίας, όπου αναρτώνται οι οικονομικές καταστάσεις καθώς και η έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Αρμόδια Υπηρεσία-Εποτεύουσα Αρχή:	Υπουργείο Ανάπτυξης Διεύθυνση ΑΕ & Πιστωτών	Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου	
Διεύθυνση διαδικτύου:	www.sekap.gr	Δημήτριος Πράτσος	Πρόεδρος
Ημερομηνία έγκρισης από το Δ.Σ.		Ιωάννης Μπίτος	Εντεταλμένος Σύμβουλος
των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων:	31 Μαΐου 2012	Χρήστος Κοντογεώργος	Αντιπρόεδρος
Ορκωτος ελεγκτής λογιστής:	Γεωργία Ι. Κουρκούτα (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 16121)	Γεώργιος Ρόδος	Μέλος
Ελεγκτικής εταιρεία:	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ α.ε.ο.ε. (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 125)	Ζηνοβία Βλαχάκη	Μέλος
		Θεόδωρος Παπαδόπουλος	Μέλος
Τύπος έκθεσης ελέγχου Ελεγκτών:	Γνώμη με επιφύλαξη	Ανέστης Καραπαπάζογλου	Μέλος
Ημερομηνία έκθεσης ελέγχου ορκωτού ελεγκτή	08 Ιουνίου 2012	Σταυρώτης Σταυρίδης	Μέλος
		Βασίλειος Λειβαδίτης	Μέλος
		Ευστάθιος Φουρλάνος	Μέλος
		Σοφία Τσάνη	Μέλος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσά εκφρασμένα σε €

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	37.609.557,05	40.595.380,76	36.133.631,89	39.086.243,85
Επενδύσεις σε ακίνητα	346.237,74	346.237,74	346.237,74	346.237,74
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	10.872,49	19.517,34	7.072,46	12.867,34
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	1.062.820,83	1.036.159,14	2.325.682,98	2.328.100,66
Αποθέματα	16.509.826,54	19.102.712,83	16.114.590,04	18.300.849,22
Απατήσεις από πελάτες	11.661.907,13	21.263.082,08	12.955.911,79	22.137.467,46
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	7.196.072,99	7.328.014,77	7.654.118,85	7.873.995,33
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	74.397.294,77	89.691.104,66	75.537.245,75	90.085.761,60
ΪΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
Μετοχικό κεφάλαιο	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	(45.738.153,05)	(29.962.780,79)	(43.552.854,92)	(28.409.414,41)
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής εταιρείας (α)	(34.722.435,05)	(18.947.062,79)	(32.537.136,92)	(17.393.696,41)
Δικαιώματα Μειοψηφίας (β)	(5.342,63)	(4.553,73)	0,00	0,00
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ)= (α) + (β)	(34.727.777,68)	(18.951.616,52)	(32.537.136,92)	(17.393.696,41)
Μακροπρόθεσμο δανειακές υποχρεώσεις	4.350.250,00	5.770.667,55	4.350.250,00	5.770.667,55
Προβλέψεις /Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	6.493.182,68	5.250.799,47	5.978.597,68	4.754.341,93
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	66.855.711,48	35.153.845,11	66.855.711,48	35.153.845,11
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	31.425.928,29	62.467.409,05	30.889.823,51	61.800.603,42
Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	109.125.072,45	108.642.721,18	108.074.382,67	107.479.458,01
ΣΥΝΟΛΟ ΪΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΩΝ (γ) + (δ)	74.397.294,77	89.691.104,66	75.537.245,75	90.085.761,60

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΪΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσά εκφρασμένα σε €

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσεως (01.01.2011 και 01.01.2010 αντίστοιχα)	(18.951.616,52)	(409.323,35)	(17.393.696,41)	556.558,58
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(15.776.161,16)	(18.542.293,17)	(15.143.440,51)	(17.950.254,99)
Σύνολο καθαρής θέσης λήξης χρήσεως (31.12.2011 και 31.12.2010 αντίστοιχα)	(34.727.777,68)	(18.951.616,52)	(32.537.136,92)	(17.393.696,41)

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Δεν υπήρξε περίπτωση μεταβολής στις λογιστικές πολιτικές ή εκτιμήσεις που ακολουθήθηκαν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο της προηγούμενης χρήσης.
- Οι εταιρείες του Ομίλου με τις αντίστοιχες διευθύνσεις τους, τα ποσοστά με τα οποία ο Όμιλος συμμετέχει στο Μετοχικό τους κεφάλαιο, καθώς και η μέθοδος ενοποίησης στις Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου της χρήσεως 2010, παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 1 των Οικονομικών Καταστάσεων. (της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2011)
- Οι ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις καθώς και οι καταλογισθείσες διαφορές φορολογικών χρήσεων που ρυθμίστηκαν στην τρέχουσα χρήση παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 6.28 των Οικονομικών καταστάσεων (της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2011).
- Θέματα Επιφύλαξης Έκθεσης Ελέγχου:**
  - Στη σημείωση 3 των Οικονομικών καταστάσεων καταστάσεων (της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2011) γνωστοποιείται η κατάσταση της εταιρείας που δείχνει την ύπαρξη μιας ουσιαστικής αβεβαιότητας, η οποία μπορεί να δημιουργήσει ουσιαστική αμφιβολία για την ικανότητα της εταιρείας να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Δεν γνωστοποιούνται οποιαδήποτε εναλλακτικά μέτρα τα οποία σχεδιάζονται να υιοθετηθούν για την άρση της αβεβαιότητας.
  - Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη απομείωσης της αξίας κτήσεως των μετοχών που αφορούν συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες ποσού € 1.600.000,00 περίπου στις εταιρικές οικονομικές καταστάσεις και μέρος αυτού € 300.000,00 περίπου στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
  - Δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη για πρόσθετους φόρους και προσαυξήσεις σε σχέση με τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις 2004 έως 2010 της μητρικής εταιρείας.
- Σχετικά με τις επίδικες ή δικαστικές αποφάσεις που θα μπορούσαν να έχουν επίπτωση στην οικονομική κατάσταση και λειτουργία της Εταιρείας γίνεται αναφορά στη σημείωση 6.28 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2011.
- Επί των ακινήτων της εταιρείας έχουν εγγραφεί υποθήκες ύψους € 216.168.774,28 σε εξασφάλιση τραπεζικών δανείων των οποίων το ανεξόφλητο υπόλοιπο 31/12/2011 ανέρχεται σε € 74.818.397,38. Επίσης έχει ενεχυριοσθεί το σύνολο των μετοχών των θυγατρικών εταιρειών.
- Οι προβλέψεις που έχουν σχηματιστεί έως την 31/12/2011 αφορούν κυρίως προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες και χρεώσεις και ανέρχονται στο ποσό των € 13.938.770,86 για τον Όμιλο και € 13.222.238,56 για την εταιρεία.
- Ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού ανέρχονταν: την 31/12/2011 Όμιλος 284 Εταιρεία 252 και την 31/12/2010 Όμιλος 296 Εταιρεία 261.
- Οι συναλλαγές της μητρικής με τα συνδεδεμένα μέρη όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ 24, με διακριτή παράθεση των συνολικών αμοιβών διευθυντικών στελεχών και μελών της διοίκησης, των συναλλαγών τους, καθώς και των απατήσεων και υποχρεώσεων τους είναι:

	Όμιλος	Εταιρεία
α) Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	€ 132.765,39	1.539.300,39
β) Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	€ 0,00	2.896.291,22
γ) Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	€ 0,00	0,00
δ) Απατήσεις	€ 784.204,18	3.656.385,37
ε) Υποχρεώσεις	€ 1.812.260,41	1.812.260,41
ζ) Συναλλαγές και αμοιβές διευθυντικών στελεχών και μελών διοίκησης	€ 1.303.545,11	1.162.029,39

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσά εκφρασμένα σε €

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2010
Κύκλος εργασιών	29.527.727,40	36.033.096,04	28.647.746,33	35.000.593,34
Μικτά κέρδη	3.658.140,71	4.335.738,36	3.400.699,65	3.984.946,94
Ζημίες/Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	(9.944.430,10)	(9.227.961,22)	(9.301.148,24)	(8.697.022,55)
- Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων	(15.394.733,40)	(13.164.534,95)	(14.769.573,62)	(12.601.258,43)
Κέρδη / (ζημίες) μετά από φόρους (α)	(15.776.161,16)	(18.542.293,17)	(15.143.440,51)	(17.950.254,99)
- Λοιπά Συνολικά έσοδα μετά από φόρους (β)	0,00	0,00	0,00	0,00
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (α) + (β)	(15.776.161,16)	(18.542.293,17)	(15.143.440,51)	(17.950.254,99)
Αποδιδόμενα σε:				
- Ϊδιοκτήτες της μητρικής	(15.775.372,26)	(18.578.725,28)	(15.143.440,51)	(17.950.254,99)
- Δικαιώματα μειοψηφίας	(788,90)	36.432,11	0,00	0,00
Κέρδη / ζημίες μετά από φόρους ανά μετοχή-βασικά (σε €)	-4,30	-5,05	-4,12	-4,89
Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων	-7.028.332,51	-6.309.302,73	-6.430.339,28	-5.797.696,57

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)

Ποσά εκφρασμένα σε €

	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2010	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2010
Έμμεση μέθοδος				
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Αποτελέσματα προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	(15.776.161,16)	(18.542.293,17)	(15.143.440,51)	(17.950.254,99)
Πλέον/μείον Προσαρμογές για:				
Αποσβέσεις	2.916.097,59	2.918.658,49	2.870.808,96	2.899.325,98
Προβλέψεις	3.472.072,97	(838.743,29)	2.962.096,83	(941.937,30)
Κέρδη από πώληση ενσώματων περιουσιακών στοιχείων	(832.402,12)	(347.712,60)	(832.402,12)	(347.712,60)
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημίες)				
επενδυτικές δραστηριότητες	50.498,20	112.489,47	80.613,99	91.636,70
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	5.399.805,10	3.824.184,26	5.387.811,39	3.812.699,18
(4.770.089,42)	(12.873.416,84)	(4.674.511,46)	(12.436.243,03)	
Πλέον/μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου				
κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
(Μείωση) / αύξηση αποθεμάτων	1.733.467,03	9.991.922,43	1.617.887,78	9.736.780,11
(Μείωση) / αύξηση απατήσεων	7.509.518,75	2.097.329,98	7.268.304,65	3.240.396,21
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	(30.435.950,58)	5.591.570,16	(30.183.564,30)	5.637.420,91
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβληθέντα	(5.208.346,54)	(3.455.278,29)	(5.196.352,83)	(3.474.844,54)
Κατά βεβλημένοι φόροι	(2.116.474,01)	(2.091.663,38)	(2.098.241,27)	(2.072.745,91)
Σύνολο εισροών/(εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	(33.287.874,77)	(739.535,94)	(33.266.477,43)	630.763,75
Επενδυτικές Δραστηριότητες				
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00	0,00	1.360.352,00
Αγορά ενσώματων & άυλων παγίων περιουσιακών στοιχείων	(9.226,91)	435.780,18	0,00	409.373,62
Πώληση ενσώματων και Άυλων περιουσιακών στοιχείων	920.000,00	348.000,00	920.000,00	348.000,00
Τόκοι εισπραχθέντες	5.183,23	8.538,17	4.605,38	4.047,49
Μερίσματα εισπραχθέντα	1.715,48	4.865,37	1.715,48	4.865,37
Σύνολο εισροών/(εκροών) από Επενδυτικές δραστηριότητες (β)	917.671,80	(74.376,64)	926.320,86	(1.412.812,76)
Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες				
Εισπράξεις από εκδοθέντα /αναληφθέντα δάνεια	214.588.107,07	257.559.739,55	214.588.107,07	257.559.739,55
Εξοφλήσεις δανείων	182.886.240,70	253.766.941,94	182.886.240,70	253.766.941,94
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	0,00	3.472.175,70	0,00	3.472.175,70
Σύνολο εισροών/(εκροών) από Χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	31.701.866,37	320.621,91	31.701.866,37	320.621,91
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα της χρήσης (α)+(β)+(γ)	(668.336,60)	(493.290,67)	(638.290,20)	(461.427,10)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	2.339.374,42	2.832.665,09	2.192.361,98	2.653.789,08
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	1.671.037,82	2.339.374,42	1.554.071,78	2.192.361,98

ΞΑΝΘΗ 31 ΜΑΪΟΥ 2012

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ
ΑΔΤ Σ 586547

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΙΤΟΣ
ΑΔΤ ΑΒ 008036

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΔΤ ΑΖ 074061

"ΣΕΚΑΠ ΑΕ"

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

ΑΡ.Μ.Α.Ε. ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΞΑΝΘΗΣ 11175/66/Β/86/5

ΑΡ.Γ.Ε.ΜΗ. 12511446000

ΕΔΡΑ: 6ο ΧΛΜ ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΞΑΝΘΗΣ-ΚΑΒΑΛΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟ 01/01/2012 ΕΩΣ 31/12/2012

(Δημοσιευμένα βάσει του κ.Ν. 2190 άρθρο 135 για επιχειρήσεις που συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ενοποιημένες και μη κατά τα Δ.Π.Χ.Α.)

Τα παρακάτω στοιχεία και πληροφορίες, που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της "ΣΕΚΑΠ ΑΕ". Συνιστούμε επομένως στον αναγνώστη, πριν προβεί σε οποιαδήποτε είδους επενδυτική επιλογή ή άλλη συναλλαγή με την εταιρία, να ανατρέξει στη διεύθυνση διαδικτύου της εταιρίας, όπου αναρτώνται οι οικονομικές καταστάσεις καθώς και η έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Αρμόδια Υπηρεσία-Εποπτεύουσα Αρχή:	Υπουργείο Ανάπτυξης Διεύθυνση ΑΕ & Πίστωσης	Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου	
Διεύθυνση διαδικτύου:	www.sekap.gr	Sergey Saprotnitskiy	Πρόεδρος
Ημερομηνία έγκρισης από το Δ.Σ.		Ιωάννης Μπίτος	Εντεταλμένος Σύμβουλος
των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων:	05 Ιουνίου 2013	Ανέστης Καραπαζούγλου	Αντιπρόεδρος
Ορκωτός ελεγκτής λογιστής:	Γεωργία Ι. Κουρκούτα (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 16121)	Δημήτριος Πράτσος	Μέλος
Ελεγκτικής εταιρεία:	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ α.ε.ο.ε. (Α.Μ. ΣΟΕΛ: 125)	Sergey Romanov	Μέλος
		Maria Goncharova	Μέλος
		Αλκιβιάδης Μαυροφρύδης	Μέλος
		Κωνσταντίνος Φωτιάδης	Μέλος
		Ντιάνα Ζουρελιάν	Μέλος
		Χρήστος Κοντογεώργος	Μέλος
		Βασίλειος Λειβαδίτης	Μέλος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)					ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)				
Ποσά εκφρασμένα σε €					Ποσά εκφρασμένα σε €				
	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ			ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011		01.01-31.12.2012	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2012	01.01-31.12.2011
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					Κύκλος εργασιών	19.043.093,14	29.527.727,40	18.122.371,50	28.647.746,33
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	34.738.667,23	37.609.557,05	33.306.748,72	36.133.631,89	Μικτά κέρδη	(2.720.493,02)	3.658.140,71	(3.141.883,04)	3.400.699,65
Επενδύσεις σε ακίνητα	346.237,74	346.237,74	346.237,74	346.237,74	Ζημίες / Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	(11.758.968,48)	(9.944.430,10)	(11.407.991,62)	(9.301.148,24)
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	2.620,03	10.872,49	1.670,00	7.072,46	Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων	(25.188.232,32)	(15.394.733,40)	(26.089.595,49)	(14.769.573,62)
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	645.826,95	1.062.820,83	643.807,43	2.325.682,98	Κέρδη / (ζημίες) μετά από φόρους (α)	(25.714.281,28)	(15.776.161,16)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
Αποθέματα	9.454.491,08	16.509.826,54	9.167.801,70	16.114.590,04	- Δικαιώματα μειοψηφίας	0,00	0,00	0,00	0,00
Απαιτήσεις από πελάτες	4.251.779,21	7.202.511,22	5.553.597,67	8.496.515,88	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (α) + (β)	(25.714.281,28)	(15.776.161,16)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	5.340.773,67	7.196.072,99	6.153.826,59	7.654.118,85	<i>Αποδιδόμενα σε:</i>				
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	54.780.395,91	69.937.898,86	55.173.689,85	71.077.849,84	- Ιδιοκτήτες της μητρικής	(25.704.539,38)	(15.775.372,26)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
					- Δικαιώματα μειοψηφίας	(9.741,90)	(788,90)	0,00	0,00
ΪΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					Κέρδη / ζημίες μετά από φόρους ανά μετοχή-βασικά (σε €)	-7,00	-4,30	-7,25	-4,12
Μετοχικό κεφάλαιο	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00	11.015.718,00	Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων	-8.191.128,28	-7.028.332,51	-7.871.463,24	-6.430.339,28
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	(71.442.692,43)	(45.738.153,05)	(70.160.444,91)	(43.552.854,92)					
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής εταιρείας (α)	(60.426.974,43)	(34.722.435,05)	(59.144.726,91)	(32.537.136,92)					
Δικαιώματα Μειοψηφίας (β)	(15.084,53)	(5.342,63)	0,00	0,00					
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α) + (β)	(60.442.058,96)	(34.727.777,68)	(59.144.726,91)	(32.537.136,92)					
Μακροπρόθεσμα δανειακές υποχρεώσεις	0,00	0,00	0,00	0,00	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ ΧΡΗΣΗΣ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)				
Προβλέψεις /Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	6.472.522,49	6.493.182,68	5.953.642,33	5.978.597,68	Ποσά εκφρασμένα σε €	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	76.290.496,04	66.855.711,48	76.290.496,04	66.855.711,48	Έμμεση μέθοδος	01.01-31.12.2012	01.01-31.12.2011	01.01-31.12.2012	01.01-31.12.2011
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	32.459.436,34	31.316.782,38	32.074.278,39	30.780.677,60	Λειτουργικές δραστηριότητες	(25.714.281,28)	(15.776.161,16)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	115.222.454,87	104.665.676,54	114.318.416,76	103.614.986,76	Αποτελέσματα προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	(25.714.281,28)	(15.776.161,16)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
					Πλέον/Μείον Προσαρμογές για:				
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΩΝ (γ) + (δ)	54.780.395,91	69.937.898,86	55.173.689,85	71.077.849,84	Αποσβέσεις	2.879.142,27	2.916.097,59	2.832.285,63	2.870.808,96

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ετήσια ενοποιημένα και μη ενοποιημένα)				
Ποσά εκφρασμένα σε €				
	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσεως (01.01.2012 και 01.01.2011 αντίστοιχα)	(34.727.777,68)	(18.951.616,52)	(32.537.136,92)	(17.393.696,41)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	(25.714.281,28)	(15.776.161,16)	(26.607.589,99)	(15.143.440,51)
Σύνολο καθαρής θέσης λήξης χρήσεως (31.12.2012 και 31.12.2011 αντίστοιχα)	(60.442.058,96)	(34.727.777,68)	(59.144.726,91)	(32.537.136,92)

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ				
1. Δεν υπήρξε περίπτωση μεταβολής στις λογιστικές πολιτικές ή εκτιμήσεις που ακολουθήθηκαν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο της προηγούμενης χρήσης.				
2. Οι εταιρείες του Όμιλου με τις αντίστοιχες διευθύνσεις τους τα ποσοστά με τα οποία ο Όμιλος συμμετέχει στο Μετοχικό τους κεφάλαιο καθώς και η μέθοδος ενοποιήσεως στις Οικονομικές Καταστάσεις του Όμιλου της χρήσεως 2012, παρατίθενται αναλυτικά στη σημείωση 1 των Οικονομικών Καταστάσεων. (της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2012)				
3. Θέμα Έμμεσης Έκθεσης Ελέγχου:				
Στη σημείωση 3 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης γνωστοποιείται ότι στις 31 Δεκεμβρίου 2012, το σύνολο της αξίας των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων του ομίλου «ΣΕΚΑΠ ΑΕ» και της εταιρείας υπερβαίνει τη συνολική αξία των κυκλοφορούντων περιουσιακών της στοιχείων με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να αποπληρώσει τις συμβατικές της υποχρεώσεις. Οι παραπάνω συνθήκες υποδηλώνουν την ύπαρξη ουσιαστικού αβεβαιότητας που εάν δεν πραγματοποιηθεί η κεφαλαιακή ενίσχυση της εταιρείας με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της από τους μετόχους της έτσι ώστε να διασφαλιστεί η άρση της αβεβαιότητας αυτής, υφίσταται σημαντική αμφιβολία για την ικανότητα της εταιρείας να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Για το θέμα αυτό, χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας εφιστούμε την προσοχή σας στην εν λόγω σημείωση της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης της εταιρείας.				
4.Θέμα επιφύλαξης Έκθεσης Ελέγχου				
Από τον έλεγχο μας προέκυψε ότι οι φορολογικές υποχρεώσεις της εταιρείας δεν έχουν εξεταστεί από τις φορολογικές αρχές για τις χρήσεις από 2004 μέχρι 2010 και δεν έχει σχηματιστεί πρόβλεψη για πρόσθετους φόρους και προσαυξήσεις που ενδεχομένως προκύψουν				
5. Σχετικά με τις επίδικες ή δικαστικές αποφάσεις που θα μπορούσαν να έχουν επίπτωση στην οικονομική κατάσταση και λειτουργία της Εταιρείας γίνεται αναφορά στη σημείωση 6.28 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2012.				
6. Επί των ακινήτων της εταιρείας έχουν εγγραφεί υποθήκες ύψους € 216.168.774,28 σε εξασφάλιση τραπεζικών δανείων των οποίων το ανεξόφλητο υπόλοιπο 31/12/2012 ανέρχεται σε € 76.290.496,04. Επίσης έχει ενεχυριασθεί το σύνολο των μετοχών των θυγατρικών εταιρειών				
7. Οι προβλέψεις που έχουν σχηματιστεί έως την 31/12/2012 αφορούν κυρίως προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες και χρεώστες και ανέρχονται στο ποσό των € 15.020.900,48 για τον όμιλο και € 14.795.133,23 για την εταιρεία.				
8. Ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού ανέρχονταν την 31/12/2012 Όμιλος 279 Εταιρεία 261 και την 31/12/2011 Όμιλος 284 Εταιρεία 252.				
9. Οι συναλλαγές της μητρικής με τα συνδεδεμένα μέρη όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ24, με διακριτή παράθεση των συνολικών αμοιβών διευθυντικών στελεχών και μελών της διοίκησης των συναλλαγών τους, καθώς και των απαιτήσεων και υποχρεώσεων τους είναι:				
	Ο Όμιλος		Η εταιρεία	
α) Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	€	109.018,80	1.070.873,80	
β) Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	€	0,00	983.867,58	
γ) Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	€	0,00	0,00	
δ) Απαιτήσεις	€	0,00	3.157.241,84	
ε) Υποχρεώσεις	€	1.162.149,35	1.162.149,35	
ζ) Συναλλαγές και αμοιβές διευθυντικών στελεχών και μελών διοίκησης	€	1.123.174,40	992.301,06	

ΞΑΝΘΗ 05 Ιουνίου 2013		
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
SERGEY SAPOTNITSKIY ΑΡ.ΔΙΑΒ.711929434	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΙΤΟΣ ΑΔΤ ΑΒ 008036	ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΔΤ ΑΖ 074061